

OBRAZOVNI PROGRAM

**ŠPEDITERSKO - AGENCIJSKI
I CARINSKI TEHNIČAR**

SADRŽAJ:

OPŠTI DIO	3
1. NAZIV PROGRAMA: ŠPEDITERSKO - AGENCIJSKI I CARINSKI TEHNIČAR	3
2. NASTAVNI PLAN	3
POSEBNI DIO	6
1. PREDMETNI PROGRAMI	6
1.1. OPŠTEOBRAZOVNI PREDMETI	6
1.2. STRUČNO - TEORIJSKI PREDMETI	7
1.2.1. MEĐUNARODNI TRANSPORT	7
1.2.2. SAOBRAĆAJNO PRAVO	12
1.2.3. KOMERCIJALNO I CARINSKO POZNAVANJE ROBE	17
1.2.4. RUKOVANJE I PREVOZ TERETA	22
1.2.5. SAOBRAĆAJNA GEOGRAFIJA	26
1.2.6. EKONOMIKA SAOBRAĆAJA	31
1.2.7. SKLADIŠTA I SKLADIŠNO POSLOVANJE	35
1.2.8. MEHANIZACIJA LUKA I TERMINALA	40
1.2.9. POSLOVNE KOMUNIKACIJE	46
1.2.10. ŠPEDIICIJA	50
1.2.11. LOGISTIKA	56
1.2.12. TRANSPORTNO OSIGURANJE	61
1.2.13. OSNOVI EKONOMIKE PREDUZEĆA	66
1.2.14. CARINE I CARINSKO POSLOVANJE	70
1.2.15. AGENCIJSKO POSLOVANJE	78
1.2.16. ORGANIZACIJA PREVOZA TERETA	83
1.2.17. LUČKA KOORDINACIJA	88
1.2.18. PREDUZETNIŠTVO	95
1.2.19. PRAKTIČNA NASTAVA	99
1.3. IZBORNI PREDMETI	114
1.3.1. POSLOVNA INFORMATIKA	114
1.3.2. RAČUNOVODSTVO	121
1.3.3. STATISTIKA	127
1.3.4. MEĐUNARODNO POSLOVANJE	132
1.3.5. POSLOVNI ENGLISKI JEZIK	137
1.3.6. STRANI JEZIK II- ITALIJANSKI JEZIK	145
2. STRUČNI ISPIT	153
2.1. ISPITNI KATALOZI ZA STRUČNO TEORIJSKI DIO ISPITA	153
2.1.1. ŠPEDIICIJA	153
2.1.2. CARINE I CARINSKO POSLOVANJE	155
2.1.3. AGENCIJSKO POSLOVANJE	157
2.1.4. ORGANIZACIJA PREVOZA TERETA	158
2.2. ISPITNI KATALOZI ZA STRUČNI RAD	160
2.2.1. ŠPEDIICIJA	160
2.2.2. CARINE I CARINSKO POSLOVANJE	162
2.2.3. AGENCIJSKO POSLOVANJE	166
2.2.4. ORGANIZACIJA PREVOZA TERETA	168
2.2.5. LOGISTIKA	170
3. OBAVEZNI NAČINI PROVJERAVANJA ZNANJA	171
4. USLOVI ZA NAPREDOVANJE I ZAVRŠETAK OBRAZOVNOG PROGRAMA	172
5. NAČIN PRILAGOĐAVANJA UČENICIMA SA POSEBNIM POTREBAMA	172
6. NAČIN PRILAGOĐAVANJA PROGRAMA OBRAZOVANJU ODRASLIH	172
7. PROFIL STRUČNE SPREME NASTAVNIKA I STRUČNIH SARADNIKA	173
8. OBLIK ORGANIZACIJE IZVOĐENJA OBRAZOVNOG PROGRAMA	174
8.1. BROJ ČASOVA PO GODINAMA OBRAZOVANJA I VRSTAMA NASTAVE	174
9. PROFESIONALNA PRAKSA	176
10. SLOBODNE AKTIVNOSTI	176

OPŠTI DIO

1. Naziv programa: ŠPEDITERSKO - AGENCIJSKI I CARINSKI TEHNIČAR

2. Nastavni plan

Redni broj	Nastavni predmeti - grupe predmeta	I		II		III		IV		Ukupno
		sed.	god.	sed.	god.	sed.	god.	sed.	god.	
A	Opšteobrazovni predmeti									
1.	Maternji jezik i književnost	3	108	3	108	3	108	3	99	423
2.	Matematika	3	108	3	108	3	108	3	99	423
3.	Engleski jezik	2	72	2	72	2	72	2	66	282
4.	Informatika	2	72							72
5.	Fizičko vaspitanje	2	72	2	72	2	72	2	66	282
	Društvena grupa predmeta									
1.	Istorija	2	72							72
2.	Geografija	2	72							72
3.	Psihologija			2	72					72
4.	Sociologija					2	72			72
	Prirodna grupa predmeta									
1.	Fizika	2	72	2	72					144
2.	Hemija	2	72							72
3.	Biologija			2	72					72
UKUPNO A		20	720	16	576	12	432	10	330	2058
B	Stručno- teorijski predmeti									
1.	Međunarodni transport	2	72							72
2.	Saobraćajno pravo	2	72							72
3.	Komercijalno i carinsko poznavanje robe	2	72							72
4.	Rukovanje i prevoz tereta			2	72					72
5.	Saobraćajna geografija			1	36					36
6.	Ekonomika saobraćaja			2	72					72
7.	Skladišta i skladišno poslovanje			2	72					72
8.	Mehanizacija luka i terminala			2	72					72
9.	Poslovne komunikacije			2	72					72
10.	Špedicija					3	108			108
11.	Logistika					2	72			72
12.	Transportno osiguranje					2	72			72
13.	Osnovi ekonomike preduzeća					2	72			72
14.	Carine i carinsko poslovanje					2	72	3	99	171
15.	Agencijsko poslovanje							3	99	99
16.	Organizacija prevoza tereta							3	99	99
17.	Lučka koordinacija							2	66	66
18.	Preduzetništvo							2	66	66
UKUPNO B		6	216	11	396	11	396	13	396	1404
C	Praktična nastava	2	72	2	72	4	144	4	132	420
D	Slobodne aktivnosti	1	36	1	36	1	36	1	33	141
E	Izborna nastava	2	72	2	72	4	144	4	136	420
1.	Poslovna informatika	2	72	2	72					144
2.	Računovodstvo					2	72			72
3.	Statistika							2	66	66
4.	Međunarodno poslovanje							2	66	66
5.	Poslovni engleski jezik					2	72	2	66	138
6.	Strani jezik II- Italijanski jezik	2	72	2	72	2	72	2	66	282
F	Profesionalna praksa	10 dana		10 dana		10 dana				30 dana
G	Sedmični broj časova	31		32		32		32		
H	Broj radnih sedmica	36		36		36		33		141
Ukupno (A+B+C+D+E) = 4476										

3. Ciljevi i zadaci obrazovnog programa

- Sticanje znanja o distribuciji robe i osposobljavanje za učešće u organizovanju distribucije robe, odnosno tereta;
- Sticanje znanja o pomorsko-transportnim uslugama i osposobljavanje za učešće u njihovom organizovanju;
- Osposobljavanje za učešće u organizovanju i realizaciji aktivnosti brodarskog poslovanja;
- Sticanje znanja o lučkom poslovanju;
- Upoznavanje sa mogućnostima za istraživanje tržišta brodske prostora i tržišta tereta;
- Sticanje znanja i osposobljavanje za učešće u carinskom postupku;
- Sticanje znanja o robi i teretu;
- Osposobljavanje za poslove iz domena uvoza, izvoza i tranzita različitih roba i tereta;
- Osposobljavanje za praćenje dokumentacionih tokova u sistemu realizacije pomorsko-transportnih usluga;
- Osposobljavanje za praćenje savremenih međunarodnih trendova u odnosu na sistem međunarodnih bankarskih plaćanja;
- Upoznavanje sa međunarodnim standardima, konvencijama, pravilima i običajima u realizaciji primarnih i sekundarnih transportnih usluga;
- Upoznavanje sa međunarodnim standardima, konvencijama, pravilima i običajima u realizaciji kombinovanog transporta;
- Sticanje znanja i sposobnosti za korišćenje savremenih sistema komunikacije u poslovanju;
- Ovladavanje komunikacijom na engleskom jeziku;
- Sticanje znanja o međunarodnim standardima;
- Sticanje znanja i osposobljavanje za primjenu informatičkih tehnologija u radu;
- Razvijanje sposobnosti za nenasilnu komunikaciju i tolerantan odnos prema drugima;
- Razvijanje radnih navika i odgovornosti prema radnim zadacima;
- Razvijanje ekološke svijesti i osposobljavanje za primjenu mjera zaštite okoline.

4. Uslovi za upis, odnosno uključivanje u program za obrazovanje odraslih

- Za upis u obrazovni program Špeditersko agencijski i carinski tehničar, mogu se prijaviti kandidati:
- koji su završili osnovnu školu i nijesu stariji od 17 godina. Izuzetno, u školu se mogu upisati lica do 18-te godine starosti, uz odobrenje Nastavničkog vijeća škole,
- Ako se za upis prijavi veći broj kandidata od broja traženog konkursom, upis se vrši prema Pravilniku o vrednovanju kriterijuma za upis učenika u stručnu školu, koji donosi Ministarstvo prosvjete i nauke.
- Lica koja su napunila 18 godina uključuju se u program za obrazovanje odraslih.

5. Trajanje obrazovanja

- Obrazovanje po obrazovnom programu Špeditersko - agencijski i carinski tehničar traje 4 godine.

6. Prohodnost

- U redovnom obrazovanju učenici napreduju u viši razred ako su iz svih predmeta tekuće godine postigli pozitivnu ocjenu i priložili ovjeren dnevnik profesionalne prakse i obavili profesionalnu praksu.
- Lica koja su završila dvogodišnju stručnu školu mogu se upisati u drugi ili treći razred s obzirom na vrstu programa prethodnog obrazovanja uz polaganje dopunskih i diferencijalnih ispita.

- Odrasli napreduju po programu u skladu sa planom za izvođenje obrazovnog programa za odrasle - koji donosi Škola.

7. Obrazovanje koje se stiče

- Završetkom obrazovnog programa učenik stiče srednje stručno obrazovanje u četvorogodišnjem trajanju - **ŠPEDITERSKO - AGENCIJSKI I CARINSKI TEHNIČAR.**

POSEBNI DIO

1. PREDMETNI PROGRAMI

1. 1. OPŠTEOBRAZOVNI PREDMETI

1. 1. 1. MATERNJI JEZIK I KNJIŽEVNOST

1. 1. 2. MATEMATIKA

1. 1. 3. ENGLISKI JEZIK

1. 1. 4. INFORMATIKA

1. 1. 5. FIZIČKO VASPITANJE

1. 1. 6. ISTORIJA

1. 1. 7. GEOGRAFIJA

1. 1. 8. PSIHOLOGIJA

1. 1. 9. SOCIOLOGIJA

1. 1. 10. FIZIKA

1. 1. 10. HEMIJA

1. 1. 12. BIOLOGIJA

Napomena:

Katalozi opšteobrazovnih programa su u nadležnosti Zavoda za školstvo.

1.2. STRUČNO - TEORIJSKI PREDMETI

1.2.1. MEĐUNARODNI TRANSPORT

1. Naziv predmeta: **MEĐUNARODNI TRANSPORT**

2. Broj časova po godinama obrazovanja i vrstama nastave

Razred	Vrste nastave			Ukupno
	Teorija	Vježbe	Praktična nastava	
I	48	24		72
II				
III				
IV				
Ukupno	48	24		72

3. Opšti ciljevi nastave

- Upoznavanje sa pojmom i vrstama međunarodnog transporta;
- Sticanje znanja o međunarodnom pomorskom, željezničkom, drumskom, riječnom i vazdušnom transportu;
- Upoznavanje sa vrstama pomorske plovidbe;
- Sticanje znanja o morskim lukama i njihovom poslovanju;
- Sticanje znanja o Konvenciji o međunarodnim prevozima željeznicom;
- Razumijevanje uloge i značaja drumskog saobraćaja;
- Upoznavanje sa režimima plovidbe rijekom;
- Osposobljavanje za pravilan izbor vrste transporta s obzirom na ekonomičnost i na vrstu robe;
- Razvijanje osjećaja za ekonomičnost;
- Razvijanje pozitivne orijentacije prema zanimanju.

4. Sadržaji/Standardi znanja predmeta/Operativni ciljevi
Razred: PRVI

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
Pojam i značaj međunarodnog transporta			
<ul style="list-style-type: none"> - Definiše pojam i vrste transporta - Objašnjava ekonomski značaj transporta - Objašnjava regulisanje međunarodnog transporta 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznađe pojam i vrste transporta - Uočava ekonomski značaj transporta - Poznađe regulisanje međunarodnog transporta 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija osjećaj odgovornosti pri izboru vrste transporta 	
Međunarodni drumski transport			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava ekonomski značaj drumskog transporta - Opisuje vrste prevoza u drumskom transportu - Upoznađe zakonsku regulativu prevoza u drumskom transportu - Poznađe dokumenta u drumskom transportu 	<ul style="list-style-type: none"> - Uočava ekonomski značaj drumskog transporta - Razlikuje vrste prevoza u drumskom transportu - Shvata potrebu zakonske regulative prevoza u drumskom transportu - Shvata važnost tovarnog lista - Shvata odgovornost prevozioca u drumskom transportu - Shvata značaj <i>TIR</i> i <i>ATA</i> karneta - Shvata značaj Međunarodne unije za drumski transport (<i>IRU</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija osjećaj za ekonomičnost - Razvija komunikativnost 	<ul style="list-style-type: none"> - Posjetu poslodavcu u drumskom saobraćaju
Međunarodni željeznički transport			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava ekonomski značaj željezničkog transporta - Nabraja pravila željezničkog transportu - Opisuje vrste prevoza u željezničkom transportu - Opisuje ugovor o prevozu 	<ul style="list-style-type: none"> - Uočava ekonomski značaj željezničkog transporta - Poznađe jednoobrazna pravila o ugovoru o međunarodnom prevozu željeznicama (<i>CIM</i>) - Razlikuje vrste prevoza u željezničkom transportu 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija osjećaj za ekonomičnost - Razvija odgovornost i komunikativnost 	<ul style="list-style-type: none"> - Posjeta Željeznici Crne Gore

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava utovar i istovar robe - Objašnjava odgovornost željeznice u prevozu - Nabraja međunarodne sporazume i pravilnike u željezničkom transportu 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata važnost tovarnog lista - Poznaje pravila utovara i istovara robe - Shvata odgovornost željeznice u prevozu - Razlikuje međunarodne sporazume i pravilnike u željezničkom transportu 		
Međunarodni pomorski transport			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava ekonomski značaj pomorskog transporta - Objašnjava pomorsku plovidbu i pomorsko prevozno tržište - Objašnjava sistem poslovanja u lukama - Opisuje privredne djelatnosti u lukama - Nabraja dokumenta u vodnom transportu 	<ul style="list-style-type: none"> - Uočava ekonomski značaj pomorskog transporta - Razlikuje plovidbe - Poznaje pomorsko prevozno tržište - Razlikuje posrednike u međunarodnom pomorskom transportu - Poznaje carinski režim u lukama - Shvata potrebu skladištenja robe - Razlikuje lučke tarife i vozarine - Razlikuje dokumenta u pomorskom transportu 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija osjećaj za ekonomičnost - Razvija komunikativnost 	<ul style="list-style-type: none"> - Posjeta luci
Međunarodni riječni transport			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava ekonomski značaj riječnog transporta - Opisuje ugovor i prevozna dokumenta u riječnom transportu - Opisuje sistem poslovanja riječnih transporterata 	<ul style="list-style-type: none"> - Uočava ekonomski značaj riječnog transporta - Shvata važnost tovarnog lista - Razlikuje prevozna dokumenta u riječnom transportu - Poznaje sistem poslovanja riječnih transporterata 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija osjećaj za ekonomičnost 	
Međunarodni vazdušni transport			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava 	<ul style="list-style-type: none"> - Uočava ekonomski 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija osjećaj za 	<ul style="list-style-type: none"> - Posjeta aerodromu

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
ekonomski značaj vazdušnog transporta - Opisuje sistem poslovanja u procesu vazdušnog transportera - Opisuje ugovor o prevozu - Objašnjava odgovornost i obaveze prevozioca u vazdušnom transportu - Nabraja međunarodne sporazume u vazdušnom transportu	značaj vazdušnog transporta - Poznaje sistem poslovanja u procesu vazdušnog transportera - Shvata važnost vazduhoplovnog tovarnog lista - Shvata odgovornost i obaveze prevozioca u vazdušnom transportu - Shvata značaj međunarodnih sporazuma u vazdušnom transportu - Shvata značaj međunarodnog udruženja za vazdušni prevoz (IATA)	ekonomičnost - Razvija odgovornost i komunikativnost	

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- dr M. Marković; Transport, špedicija, carine i osiguranje, BPŠ - Univerzitet za poslovne studije, Beograd, 2003.
- M. Stakić, Međunarodni transport i špedicija - sedmo izdanje, Viša ekonomska škola, Beograd, 1977.

6. Materijalni uslovi za izvođenje nastave

- Računar sa odgovarajućim softverom
- Priključak za internet
- LCD projektor

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja znanja učenika

- Pismeno, po jedan pismeni rad u svakom klasifikacionom periodu;
- Usmeno, najmanje po jedna provjera znanja u svakom klasifikacionom periodu;
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz svih pismenih i usmenih ocjena u toku klasifikacionog perioda;
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za napredovanje i završetak predmeta

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Profil stručne spreme nastavnika i stručnih saradnika

- Diplomirani saobraćajni inženjer
- Diplomirani inženjer pomorstva
- Diplomirani ekonomista

10. Povezanost predmeta

Znanja	Povezanost sa drugim predmetima	
	Predmet	Znanja
- Vidovi saobraćaja u međunarodnom transportu	- Špedicija	- Organizacija prevoza tereta
- Vidovi saobraćaja u međunarodnom transportu	- Carine i carinsko poslovanje	- Carinski postupci u svim vidovima saobraćaja
- Vidovi saobraćaja u međunarodnom transportu	- Lučka kordinacija	- Kordinacija u lučkom transportu
- Vidovi saobraćaja u međunarodnom transportu	- Skladišta i skladišno poslovanje	- Skadišno poslovanje
- Vidovi saobraćaja u međunarodnom transportu	- Organizacija prevoza tereta	- Tehnologija prevoza
- Vidovi saobraćaja u međunarodnom transportu	- Mehanizacija luka i terminala	- Mehanizacija na pojedinim terminalima
- Vidovi saobraćaja u međunarodnom transportu	- Rukovanje i prevoz tereta	- Osnovna obilježja savremenih sistema prevoza
- Vidovi saobraćaja u međunarodnom transportu	- Transportno osiguranje	- Osiguranje u svim vidovima tarnsporta
- Vidovi saobraćaja u međunarodnom transportu	- Saobraćajno pravo	- Ugovori u prevozu - Prevozne isprave
- Vidovi saobraćaja u međunarodnom transportu	- Saobraćajna geografija	- Faktori razvoja saobraćaja
- Vidovi saobraćaja u međunarodnom transportu	- Ekonomika saobraćaja	- Ekonomika pojedinih vidova saobraćaja
- Vidovi saobraćaja u međunarodnom transportu	- Međunarodno poslovanje	- Poslovna dokumentacija

1.2.2. SAOBRAĆAJNO PRAVO

1. Naziv predmeta: SAOBRAĆAJNO PRAVO

2. Broj časova po godinama obrazovanja i vrstama nastave

Razred	Vrste nastave			Ukupno
	Teorija	Vježbe	Praktična nastava	
I	48	24		72
II				
III				
IV				
Ukupno	48	24		72

3. Opšti ciljevi nastave

- Upoznavanje sa osnovnim pojmovima iz oblasti prava;
- Upoznavanje sa pojmom i podjelom saobraćajnog prava;
- Sticanje osnovnih znanja o subjektima saobraćajnog prava;
- Sticanje osnovnih znanja o ugovorima u prevozu;
- Sticanje znanja o osnovama stvarnog prava;
- Upoznavanje sa odgovornostima prevoznika za štetu;
- Sticanje znanja o osnovnim prevoznim ispravama i popunjavanju tih isprava;
- Razvijanje samopouzdanja;
- Razvijanje odgovornosti za poštovanje pravnih normi;
- Razvijanje komunikativnosti i sposobnosti za saradnju.

4. Sadržaji/Standardi znanja predmeta/Operativni ciljevi
Razred: PRVI

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
Pojam, podjela i osnovne karakteristike saobraćajnog prava			
<ul style="list-style-type: none"> - Definiše pravne pojmove - Objašnjava pravna načela značajna za primjenu pravnih propisa - Objašnjava podjelu i navodi karakteristike saobraćajnog prava 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata važnost poznavanja i korištenja osnovnih pravnih pojmova - Razlikuje pravne propise različite pravne snage - Poznaje redosljed njihove primjene na konkretan pravni posao (uz poštovanje osnovnih pravnih načela) - Poznaje podjelu i osnovne karakteristike saobraćajnog prava 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija pozitivnu orijentaciju prema zanimanju 	
Karakteristike, međusobni odnos i razlike između pojedinih vidova saobraćaja			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava karakteristike, međusobni odnos i razlike između pojedinih vidova saobraćaja 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje osnovne karakteristike: <ul style="list-style-type: none"> - pomorskog - željezničkog - drumskog - vazdušnog saobraćaja - Razlikuje međusobni odnos između pojedinih vidova saobraćaja 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija sposobnost za saradnju 	
Izvori i objekti saobraćajnog prava			
<ul style="list-style-type: none"> - Navodi izvore saobraćajnog prava - Objašnjava podjelu izvora saobraćajnog prava - Upoznaje se sa objektima i podjelom objekata saobraćajnog prava - Obrazlaže: <ul style="list-style-type: none"> - saobraćajne puteve - saobraćajna sredstva 	<ul style="list-style-type: none"> - Razlikuje izvore saobraćajnog prava - Poznaje podjelu izvora saobraćajnog prava - Razlikuje objekte saobraćajnog prava - Poznaje podjelu objekata saobraćajnog prava - Razlikuje saobraćajne puteve - Uočava karakteristike saobraćajnih puteva 	<ul style="list-style-type: none"> - Stiče samopouzdanje i podstiče odgovornost prema poštovanju prava 	

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
Učesnici u saobraćaju			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava subjekte saobraćajnog prava - Objašnjava pojam preduzetnika saobraćajnih aktivnosti - Nabraja saobraćajno osoblje 	<ul style="list-style-type: none"> - Pozna je subjekte saobraćajnog prava - Shvata pojam preduzetnika saobraćajnih aktivnosti - Identifikuje saobraćajno osoblje 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija komunikativnost i prilagodljivost 	<ul style="list-style-type: none"> - Posjeta predstavnika saobraćajnog osoblja
Ugovori u prevozu			
<ul style="list-style-type: none"> - Definiše pojam i objašnjava karakteristike ugovora o prevozu stvari - Nabraja vrste ugovora o prevozu stvari u raznim vidovima saobraćaja - Objašnjava: zaključivanje, izvršenje, izmjenu i prestanak važenja ugovora o prevozu stvari - Nabraja učesnike u prevoznom poslu - Objašnjava pojam cijene prevoza (vozarine) i načine njenog formiranja u različitim vidovima saobraćaja - Objašnjava specifičnosti ugovora u kopnenom, vodnom i vazdušnom saobraćaju - Objašnjava pojam prigovora i zastare - Obrazlaže pojam tarife - Objašnjava carinske poslove i dokumenta 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata pojam i uočava osnovne karakteristike ugovora o prevozu stvari - Razlikuje vrste ugovora o prevozu stvari u različitim vidovima saobraćaja - Pozna je način zaključivanja, izvršenja, izmjene i prestanka važenja ugovora o prevozu stvari - Razlikuje učesnike u prevoznom poslu - Shvata pojam cijene prevoza (vozarine) i načine njenog formiranja u različitim vidovima saobraćaja - Razlikuje specifičnosti ugovora u kopnenom, vodnom i vazdušnom saobraćaju - Razlikuje pojam prigovora od zastare - Shvata pojam tarife - Razlikuje osnovne carinske poslove i dokumenta 		

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
Stvarna prava u saobraćajnom pravu			
- Nabraja stvarna prava u saobraćajnom pravu	- Interpretira vrste stvarnih prava: - pravo svojine - pravo državine - založna prava		
Odgovornost prevoznika u pojedinim vidovima saobraćajnog prava			
- Objašnjava pojam odgovornosti za štetu - Opisuje pojmove odgovornosti - Objašnjava ograničenja odgovornosti - Objašnjava specifičnost odgovornosti prevoznika u pojedinim vidovima saobraćaja	- Pozna je pojam odgovornosti za štetu - Razlikuje subjektivnu i objektivnu odgovornost za štetu - Shvata ograničenja odgovornosti - Razlikuje specifičnost odgovornosti u pojedinim vidovima saobraćaja	- Razvijanje odgovornosti	
Prevozne isprave			
- Objašnjava prevozne i druge isprave u različitim vidovima saobraćaja - Objašnjava popunjavanje prevozne isprave i drugih dokumenata	- Pozna je osnovne prevozne isprave u različitim vidovima saobraćaja - Popunjava prevozne isprave i druga dokumenta	- Razvija pozitivan odnos prema radu i radnim obavezama	Vježba - Analiza saobraćajnih isprava

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- B. Ivošević: Saobraćajno pravo, Fakultet za poslovno pravo, Beograd, 2005.
- M. Trajković: Saobraćajno pravo, Beograd, 1985.

6. Materijalni uslovi za izvođenje nastave

- Računar sa programskom opremom;
- priključkom za internet;
- LCD projektor.

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja znanja učenika

- Pismeno, po jedan pismeni rad u svakom klasifikacionom periodu;
- Usmeno, najmanje po jedna provjera znanja u svakom klasifikacionom periodu;
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionom periodu;
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za napredovanje i završetak predmeta

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Profil stručne spreme nastavnika i stručnih saradnika

- Diplomirani pravnik.

10. Povezanost predmeta

Znanja	Povezanost sa drugim predmetima	
	Predmet	Znanja
- Ugovori u prevozu - Prevozne isprave	- Međunarodni transport	- Vidovi saobraćaja u međunarodnom transportu
- Ugovori u prevozu - Prevozne isprave	- Špedicija	- Ugovori u prevozu - Prevozne isprave
- Ugovori u prevozu - Prevozne isprave	- Carine i carinsko poslovanje	- Ugovori u prevozu - Prevozne isprave
- Ugovori u prevozu - Prevozne isprave	- Organizacija prevoza tereta	- Ugovori u prevozu - Prevozne isprave - Tehnologija prevoza - Dokumentacija u prevozu tereta
- Ugovori u prevozu	- Međunarodno poslovanje	- Poslovna dokumentacija

1.2.3. KOMERCIJALNO I CARINSKO POZNAVANJE ROBE

1. Naziv predmeta: **KOMERCIJALNO I CARINSKO POZNAVANJE ROBE**

2. Broj časova po godinama obrazovanja i vrstama nastave

Razred	Vrste nastave			Ukupno
	Teorija	Vježbe	Praktična nastava	
I	56	16		72
II				
III				
IV				
Ukupno	56	16		72

3. Opšti ciljevi nastave

- Upoznavanje sa pojmom robe;
- Sticanje znanja o vrstama robe kao proizvoda koji se nudi na tržištu;
- Upoznavanje sa principima standardizacije proizvoda;
- Sticanje znanja o fizičko-hemijskim svojstvima robe značajnim za prevoznu sposobnost, skladištenje i čuvanje robe;
- Razumijevanje značaja posebne kontrole i zaštite životnih namirnica;
- Razvijanje ekološke svijesti;
- Razvijanje svijesti o neophodnosti poštovanja propisa.

4. Sadržaji/Standardi znanja predmeta/Operativni ciljevi
Razred: PRVI

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
Naučno-tehnološki progres i razvoj proizvoda			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava stvaranje i razvoj proizvoda - Opisuje naučno-tehnološki progres 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje proces stvaranja i razvoja proizvoda - Poznaje naučno-tehnološki progres 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija kritično razumijevanje odnosa tehnike i prirode 	
Sistematizacija proizvoda			
<ul style="list-style-type: none"> - Definiše pojam robe - Nabraja podjelu robe 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata pojam robe - Razlikuje podjelu robe 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija snalažljivost 	
Kvalitet robe			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava svojstva robe - Definiše kvalitet robe i normizaciju 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje svojstva robe - Poznaje pojam kvaliteta robe - Shvata postupak normizacije 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija osjećaj za postupnost 	
Standardizacija i standardi			
<ul style="list-style-type: none"> - Nabraja vrste materija i obrazlaže njihovu podjelu - Opisuje sastav, navodi svojstva i objašnjava upotrebu materija 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje vrste, sastav, svojstva i upotrebu materija - Razlikuje sastav, svojstva i upotrebu organskih i mineralnih materija 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija osjećaj za poštovanje propisa 	
Tehnologija voda			
<ul style="list-style-type: none"> - Definiše pojam vode - Opisuje tehnološke osobine vode - Objašnjava karakteristike i kriterijume ispravnosti vode 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata pojam vode - Razlikuje osobine vode - Uočava karakteristike i navodi kriterijume ispravnosti vode 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija svijest o važnosti poštovanja propisa 	
Energetika			
<ul style="list-style-type: none"> - Definiše pojam i vrste energenata - Objašnjava karakteristike goriva 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata pojam i razlikuje vrste energenata - Identifikuje karakteristike energenata - Poznaje karakteristike i navodi prirodna i veštačka čvrsta goriva - Poznaje upotrebu čvrstih goriva 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija kritično razumijevanje odnosa tehnike i prirode 	

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata upotrebu tečnih goriva - Shvata upotrebu gasovitih goriva 		
Proizvodi industrije polimera			
<ul style="list-style-type: none"> - Nabraja grane hemijske industrije - Opisuje proizvode hemijske industrije - Nabraja kiseline, baze i soli - Nabraja vještačka gnojiva, sapune, deterdžente, boje i lakove. 	<ul style="list-style-type: none"> - Pozna grane hemijske industrije - Navodi svojstva i karakteristike proizvoda hemijske industrije - Identifikuje kiseline, baze i soli - Identifikuje veštačka gnojiva, sapune, deterdžente, boje i lakove. 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija snalažljivost 	<ul style="list-style-type: none"> - Prezentacija proizvoda industrije polimera
Proizvodi metalurgije			
<ul style="list-style-type: none"> - Opisuje metale kao sirovinu - Opisuje proizvode od metala 	<ul style="list-style-type: none"> - Pozna vrste i svojstva važnih metala - Upoređuje karakteristike proizvoda od metala 		<ul style="list-style-type: none"> - Prezentacija proizvoda metalurgije
Proizvodi industrije nemetala			
<ul style="list-style-type: none"> - Opisuje nemetale kao sirovinu - Opisuje proizvode od nemetala 	<ul style="list-style-type: none"> - Pozna vrste i svojstva važnih nemetala - Upoređuje karakteristike proizvoda od nemetala 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija snalažljivost 	<ul style="list-style-type: none"> - Prezentacija proizvoda industrije nemetala
Drvo i proizvodi prerade drveta			
<ul style="list-style-type: none"> - Opisuje drvo kao sirovinu - Navodi načine prerade drveta: - mehanički - hemijski 	<ul style="list-style-type: none"> - Pozna karakteristike drveta kao sirovine - Razlikuje načine prerade drveta - Pozna postupak: - mehaničke obrade drveta - hemijske obrade drveta - Navodi vrste proizvoda od drveta dobijene mehaničkom i hemijskom obradom 		<ul style="list-style-type: none"> - Posjeta skladištu drvne građe

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
Proizvodi tekstilne industrije			
<ul style="list-style-type: none"> - Opisuje sirovine u tekstilnoj industriji - Nabraja proizvode tekstilne industrije 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznae važne sirovine u tekstilnoj industriji - Razlikuje proizvode tekstilne industrije 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija kritično razumijevanje odnosa tehnike i prirode 	
Proizvodi od kože i krzna			
<ul style="list-style-type: none"> - Opisuje sirovine u industriji kože i krzna - Nabraja proizvode industrije kože i krzna 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznae važne sirovine u industriji kože i krzna - Razlikuje proizvode industrije kože i krzna 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija snalažljivost 	
Poljoprivredno-prehrambeni proizvodi			
<ul style="list-style-type: none"> - Opisuje sirovine u poljoprivredno-prehrambenoj industriji - Nabraja vrste namirnica - Opisuje pojam kvaliteta životnih namirnica - Nabraja važne karakteristike kvaliteta proizvoda - Nabraja propise o kvalitetu životnih namirnica - Objašnjava značaj proizvodnje zdrave hrane 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznae važne sirovine u poljoprivredno-prehrambenoj industriji - Poznae vrste namirnica - Određuje pojam životnih namirnica i - Poznae faktore kvaliteta proizvoda - Poznae svojstva i vrste životnih namirnica - Shvata značaj propisa o kvalitetu životnih namirnica - Shvata značaj proizvodnje i upotrebe zdrave hrane 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija pozitivan odnos prema hrani organskog porijekla 	<ul style="list-style-type: none"> - Posjeta pogonu za obradu poljoprivrednih proizvoda - namirnica

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- dr S. Ivović, Poznavanje robe za menadžere u robnom prometu, UBK, Beograd, 1999. godine.
- dr S. Ivović, Menadžment i kvalitet proizvoda, UBK, Beograd, 2004. godina.

6. Materijalni uslovi za izvođenje nastave

- Računar sa odgovarajućim softverom;
- Priključak za internet;
- LCD projektor.

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja znanja učenika

- Pismeno, po jedan pismeni rad u svakom klasifikacionom periodu;
- Usmeno, najmanje po jedna provjera znanja u svakom klasifikacionom periodu;
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionom periodu;

- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za napredovanje i završetak predmeta

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Profil stručne spreme nastavnika i stručnih saradnika

- Inženjer tehnologije
- Diplomirani inženjer pomorstva
- Profesor hemije

10. Povezanost predmeta

Znanja	Povezanost sa drugim predmetima	
	Predmet	Znanja
- Poznavanje robe	- Carine i carinsko poslovanje	- Carinsko poznavanje robe - Carinske tarife
- Poznavanje robe	- Špedicija	- Carinsko poznavanje robe - Carinske tarife
- Poznavanje robe	- Organizacija prevoza tereta	- Osnovne tehnologije rukovanja i prevoza različitih vrsta roba
- Poznavanje robe	- Skladišta i skladišno poslovanje	- Načini skladištenja različitih vrsta roba
- Poznavanje robe	- Rukovanje i prevoz tereta	- Osnovne tehnologije prevoza u različitim vidovima saobraćaja

1.2.4. RUKOVANJE I PREVOZ TERETA

1. Naziv predmeta: RUKOVANJE I PREVOZ TERETA

2. Broj časova po godinama obrazovanja i vrstama nastave

Razred	Vrste nastave			Ukupno
	Teorija	Vježbe	Praktična nastava	
I				
II	48	24		72
III				
IV				
Ukupno	48	24		72

3. Opšti ciljevi nastave

- Upoznavanje sa pojmom i vidovima saobraćaja;
- Upoznavanje sa prevoznim i prenosnim putevima u različitim vidovima saobraćaja;
- Sticanje znanja o terminalima u pojedinim vidovima saobraćaja;
- Sticanje znanja o prevoznim sredstvima u pojedinim vidovima saobraćaja;
- Upoznavanje sa osnovama tehnologije rukovanja i prevoza u pojedinim vidovima saobraćaja;
- Upoznavanje sa značajem paletizacije i kontejnerizacije tereta;
- Razvijanje osjećaja za ekonomičnost;
- Razvijanje radnih navika.

4. Sadržaji/Standardi znanja predmeta/Operativni ciljevi
Razred: DRUGI

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
Saobraćaj kao privredna grana			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava značaj saobraćaja kao privredne grane - Opisuje pojedine vidove saobraćaja - Navodi pojedine saobraćajne usluge 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata značaj saobraćaja kao privredne grane - Razlikuje pojedine vidove saobraćaja - Poznaje pojedine saobraćajne usluge 	<ul style="list-style-type: none"> - Razumije značaj saobraćaja 	
Prevozni putevi u pojedinim vidovima saobraćaja			
<ul style="list-style-type: none"> - Opisuje prevozne puteve u pojedinim vidovima saobraćaja 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje prevozne puteve u saobraćaju: - kopnom - vodnom - vazdušnom - Navodi specifičnosti pojedinih vidova saobraćaja 		
Terminali u pojedinim vidovima saobraćaja			
<ul style="list-style-type: none"> - Opisuje terminale u pojedinim vidovima saobraćaja 	<ul style="list-style-type: none"> - Razlikuje terminale u vidovima saobraćaja: - drumskom - željezničkom - pomorskom - vazdušnom - Nabraja sadržaje, funkcije i operativne površine 	<ul style="list-style-type: none"> - Razumije značaj terminala 	<ul style="list-style-type: none"> - Razgovor sa predstavnikom kompanije za prevoz tereta
Sredstva prevoza u saobraćaju			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava sredstva prevoza u pojedinim vidovima saobraćaja 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje sredstva prevoza u saobraćaju: - drumskom - željezničkom - pomorskom - vazdušnom - Poznaje osnovne karakteristike prevoznih sredstava u pojedinim vidovima saobraćaja 	<ul style="list-style-type: none"> - Razumije značaj poznavanja prevoznih sredstava 	
Održavanje sredstava prevoza			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava održavanje sredstava prevoza i infrastrukture u 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje održavanje sredstava prevoza i infrastrukture u saobraćaju: 	<ul style="list-style-type: none"> - Razumije značaj pravilnog održavanja saobraćajnih 	<ul style="list-style-type: none"> - Posjeta pogonu za održavanje sredstava prevoza

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
pojedinih vidovima saobraćaja	<ul style="list-style-type: none"> - kopnenom - vodnom - vazdušnom 	sredstava - Razvija ekološku svijest	
Osnovne tehnologije prevoza u različitim vidovima saobraćaja			
- Objašnjava tehnologije prevoza u pojedinih vidovima saobraćaja	<ul style="list-style-type: none"> - Opisuje tehnologije prevoza u saobraćaju: - drumskom - željezničkom - pomorskom - na unutrašnjim plovnim putevima - vazdušnom 	<ul style="list-style-type: none"> - Razumije potrebu poznavanja tehnologija prevoza 	
Specifičnosti pojedinih vidova saobraćaja			
- Obrazlaže prednosti i nedostatke pojedinih vidova saobraćaja sa ciljem odabira optimalnog prevoznog puta i sredstva	<ul style="list-style-type: none"> - Razlikuje prednosti i nedostatke pojedinih vidova saobraćaja - Određuje optimalni prevozni put u odnosu na prednosti i nedostatke pojedinih vidova saobraćaja - Određuje optimalno prevozno sredstvo u odnosu na prednosti i nedostatke pojedinih vidova saobraćaja 	<ul style="list-style-type: none"> - Razumije značaj pravilnog odabira prevoznog puta i prevoznog sredstva - Razvija osjećaj za ekonomičnost 	
Osnovna obilježja savremenih sistema prevoza			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava savremene sisteme prevoza - Obrazlaže važnost jedinstvenog prevoznog procesa 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata potrebu kontejnerizacije i paletizacije tereta - Poznaje tehnologiju prevoza paleta - Poznaje tehnologiju prevoza kontejnera - Razlikuje kombinovani i integralni sistem prevoza 	<ul style="list-style-type: none"> - Razumije potrebu jedinstvenosti prevoznog procesa 	

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Dr B. Dragović, dipl. ing: Rukovanje i prevoz tereta, Bijelo Polje, 2003.
- dr. sc. Č. Dundović, Prekrcajna sredstva prekidnog transporta, Pomorski fakultet u Rijeci, Rijeka, 2005.

6. Materijalni uslovi za izvođenje nastave

- Računar sa programskom opremom;
- Priključkom za internet;
- LCD projektor.

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja znanja učenika

- Pismeno, po jedan pismeni rad u svakom klasifikacionom periodu;
- Usmeno, najmanje po jedna provjera znanja u svakom klasifikacionom periodu;
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionom periodu;
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za napredovanje i završetak predmeta

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Profil stručne spreme nastavnika i stručnih saradnika

- Diplomirani saobraćajni inženjer
- Diplomirani inženjer pomorstva
- Zapovjednik broda sa ovlaštenjem od 3000BT ili većeg
- Diplomirani mašinski inženjer

10. Povezanost predmeta

Znanja	Povezanost sa drugim predmetima	
	Predmet	Znanja
- Osnovna obilježja savremenih sistema prevoza	- Međunarodni transport	- Vidovi saobraćaja u međunarodnom transportu
- Osnovne tehnologije prevoza u različitim vidovima saobraćaja	- Komercijalno i carinsko poznavanje robe	- Poznavanje robe
- Terminali u pojedinim vidovima saobraćaja	- Mehanizacija luka i terminala	- Terminali u pomorskom saobraćaju

1.2.5. SAOBRAĆAJNA GEOGRAFIJA

1. Naziv predmeta: SAOBRAĆAJNA GEOGRAFIJA

2. Broj časova po godinama obrazovanja i vrstama nastave

Razred	Vrste nastave			Ukupno
	Teorija	Vježbe	Praktična nastava	
I				
II	22	14		36
III				
IV				
Ukupno	22	14		36

3. Opšti ciljevi nastave

- Razumijevanje osnovnih pojmova saobraćajne geografije;
- Sticanje znanja o prirodnim i društvenim geografskim pojavama i procesima i njihov uticaj na saobraćajnu geografiju;
- Sticanje znanja o saobraćajno-geografskim regijama svijeta;
- Shvatanje značaja saobraćaja u svjetskoj privredi;
- Razumijevanje činitelja koji utiču na razvoj saobraćaja;
- Sticanje znanja o značaju i ulozi pojedinih vidova saobraćaja u prevozu robe i putnika;
- Sticanje znanja o saobraćajno-geografskom položaju Crne Gore i razvijenosti pojedinih vidova saobraćaja;
- Razumijevanje odnosa privrede i saobraćaja;
- Razvijanje tolerantnog odnosa prema drugima.

4. Sadržaji/Standardi znanja predmeta/Operativni ciljevi
Razred: DRUGI

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
Saobraćajna geografija-pojam i zadaci			
- Objašnjava pojam, zadatke i značaj saobraćajne geografije	- Shvata pojam i značaj saobraćajne geografije	- Razumije odnos saobraćaja i geografije	
Uloga i značaj saobraćaja kao privredne djelatnosti			
- Objašnjava značaj saobraćaja kao privredne djelatnosti - Objašnjava ekonomsko-geografske elemente saobraćaja - Objašnjava ulogu saobraćaja kao faktora u: - aglomeraciji industrije - lokalizaciji industrije	- Pozna je ulogu i značaj saobraćaja kao privredne djelatnosti - Navodi osnovne ekonomsko-geografske elemente saobraćaja - Shvata ulogu saobraćaja u aglomeraciji industrije - Shvata ulogu saobraćaja u lokalizaciji industrije	- Razvija kritičko razumijevanje odnosa saobraćaja i privrede	
Faktori razvoja saobraćaja			
- Opisuje zavisnost saobraćajne mreže od: - prirodnih faktora - društvenih faktora	- Shvata uticaj prirodnih faktora na razvoj saobraćajne mreže - Shvata uticaj društvenih faktora na razvoj saobraćajne mreže	- Razvija sposobnost uočavanja i razlikovanja faktora koji utiču na razvoj saobraćaja	
Saobraćajno geografske kategorije			
- Objašnjava saobraćajno geografske kategorije	- Razlikuje osnovne saobraćajno geografske kategorije: - saobraćajnice, - saobraćajni čvorovi, - saobraćajna mreža, - saobraćajni koridor, - saobraćajni sistem	- Razumije značaj različitih saobraćajnih pojmova	
Podjela saobraćaja			
- Objašnjava podjelu saobraćaja	- Razlikuje podjelu saobraćaja prema: - sredini u kojoj se odvija,	- Razvija sposobnost vrednovanja značaja i zavisnosti prirodnih i	

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
	<ul style="list-style-type: none"> - oblasti u kojima se odvija, - prema osobinama saobraćajne mreže - saobraćajnih sredstava - prema vrsti transporta 	društvenih faktora na saobraćaj	
Kopneni saobraćaj			
<ul style="list-style-type: none"> - Opisuje karakteristike željezničkog saobraćaja - Nabraja prometnija željeznička čvorišta u svijetu, i najvažnije kontinentalne i transkontinentalne pravce - Opisuje karakteristike drumskog saobraćaja - Nabraja karakteristike drumske mreže u svijetu i najvažnije magistralne pravce u Evropi - Opisuje karakteristike naftovoda i gasovoda - Nabraja važnije naftovode i gasovode u svijetu 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje karakteristike željezničkog saobraćaja, - Razlikuje prirodne i društvene faktore koji utiču na željeznički saobraćaj - Poznaje prometna željeznička čvorišta u svijetu - Shvata značaj transkontinentalne pruge Lisabon-Moskva-Vladivostok - Poznaje prirodne i društvene faktore koji utiču na drumski saobraćaj - Upoređuje magistralne pravce Evrope i ostalih kontinenata - Poznaje karakteristike naftovoda i gasovoda - Poznaje važnije svjetske naftovode i gasovode 		
Vodeni saobraćaj			
<ul style="list-style-type: none"> - Opisuje karakteristike pomorskog saobraćaja - Nabraja važnije pomorske puteve i matične luke svijeta - Opisuje karakteristike 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje karakteristike pomorskog saobraćaja, - Razlikuje prirodne i društvene faktore koji utiču na pomorski saobraćaj - Poznaje važnije pomorske pravce i 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija kritičko razumijevanje odnosa saobraćaja i privrede 	

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
saobraćaja na unutrašnjim plovnim putevima - Nabraja važnije plovne rijeke i jezera	luke svijeta - Poznaje karakteristike saobraćaja na unutrašnjim plovnim putevima - Poznaje važnije plovne rijeke i jezera		
Vazdušni saobraćaj			
- Opisuje karakteristike vazdušnog saobraćaja - Nabraja važnije vazdušne linije - Nabraja važnije aerodrome	- Poznaje karakteristike vazdušnog saobraćaja - Razlikuje prirodne i društvene faktore koji utiču na vazdušni saobraćaj - Poznaje vazdušne linije kojima je Evropa povezana sa drugim kontinentima - Poznaje važnije aerodrome		
Saobraćajno geografske regije svijeta			
- Objašnjava važnije saobraćajno-geografske regije i zastupljenost pojedinih vidova saobraćaja	- Poznaje zastupljenost vidova saobraćaja u značajnim regijama		
Saobraćajna geografija crne gore			
- Objašnjava saobraćajno geografski položaj	- Poznaje saobraćajno geografski položaj Crne Gore - Shvata značaj saobraćaja na privredni razvoj Crne Gore	- Razvija sposobnost vrednovanja uticaja različitih vidova saobraćaja na razvoj privrede Crne Gore	

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- A. Malić, : Saobraćajna geografija Evrope i svijeta, Viša škola za cestovni promet, Zagreb, 1976.
- A. Malić, : Saobraćajna geografija, Viša tehnička škola, Zagreb, 1974.
- N. Stražičić, : Pomorsko-ekonomska geografija svijeta, Viša pomorska škola, Rijeka, 1969.
- N. Stražičić, : Pomorska geografija svijeta, Sveučilišna edicija, Izdavačko poduzeće Školska knjiga, Zagreb, 1984.

6. Materijalni uslovi za izvođenje nastave

- Računar sa programskom opremom i priključkom za internet;
- Video projektor;
- Nastavni film;
- Geografske karte.

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja znanja učenika

- Usmeno, najmanje po jedna provjera znanja u svakom klasifikacionom periodu;
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionom periodu;
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za napredovanje i završetak predmeta

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Profil stručne spreme nastavnika i stručnih saradnika

- Profesor geografije;
- Diplomirani geograf.

10. Povezanost predmeta

Znanja	Povezanost sa drugim predmetima	
	Predmet	Znanja
- Faktori razvoja saobraćaja - Uloga i značaj saobraćaja kao privredne djelatnosti	- Međunarodni transport	- Vidovi saobraćaja u međunarodnom transportu
- Kopneni saobraćaj - Vodeni saobraćaj - Vazdušni saobraćaj	- Špedicija	- Izbor prevoznog puta
- Uloga i značaj saobraćaja kao privredne djelatnosti	- Ekonomika saobraćaja	- Ekonomika pojedinih vidova saobraćaja

1.2.6. EKONOMIKA SAOBRAĆAJA

1. Naziv predmeta: EKONOMIKA SAOBRAĆAJA

2. Broj časova po godinama obrazovanja i vrstama nastave

Razred	Vrste nastave			Ukupno
	Teorija	Vježbe	Praktična nastava	
I				
II	48	24		72
III				
IV				
Ukupno	48	24		72

3. Opšti ciljevi nastave

- Upoznavanje sa pojmom ekonomike saobraćaja;
- Razumijevanje uticaja saobraćaja na razvoj privrede;
- Razumijevanje saobraćaja kao uslužne djelatnosti;
- Razumijevanje odnosa prihoda i troškova u saobraćaju;
- Osposobljavanje za utvrđivanje vrijednosti saobraćajne usluge;
- Osposobljavanje za izbor saobraćajne grane s obzirom na ekonomičnost;
- Razvijanje osjećaja za ekonomičnost;
- Razvijanje ekološke svijesti i zaštita čovjekove okoline.

4. Sadržaji/Standardi znanja predmeta/Operativni ciljevi
Razred: DRUGI

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
Ekonomika saobraćaja i saobraćaj			
<ul style="list-style-type: none"> - Definiše pojam ekonomike - Nabraja osnovne pojmove o saobraćaju - Obrazlaže podjelu saobraćaja - Definiše saobraćaj kao sistem - Objašnjava savremene sisteme distribucije robe i ekonomiku saobraćaja - Definiše kriterijume vrednovanja vidova saobraćajnih - Obrazlaže koncept logistike - Objašnjava perspektivu i ulogu saobraćaja u budućnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata pojam ekonomike saobraćaja - Poznaje osnovne pojmove ekonomike u saobraćaju - Poznaje savremeni sistem distribucije roba i ekonomiku u saobraćaju - Shvata važnost sistema saobraćaja u privredi - Uočava značaj logistike u saobraćaju - Shvata značaj razvoja saobraćaja kao faktora uspješnosti privrede 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija ekonomičnost i produktivnost 	
Mjesto i uloga saobraćaja u privrednom razvoju			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava ulogu i značaj saobraćaja - Opisuje saobraćaj u Crnoj Gori i savremene evropske integracije - Nabraja važnost: - privatizacije - liberalizacije - deregulacije - globalizacije 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje ulogu i značaj saobraćaja u privredi - Uočava karakteristike koje pozitivno utiču na ekonomiku saobraćaja - Shvata važnost: - privatizacije - liberalizacije - deregulacije - globalizacije - Prati aktuelna dešavanja saobraćaja u okruženju 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija sposobnost za saradnju 	
Prihodi i troškovi u saobraćaju			
<ul style="list-style-type: none"> - Opisuje nastajanje saobraćajnih troškova - Objašnjava stvaranje, oblikovanje i 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje nastanak saobraćajnih troškova - Poznaje vrijednost saobraćajnih usluga - Shvata strukturu 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija ekonomičnost 	

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
utvrđivanje vrijednosti saobraćajnih usluga - Opisuje klasifikaciju, dinamiku i strukturu troškova u saobraćaju	troškova u saobraćaju		
Karakteristike saobraćajnih tržišta			
- Obrazlaže saobraćaj kao uslužnu djelatnost - Objašnjava pojmove o tržištu saobraćajnih usluga - Objašnjava karakteristike ponude i potražnje saobraćajnih usluga - Opisuje uticaj ekonomske politike na saobraćajno tržište	- Shvata saobraćaj kao uslužnu djelatnost - Pozna je pojam i zakonitosti saobraćajnog tržišta - Pozna je karakteristike ponude i potražnje na saobraćajnom tržištu - Pozna je uticaj ekonomske politike na saobraćajno tržište	- Razvija ekonomičnost	
Ekonomika pojedinih vidova saobraćaja			
- Objašnjava povezanost vidova saobraćaja - Nabraja ekonomske karakteristike vidova saobraćaja - Opisuje parametre procesa i rezultata rada vidova saobraćaja - Opisuje integraciju vidova saobraćaja - Objašnjava odnos saobraćaja i čovjekove okoline	- Uočava značaj povezanosti vidova saobraćaja - Pozna je način izbora najpovoljnijeg prevoza - Pozna je uticaj saobraćaja na okolinu - Uočava važnost odnosa saobraćaja i čovjekove okoline	- Podstiče ekološku svijest	

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- prof. dr V. Božić i prof. dr S. Novaković: Ekonomija saobraćaja, Ekonomski fakultet Beograd, 2004.
- V. Božić, i S. Acimović: Marketing logistika, Ekonomski fakultet Beograd, 2004.

6. Materijalni uslovi za izvođenje nastave

- Računar sa odgovarajućim softverom;
- Priključak za internet;
- LCD projektor.

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja znanja učenika

- Pismeno, po jedan pismeni rad u svakom klasifikacionom periodu;
- Usmeno, najmanje po jedna provjera znanja u svakom klasifikacionom periodu;
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionom periodu;
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za napredovanje i završetak predmeta

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Profil stručne spreme nastavnika i stručnih saradnika

- Diplomirani saobraćajni inženjer;
- Diplomirani ekonomista.

10. Povezanost predmeta

Znanja	Povezanost sa drugim predmetima	
	Predmet	Znanja
- Ekonomika pojedinih vidova saobraćaja	- Međunarodni transport	- Vidovi saobraćaja u međunarodnom transportu
- Ekonomika pojedinih vidova saobraćaja	- Špedicija	- Izbor prevoznog puta
- Ekonomika pojedinih vidova saobraćaja	- Međunarodno poslovanje	- Vrste poslova i djelatnost međunarodnog poslovanja
- Ekonomika pojedinih vidova saobraćaja	- Saobraćajna geografija	- Uloga i značaj saobraćaja kao privredne djelatnosti

1.2.7. SKLADIŠTA I SKLADIŠNO POSLOVANJE

1. Naziv predmeta: **SKLADIŠTA I SKLADIŠNO POSLOVANJE**

2. Broj časova po godinama obrazovanja i vrstama nastave

Razred	Vrste nastave			Ukupno
	Teorija	Vježbe	Praktična nastava	
I				
II	48	24		72
III				
IV				
Ukupno	48	24		72

3. Opšti ciljevi nastave

- Upoznavanje sa ulogom i značajem skladišta u privredi;
- Sticanje znanja o vrstama skladišta i njihovoj opremi;
- Upoznavanje sa specifičnostima lučkih skladišta;
- Osposobljavanje za odabir lokacije skladišta;
- Upoznavanje sa faktorima koji određuju veličinu i kapacitet skladišta;
- Sticanje znanja o tehnološkom procesu skladištenja;
- Sticanje znanja o organizaciji rada i poslovanju skladišta;
- Razvijanje efikasnosti i tačnosti u radu;
- Razvijanje pozitivnog odnosa prema poštovanju propisa.

4. Sadržaji/Standardi znanja predmeta/Operativni ciljevi
Razred: DRUGI

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
Značaj i uloga skladišta			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava pojam skladišta - Opisuje skladištenje - Opis skladišni sistem - Nabraja poslove skladišne službe - Objašnjava zahtjeve skladišnog poslovanja 	<ul style="list-style-type: none"> - Razlikuje pojam skladišta u užem i širem smislu - Shvata skladištenje kao planiranu aktivnost - Poznaje komponente skladišnog sistema - Poznaje osnovne poslove skladišne službe: <ul style="list-style-type: none"> - prijem robe - smještaj i čuvanje - izdavanje i otprema robe - Poznaje osnovne zahtjeve skladišnog poslovanja 		
Lučka skladišta			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava svrhu lučkih skladišta - Objašnjava specifičnosti lučkih skladišta - Nabraja vrste lučkih skladišta 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata važnost lučkih skladišta - Poznaje specifičnosti lučkih skladišta - Razlikuje lučka skladišta po: <ul style="list-style-type: none"> - lokaciji - namjeni - izradi - konstrukciji - vrsti tereta 	<ul style="list-style-type: none"> - Razumije značaj skladišta u transportu 	<ul style="list-style-type: none"> - Prezentacija rada luke od strane profesionalnog menadžmenta
Tehnološki proces skladištenja			
<ul style="list-style-type: none"> - Opisuje osnovna načela rada skladišta - Navodi postupke skladištenja - Nabraja pravila rukovanja teretom i opisuje smještaj tereta - Objašnjava strukturu troškova skladištenja 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata osnovna načela rada skladišta - Poznaje postupke skladištenja - Poznaje pravila slaganja i smještaj tereta u skladišta - Poznaje troškove skladištenja 	<ul style="list-style-type: none"> - Stiče pozitivan odnos prema propisanim pravilima 	<ul style="list-style-type: none"> - Prezentacija rada skladišta od strane profesionalnog menadžmenta
Lokacija skladišta			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava važnost lokacije skladišta 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata važnost odabira lokacije 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija osjećaj za preciznost i 	

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
<ul style="list-style-type: none"> - Opisuje odabir lokacije skladišta - Opisuje metode izbora lokacije skladišta 	<ul style="list-style-type: none"> skladišta - Razlikuje odabir šire i uže lokacije skladišta - Poznaje odabir lokacije u zavisnosti od tereta - Razlikuje metode izbora lokacije skladišta 	<ul style="list-style-type: none"> ekonomičnost 	
Vrste skladišta			
<ul style="list-style-type: none"> - Nabraja i opisuje vrste skladišta 	<ul style="list-style-type: none"> - Razliku skladišta: - prizemna - etažna - regalna - Razlikuje skladišta za posebne namjene: - hladnjače - silosi - skladišta za tekuće i gasovite terete - skladišta za opasne terete - Razlikuje skladišta otvorenog tipa za: - kontejnere i generalne terete - rasute terete 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija ekološku svijest - Razvija sistematičnost u radu 	<ul style="list-style-type: none"> - Izrada seminarskog rada
Veličina i kapacitet skladišta			
<ul style="list-style-type: none"> - Navodi faktore koji određuju veličinu i kapacitet skladišta - Objašnjava faktor skladištenja - Objašnjava zahtjeve za određivanje veličine skladišta - Opisuje raspored zona unutar skladišnog prostora 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje faktore koji određuju veličinu i kapacitet skladišta - Poznaje faktor skladištenja - Poznaje zahtjeve za određivanje veličine skladišta - Razlikuje bruto i neto površinu - Poznaje raspored zona unutar skladišnog prostora 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija pozitivnu orijentaciju prema zanimanju 	
Oprema skladišta			
<ul style="list-style-type: none"> - Opisuje unutrašnje uređenje i opremu skladišta - Objašnjava faktore koji utiču na uređenje i opremu 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje unutrašnje uređenje i opremu skladišta - Razlikuje faktore koji utiču na uređenje i opremu 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija komunikativnost 	<ul style="list-style-type: none"> - Posjeta skladištu

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
skladišta - Navodi mehanizaciju u skladištu	skladišta - Razlikuje mehanizaciju u skladištu: - transportna sredstva - sredstva za odlaganje tereta - pomoćna i dodatna oprema		
Skladišno poslovanje			
- Opisuje najavu tereta i planiranje uskladištenja - Opisuje dolazak robe, transport od sredstva u skladišta i obratno - Nabraja vrste manipulacija i tarife - Opisuje vaganje i brojanje robe - Nabraja značajne faktore za skladišno poslovanje - Opisuje organizaciju skladišnog poslovanja - Navodi modele spoljne organizacije poslovanja - Navodi modele unutrašnje organizacije poslovanja - Navodi kadrovsku strukturu skladišne službe	- Pozna je najavu i uskladištenje tereta - Pozna je transport od sredstva u skladišta i obratno - Razlikuje dokumenta u skladišnom poslovanju - Pozna je vrste manipulacija i tarife - Pozna je postupke predaje i preuzimanja robe - Pozna je osnovne faktore za skladišno poslovanje - Razlikuje spoljašnu i unutrašnju organizaciju poslovanja - Pozna je modele spoljašnje organizacije poslovanja - Pozna je modele unutrašnje organizacije poslovanja - Pozna je kadrovsku strukturu skladišne službe - Shvata značaj stručnosti kadrovske službe	- Razvija ekonomičnost i sistematičnost u poslovanju	

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Grupa autora, Upravljanje zalihama i skladišno poslovanje, RRIF- plus d. o. o. , Zagreb, 2002.
- dr. sc. Č. Dundović i dr. sc. S. Hess, Unutrašnji transport i skladištenje, Pomorski fakultet u Rijeci, Rijeka, 2007.

6. Materijalni uslovi za izvođenje nastave

- Računar sa odgovarajućim softverom;
- Priključak za internet;
- LCD projektor.

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja znanja učenika

- Pismeno, po jedan pismeni rad u klasifikacionom periodu;
- Usmeno, najmanje po jedna provjera znanja u toku svakog klasifikacionog perioda;
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionom periodu;
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za napredovanje i završetak predmeta

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Profil stručne spreme nastavnika i stručnih saradnika

- Diplomirani saobraćajni inženjer
- Diplomirani menadžer
- Diplomirani mašinski inženjer

10. Povezanost predmeta

Znanja	Povezanost sa drugim predmetima	
	Predmet	Znanja
- Skladišno poslovanje	- Međunarodni transport	- Vidovi saobraćaja u međunarodnom transportu
- Vođenje skladišta	- Carine i carinsko poslovanje	- Carinski postupak skladištenja robe
- Načini skladištenja različitih vrsta roba	- Komercijalno i carinsko poznavanje robe	- Poznavanje robe
- Oprema skladišta	- Mehanizacija luka i terminala	- Pretovarna mehanizacija
- Skladišno poslovanje	- Rukovanje i prevoz tereta	- Rukovanje robom u skladištu
- Skladišno poslovanje	- Lučka koordinacija	- Kretanje dokumentacije u toku izvršenja lučko transportnih poslova
- Tehnološki proces skladištenja	- Logistika	- Distribucija

1.2.8. MEHANIZACIJA LUKA I TERMINALA

1. Naziv predmeta: **MEHANIZACIJA LUKA I TERMINALA**

2. Broj časova po godinama obrazovanja i vrstama nastave

Razred	Vrste nastave			Ukupno
	Teorija	Vježbe	Praktična nastava	
I				
II	48	24		72
III				
IV				
Ukupno	48	24		72

3. Opšti ciljevi nastave

- Upoznavanje sa vrstama terminala u različitim vidovima saobraćaja;
- Sticanje znanja o terminalima u pomorskom saobraćaju;
- Razlikovanje terminala prema vrsti robe;
- Sticanje znanja o pretovarnoj mehanizaciji luka i terminala;
- Sticanje znanja o kontinualnim transportnim uređajima;
- Sticanje znanja o cikličnim transportnim uređajima;
- Sticanje znanja o transportu opasnih tereta;
- Razumijevanje važnosti poštovanja odredbi međunarodnih konvencija prilikom transporta opasnih tereta;
- Razvijanje odgovornosti za primjenu mjera bezbjednosti pri manipulaciji teretom;
- Razvijanje ekološke svijesti;
- Razvijanje tehničke kulture.

4. Sadržaji/Standardi znanja predmeta/Operativni ciljevi
Razred: DRUGI

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
Značaj mehanizacije luka i terminala			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava značaj luka i terminala u savremenom transportu 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznađe ulogu luka i terminala u savremenom transportu - Poznađe tehno - ekonomske trendove luka i terminala uslovljenih zahtjevima brodara - Shvata značaj mehanizacije luka i terminala 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija tehničku kulturu 	
Parametri koji utiču na izbor pretovarnog sredstva			
<ul style="list-style-type: none"> - Nabraja osnovne veličine u transportu tereta - Objašnjava parametre od uticaja na izbor pretovarnog sredstva 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznađe osnovne veličine u transportu tereta: - količinu - put - vrijeme - Poznađe parametre od uticaja na izbor pretovarnog sredstva: - relacija puta - relacija vremena - relacija tereta - nosivost - stepen iskorišćenja prekrcajnog sredstva 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija osjećaj za efikasnost i ekonomičnost 	
Ciklične mašine			
<ul style="list-style-type: none"> - Nabraja mašine cikličnog transporta - Opisuje upotrebu mašina cikličnog transporta 	<ul style="list-style-type: none"> - Razlikuje mašine cikličnog transporta: - dizalice - liftove - Poznađe smjerove kretanja materijala kod mašina cikličnog transporta - Poznađe tehničko - tehnološke karakteristike dizalica - Razlikuje vrste dizalica: 	<ul style="list-style-type: none"> - Razumije potrebu zaštite na radu 	

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
	<ul style="list-style-type: none"> - portalne - mosne - prekrcajne mostove - šinski mosni manipulator - Poznaje tehničko - tehnološke karakteristike liftova - Razlikuje liftove: - putničke - teretne - skladišne - Poznaje upotrebu mašina cikličnog transporta 		
Kontinualne mašine			
<ul style="list-style-type: none"> - Nabraja mašine kontinualnog transporta - Opisuje upotrebu mašina kontinualnog transporta 	<ul style="list-style-type: none"> - Razlikuje mašine kontinualnog transporta: - pneumatske i hidraulične transportere - transportere - elevatore - konvejere - Poznaje smjerove kretanja materijala kod mašina kontinualnog transporta - Poznaje prednosti i nedostatke pneumatskih i hidrauličnih transportera - Razlikuje vrste trakastih transportera - Razlikuje vrste elevatora i konvejera - Poznaje upotrebu mašina kontinualnog transporta 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija moć zapažanja - Razvija tehničku kulturu 	
Kapacitet cikličnih i kontinualnih mašina			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava pretpostavke za određivanje 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata pojam kapaciteta pretovarnog 	<ul style="list-style-type: none"> - Razumije potrebu zaštite na radu 	

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
kapaciteta cikličnih i kontinualnih mašina	sredstva <ul style="list-style-type: none"> - Poznaje pretpostavke za određivanje kapaciteta prekrcajnog sredstva - Poznaje način određivanja kapaciteta kod cikličnih mašina - Razlikuje načine određivanja kapaciteta kod kontinualnih mašina za: <ul style="list-style-type: none"> - komadni teret - rasuti teret 		
Manipulativna sredstva na pneumaticima			
<ul style="list-style-type: none"> - Opisuje upotrebu manipulativnih sredstava na pneumaticima - Nabraja manipulativna sredstva na pneumaticima 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje upotrebu manipulativnih sredstava na pneumaticima - Razlikuje manipulativna sredstva na pneumaticima: <ul style="list-style-type: none"> - viljuškare - mobilne dizalice - mosne manipulatore na pneumaticima - tegljače, prikolice i poluprikolice - utovarivače - Razlikuje vrste viljuškara: <ul style="list-style-type: none"> - čeone - bočne - čeone sa teleskopom - Poznaje upotrebu viljuškara - Razlikuje upotrebu mobilne dizalice i mosnog manipulatora 		
Zahvatna sredstva manipulativne mehanizacije			
<ul style="list-style-type: none"> - Opisuje korišćenje zahvatnih sredstava - Nabraja zahvatna 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje prednosti korišćenja zahvatnih sredstava 	<ul style="list-style-type: none"> - Razumije prednosti korišćenja zahvatnih sredstava 	

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
sredstva prema vrsti tereta - Opisuje zahvatna sredstva kod viljuškara	- Razlikuje univerzalna od specijalnih zahvatnih sredstava - Razlikuje zahvatna sredstva prema vrsti tereta za: - generalni teret - rasuti teret - Poznaje primjenu pravila za korišćenje zahvatnih sredstava - Razlikuje zahvatna sredstva kod viljuškara		
Mehanizacija na pojedinim terminalima			
- Objašnjava opremljenost terminala mehanizacijom - Objašnjava namjenu mehanizacije terminala - Nabraja mehanizaciju terminala u vidovima saobraćaja - Navodi mehanizaciju terminala u lukama	- Shvata zavisnost primjene mehanizacije od terminala - Shvata namjenu mehanizacije terminala - Poznaje mehanizaciju terminala u vidovima saobraćaja - Razlikuje obalnu i pokretnu mehanizaciju	- Razvija tehničku kulturu	

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- dr. sc. Č. Dundović i dr. sc. S. Hess, Unutrašnji transport i skladištenje, Pomorski fakultet u Rijeci, Rijeka, 2007.
- dr. sc. Č. Dundović, Prekrcajna sredstva prekidnog transporta, Pomorski fakultet u Rijeci, Rijeka, 2005.
- B. Dragović, Rukovanje i prevoz tereta, Bijelo Polje, 2003.

6. Materijalni uslovi za izvođenje nastave

- Računar sa odgovarajućim softverom;
- Priključak za internet;
- LCD projektor.

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja znanja učenika

- Pismeno, po jedan pismeni rad u svakom klasifikacionom periodu;
- Usmeno, najmanje po jedna provjera znanja u svakom klasifikacionom periodu;
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionom periodu;

- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za napredovanje i završetak predmeta

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Profil stručne spreme nastavnika i stručnih saradnika

- Diplomirani saobraćajni inženjer
- Diplomirani inženjer pomorstva
- Diplomirani mašinski inženjer

10. Povezanost predmeta

Znanja	Povezanost sa drugim predmetima	
	Predmet	Znanja
- Mehanizacija na pojedinim terminalima	- Međunarodni transport	- Vidovi saobraćaja u međunarodnom transportu
- Pretovarna mehanizacija	- Skladišta i skladišno poslovanje	- Oprema skladišta
- Terminali u pomorskom saobraćaju	- Rukovanje i prevoz tereta	- Terminali u pojedinim vidovima saobraćaja
- Pretovarna mehanizacija za specifične vrste tereta	- Organizacija prevoza tereta	- Prevoz specifičnih vrsta tereta
- Mehanizacija na pojedinim terminalima	- Lučka koordinacija	- Savremena kretanja u lučkom transportu

1.2.9. POSLOVNE KOMUNIKACIJE

1. Naziv predmeta: POSLOVNE KOMUNIKACIJE

2. Broj časova po godinama obrazovanja i vrstama nastave

Razred	Vrste nastave			Ukupno
	Teorija	Vježbe	Praktična nastava	
I				
II	48	24		72
III				
IV				
Ukupno	48	24		72

3. Opšti ciljevi nastave

- Razumijevanje značaja poslovnih komunikacija za dobro poslovanje;
- Osposobljavanje za oblikovanje poslovnog pisma;
- Osposobljavanje za korištenje tehničkih pomagala u poslovnoj komunikaciji;
- Razumijevanje marketinga kao oblika poslovne komunikacije;
- Razvijanje kreativnog mišljenja;
- Razvijanje poslovne kulture;
- Razvijanje sposobnosti za nenasilnu komunikaciju;
- Razvijanje tolerantnogf odnosa prema drugima;
- Razvijanje samopouzdanja.

4. Sadržaji/Standardi znanja predmeta/Operativni ciljevi
Razred: DRUGI

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
Pojam i značaj poslovnih komunikacija			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava pojam, podjelu, ciljeve i zadatke poslovnih komunikacija - Obrazlaže ulogu i značaj poslovnih komunikacija 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata pojam, podjelu, ciljeve i zadatke poslovnih komunikacija - Uočava ulogu i značaj poslovnih komunikacija 		
Poslovno dopisivanje			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava pojam, značenje i podjelu dopisivanja - Opisuje poslovne papire - Obrazlaže izradu osnovnog dopisa - Obrazlaže važnost inicijative u poslovnom dopisivanju - Poznaje tehniku popunjavanja dokumenata - Obrazlaže tehniku primopredaje poslovnih dopisa i dokumenata - Opisuje službeni dopis 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata pojam, značenje i podjelu dopisivanja - Poznaje sadržaj i funkciju poslovnih papira - Poznaje djelove i forme oblikovanja poslovnog pisma - Sastavlja poslovni dopis - Oblikuje poslovno pismo - Shvata značaj inicijative u poslovnom dopisivanju - Popunjava dokumenta - Vršiti primopredaju poslovnih dopisa i dokumenata - Upotrebljava dokumenta i obrasce - Upotrebljava skraćenice i oznake u poslovnom dopisivanju - Poznaje stilizacije teksta i fraze oslovljavanja - Sastavlja službeni dopis 	<ul style="list-style-type: none"> - Razumije potrebu pismene komunikacije - Razvija osjećaj samostalnosti i saradnje - Uvažava poslovnog partnera i čuva poslovnu tajnu - Razvija kreativnost - Stiče inicijativnost i organizacione sposobnosti - Preuzima odgovornost 	<p>Vježba:</p> <ul style="list-style-type: none"> - radne situacije u kojima se koriste poslovna pisma i dokumenta
Automatizacija poslovnih komunikacija			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava primjenu računara u poslovnom dopisivanju - Demonstrira obradu 	<ul style="list-style-type: none"> - Koristi računar u poslovnom dopisivanju - Vršiti standardnu poslovnu 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija samopouzdanje 	<p>Vježba:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Demonstracija kontakta sa strankom

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
<ul style="list-style-type: none"> standarnih poslovnih komunikacija putem računara - Obrazlaže rukovanje kancelarijskom tehnikom 	<ul style="list-style-type: none"> komunikaciju putem računara - Uočava značaj rukovanja kancelarijskom tehnikom - Razlikuje kontakt sa strankama lično ili telefonski 		
Komunikologija poslovnih komunikacija			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava pojam i značaj stranke - Poznaje principe rada sa strankama - Objašnjava odnos i način komunikacije sa strankama - Navodi principe poslovne kulture i poslovnih običaja - Objašnjava oblike i funkcije komunikacije 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata pojam stranke - Razlikuje principe rada sa strankama - Komunicira sa strankama na različite načine - Poznaje principe poslovne kulture i poslovnih običaja - Upoređuje oblike i funkcije komunikacije - Razlikuje kvalitetnu i nekvalitetnu komunikaciju 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija manire lijepog ponašanja - Razvija pozitivnu i tolerantnu poslovnu klimu - Razumije važnost korišćenja iskustava drugih 	Vježba: <ul style="list-style-type: none"> - Demonstracija kvalitetne i nekvalitetne komunikacije
Kreativnost			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava ispoljavanje kreativnog mišljenja - Nabraja osobine koje utiču na sposobnost i radne rezultate - Nabraja osobine uspješnog menadžera - Opisuje važnost kreativnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata važnost kreativnog mišljenja i sposobnost koja pozitivno utiče na radne rezultate - Poznaje osobine uspješnog menadžera - Uočava važnost kreativnosti u marketingu 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija kreativnost i snalažljivost 	
Vještine interpersonalne komunikacije			
<ul style="list-style-type: none"> - Opisuje interpersonalne komunikacije u poslovnom okruženju 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata važnost interpersonalne komunikacije u poslovnom okruženju 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija komunikativnost 	
Marketinška komunikacija			
<ul style="list-style-type: none"> - Definiše markentiške komunikacije 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata značaj markentiške komunikacije 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija kreativnost 	

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
- Objašnjava oblike i elemente markentiške komunikacije	- Upoređuje oblike markentiške komunikacije - Razlikuje elemente markentiške komunikacije		

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- J. M. Rouse i S. Rouse: Poslovne komunikacije, Zagreb, 2005.

6. Materijalni uslovi za izvođenje nastave

- Računar sa programskom opremom;
- Priključak za internet;
- LCD projektor;
- Birotehnička oprema.

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja znanja učenika

- Pismeno, po jedan pismeni rad u svakom klasifikacionom periodu;
- Usmeno, najmanje po jedna provjera znanja u svakom klasifikacionom periodu;
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionom periodu;
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za napredovanje i završetak predmeta

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Profil stručne spreme nastavnika i stručnih saradnika

- Diplomirani ekonomista;
- Diplomirani pravnik.

10. Povezanost predmeta

Znanja	Povezanost sa drugim predmetima	
	Predmet	Znanja
- Poslovno dopisivanje	- Carine i carinsko poslovanje	- Vrste agenta
- Poslovno dopisivanje	- Špedicija	- Vrste agenta
- Poslovno dopisivanje	- Agencisko poslovanje	- Vrste agenta
- Poslovno dopisivanje	- Logistika	- Logistički proces sa međunarodnog aspekta
- Komunikologija poslovnih komunikacija	- Međunarodno poslovanje	- Vrste poslova i djelatnost međunarodnog poslovanja

1.2.10. ŠPEDICIJA

1. Naziv predmeta: ŠPEDICIJA

2. Broj časova po godinama obrazovanja i vrstama nastave

Razred	Vrste nastave			Ukupno
	Teorija	Vježbe	Praktična nastava	
I				
II				
III	72	36		108
IV				
Ukupno	72	36		108

3. Opšti ciljevi nastave

- Upoznavanje sa osnovama špeditorske djelatnosti;
- Sticanje znanja o propisima koji regulišu rad špedicije;
- Sticanje znanja o organizaciji špeditorske djelatnosti;
- Upoznavanje sa strukturom menadžmenta pomorske špedicije;
- Sticanje znanja o načelima za određivanje špeditorskih tarifa;
- Razumijevanje špedicije kao dinamičkog, stohastičkog i logističkog sistema;
- Razvijanje komunikativnosti;
- Razvijanje svijesti o značaju poštovanja propisa;
- Razvijanje ekološke svijesti.

4. Sadržaji/Standardi znanja predmeta/Operativni ciljevi
Razred: TREĆI

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
Pojam i razvoj špediterske djelatnosti			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava nastanak i razvoj špedicije - Definiše pojam špedicije - Navodi vrste špedicije - Objašnjava primjenu <i>INCOTERMS</i>-a 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata značaj špedicije - Poznaje razvoj špedicije - Razlikuje vrste špedicije - Shvata primjenu <i>INCOTERMS</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Razumije značaj razvoja i podjele špediterske djelatnosti 	
Pravno regulisanje špedicije			
<ul style="list-style-type: none"> - Nabraja međunarodne i nacionalne propise koji regulišu špeditersku djelatnost 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje propise i pravila koje regulišu špeditersku djelatnost - Poznaje konvencije koje regulišu špeditersku djelatnost - Razlikuje norme i propise koji regulišu špeditersku djelatnost - Poznaje nacionalne zakone i propise koji regulišu pitanja špediterske djelatnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - Podstiče odgovornost prema poštovanju propisa 	
Osnovni poslovi špediterske djelatnosti			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava osnovne poslove špediterske djelatnosti - Nabraja tarifno-konjunkturane poslove - Objašnjava ugovore o: <ul style="list-style-type: none"> - špediterskoj djelatnosti - vaganju i sortiranju robe - Nabraja operativne poslove špediterske djelatnosti - Opisuje garantno 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje osnovne poslove špediterske djelatnosti - Razlikuje tarifno-konjunkturane poslove - Razlikuje poslove: <ul style="list-style-type: none"> instradacije, akvizicije, refakcije, dispozicije i reklamacije - Vršiti promociju špediterske usluge - Obrađuje zahtjev za špediterske poslove 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija komunikaciju, spremnost i sposobnost za obavljanje špediterske djelatnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - Obilazak špediterske agencije <p>Vježbe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izrada zahtjeva - izrada ponude - Izrada pretkalkulacije - popunjavanje tovarnog lista - obračun troškova

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
pismo	<ul style="list-style-type: none"> - Izrađuje špeditersku ponudu na osnovu zahtjeva - Poznaje transportne klauzule kupoprodajnih ugovora - Razlikuje postupke istraživanja tržišta - Izrađuje pretkalkulacije špediterskog posla i poslove vezane za zaključivanje ugovora - Izrađuje špediterske fakture - Izvodi poslove: ispostavljanja prevoznih isprava, organizovanja otpreme, carinjenja, osiguranja i ukupnog prometa - Popunjava tovarni list - Popunjava konosman - Vršiti zaključivanje ugovora o vaganju i sortiranju - Obavlja poslove kvalitativnog i kvantitativnog prijema robe - Vršiti zaključivanje ugovora o pakovanju - Poznaje obračun troškova - Razlikuje poslove, uvoza, izvoza, tranzita i sajamskih poslova - Vršiti zaključivanje sajamskih poslova - Shvata pojam garantnog pisma i njegovu upotrebu 		

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
Specijalni poslovi špediterske djelatnosti			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava specijalne poslove špediterske djelatnosti - Nabraja načine kontrole kvaliteta i kvantiteta robe - Opisuje uzimanje uzoraka - Opisuje praćenje prevoza - Definiše osiguranje robe - Objašnjava doleđivanje robe - Poznaje hranjenje i pojenje životinja - Objašnjava izdavanje garantnih pisama - Obrazlaže postupke zastupanja u slučaju havarije - Objašnjava načine naplate robe - Obrazlaže <i>LEASING</i> poslove - Objašnjava upotrebu karnet <i>TIR</i> i karnet <i>ATA</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje specijalne poslove špediterske djelatnosti - Poznaje način posredovanja kontrole inspeksijske službe - Organizuje kontrolu kvaliteta i kvantiteta robe - Poznaje postupak zaključivanja ugovora o osiguranju - Poznaje način zastupanja nalogodavca u slučaju štete - Poznaje postupak prevoza specifičnih tereta - Razlikuje upotrebu karneta <i>TIR</i> i karneta <i>ATA</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija ekonomičnost, produktivnost i ekološku svijest 	<ul style="list-style-type: none"> - Obilazak špediterske agencije
Menadžment pomorske špedicije			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava menadžment pomorske špedicije - Opisuje strukturu menadžmenta pomorske špedicije - Opisuje strukturu menadžmenta ljudskih resursa u pomorskoj špediciji 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje menadžment pomorske špedicije - Shvata strukturu menadžmenta pomorske špedicije - Upoređuje dužnosti i obaveze: brodovlasnika, broдача, naručilaca, krcatelja, štivadora, slagača, špeditera, agenata i primalaca - Upoređuje poslove međušpeditera i podšpeditera 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija nužnost povezivanja u strukturi pomorske špedicije - Stiče stručnost i sposobnost za saradnju 	

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
Organizacija špediterske djelatnosti			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava organizaciju špediterske djelatnosti - Poznaje karakteristike međunarodne špedicije - Opisuje ekonomsku funkciju međunarodne špedicije - Nabraja dokumenta u međunarodnoj špediciji - Objašnjava transportnu djelatnost - Opisuje unutrašnju organizaciju špediterskog poslovanja 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata organizaciju špediterske djelatnosti - Poznaje osnovne karakteristike međunarodne špedicije - Poznaje ekonomsku funkciju međunarodne špedicije - Razlikuje dokumenta u međunarodnoj špediciji - Poznaje unutrašnju organizaciju špediterskog poslovanja 		<ul style="list-style-type: none"> - Obilazak špediterske agencije <p>Vježba:</p> <ul style="list-style-type: none"> - popunjavanje dokumenata za razne poslove u međunarodnoj špediciji
Špediterske tarife			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava špediterske tarife - Navodi tarifna načela - Objašnjava špediterske tarife za vidove saobraćaja 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje pojam špediterske tarife - Upoređuje tarifna načela - Poznaje načine korišćenja špediterskih tarifa - Poznaje špediterske tarife za vidove saobraćaja 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija pozitivan odnos prema zanimanju 	
Špedicija kao složen dinamički, stohastički i logistički sistem			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava špediciju kao složen sistem 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje špediciju kao sistem: - dinamički - stohastički - logistički - Poznaje razvoj špedicije kroz: - logistički informacioni sistem - logistički transportni lanac 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija sposobnost komunikacije u struci i potrebu za timskim radom 	

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- D. Perović, Međunarodna špedicija, Fakultet za pomorstvo Kotor, Kotor, 2003.
- dr M. Marković, Transport, špedicija, carine i osiguranje, BPŠ - Univerzitet za poslovne studije, Beograd, 2003.

6. Materijalni uslovi za izvođenje nastave

- Računar sa programskom opremom;
- Priključak za internet;
- LCD projektor.

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja znanja učenika

- Pismeno, po jedan pismeni rad u svakom klasifikacionom periodu;
- Usmeno, najmanje po jedna provjera znanja u svakom klasifikacionom periodu;
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz svih pismenih i usmenih ocjena u toku klasifikacionog perioda;
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za napredovanje i završetak predmeta

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Profil stručne spreme nastavnika i stručnih saradnika

- Diplomirani saobraćajni inženjer;
- Diplomirani menadžer;

10. Povezanost predmeta

Znanja	Povezanost sa drugim predmetima	
	Predmet	Znanja
- Organizacija prevoza tereta	- Međunarodni transport	- Vidovi saobraćaja u međunarodnom transportu
- Zastupanje u carinskim postupcima	- Carine i carinsko poslovanje	- Carinski postupci
- Osnovni pojmovi špeditorske djelatnosti	- Agencisko poslovanje	- Organizacija agenata u vidovima saobraćaja
- Organizacija špeditorske djelatnosti	- Međunarodno poslovanje	- Poslovna dokumentacija
- Poslovno dopisivanje	- Poslovne komunikacije	- Vrste agenta
- Ugovori u prevozu - Prevozne isprave	- Saobraćajno pravo	- Ugovori u prevozu - Prevozne isprave
- Carinsko poznavanje robe - Carinske tarife	- Komercijalno i carinsko poznavanje robe	- Poznavanje robe
- Izbor prevoznog puta	- Saobraćajna geografija	- Kopneni saobraćaj - Vodeni saobraćaj - Vazdušni saobraćaj
- Izbor prevoznog puta	- Ekonomika saobraćaja	- Ekonomika pojedinih vidova saobraćaja
- Racionalna organizacija prevoza	- Organizacija prevoza tereta	- Racionalizacija u prevozu
- Osiguranje robe u prevozu	- Transportno osiguranje	- Pojam i značaj osiguranja
- Pravno regulisanje špedicije	- Preduzetništvo	- Osnovne postavke biznisa

1.2.11. LOGISTIKA

1. Naziv predmeta: **LOGISTIKA**

2. Broj časova po godinama obrazovanja i vrstama nastave

Razred	Vrste nastave			Ukupno
	Teorija	Vježbe	Praktična nastava	
I				
II				
III	48	24		72
IV				
Ukupno	48	24		72

3. Opšti ciljevi nastave

- Razumijevanje pojma logistike;
- Upoznavanje sa elementima logističkog sistema i podsistema;
- Razumijevanje logističkog lanca;
- Osposobljavanje za organizovanje logističkog sistema;
- Upoznavanje sa značajem informacionog sistema u logistici;
- Sticanje znanja o logističkim transportnim lancima;
- Sticanje znanja o distribuciji;
- Sticanje znanja o međunarodnoj logistici i distribuciji;
- Razvijanje tolerantnosti i spremnosti za saradnju;
- Razvijanje odgovornog odnosa prema radnim zadacima.

4. Sadržaji/Standardi znanja predmeta/Operativni ciljevi
Razred: TREĆI

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
Pojam logistike			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava pojam logistike - Nabraja faktore razvoja logistike - Objašnjava ulogu logistike - Objašnjava poslovnu logistiku - Opisuje ulogu logistike u funkciji racionalizacije i marketinga 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata pojam logistike - Razlikuje faktore koji utiču na razvoj logistike - Shvata ulogu i zadatke poslovne logistike - Poznaje ulogu logistike u funkciji racionalizacije i marketinga 		
Elementi logističkog sistema			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava elemente logističkog sistema - Objašnjava mikro i makro logistički sistem 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje elemente logističkog sistema - Razlikuje mikro i makro logistički sistem 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija inicijativnost i snalažljivost u radu 	
Logistički podsistemi			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava logistiku nabavke i intralogistike - Objašnjava logistiku distribucije i postprodajnu logistiku - Objašnjava rasterećujuću ili ekološku logistiku 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata logističke podsisteme - Poznaje karakteristike logističkih podsistema 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija spremnost na saradnju 	
Logističke organizacije			
<ul style="list-style-type: none"> - Opisuje način upravljanja integrisanom logistikom - Objašnjava strategijsko logističko planiranje - Navodi troškove logistike 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje integrisani logistički sistem - Poznaje logističku strategiju - Shvata logistički doprinos boljem položaju na tržištu - Poznaje logističke ciljeve u skladu sa politikom preduzeća 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija osjećaj za hijerarhijske odnose 	
Logistički lanci			
<ul style="list-style-type: none"> - Opisuje karakteristike logističkih lanaca - Opisuje povezanost učesnika u prevozu 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata logistički lanac - Poznaje tokove kretanja robe i komunikacije 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija osjećaj snalažljivosti i prilagodljivosti 	

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
<ul style="list-style-type: none"> - robe - Objašnjava špeditera kao logističkog operatera 	<ul style="list-style-type: none"> - Razlikuje dokumenta u prevozu robe 		
Logistički informacijski sistem			
<ul style="list-style-type: none"> - Opisuje procese u logističko informativnom podsystemu - Nabraja kartoteke, datoteke, baze i banke podataka - Opisuje komunikaciju u logističko informativnom systemu 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje osnovne elemente u informativnom systemu - Poznaje podatke za potrebe logističkog sistema - Shvata mogućnosti povezivanja informativnog sistema - Poznaje načine komunikacije u logističkom informativnom systemu 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija kritično razumijevanje odnosa tehnike i organizacije rada 	
Logistički transportni lanci			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava logistički transportni lanac u vidovima saobraćaja: - kopnenom - vodnom - vazdušnom - Objašnjava logistički transportni lanac u vrstama saobraćaja: - kombinovanom i - intermodalnom - Opisuje virtualnu logistiku i njene karakteristike 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata logistički transportni lanac u vidovima saobraćaja - Shvata logistički transportni lanac u vrstama saobraćaja - Poznaje virtualnu logistiku i njene karakteristike 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija spremnost za saradnju, fer odnose i tolerantnost 	
Pojam distribucije			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava pojam distribucije - Navodi mjesto distribucije 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata značaj distribucije u kretanju robe - Upoređuje logistiku i distribuciju - Upoređuje proizvodnju i distribuciju 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija spremnost za saradnju 	
Kanali distribucije			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava važnost 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata značaj 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija 	

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
kanala distribucije - Objašnjava vrste kanala distribucije	kanala distribucije - Razlikuje vrste kanala distribucije - Poznaje izbor kanala distribucije	inicijativnost i snalažljivost	
Organizacija logistike i distribucija u preduzeću			
- Opisuje modele organizacije logistike i distribucije - Nabraja elemente logističko distributivnog centra - Opisuje povezanost logističko distributivnog centra sa tržištem	- Shvata organizaciju logistike - Razlikuje elemente i usluge logističko distributivnog centra - Poznaje modele prijema i otpreme robe - Poznaje povezanost logističko distributivnog centra i tržišta	- Razvija osjećaj za preciznost i preuzimanje odgovornosti	
Međunarodni logistički i distributivni sistemi			
- Objašnjava značenje međunarodne logistike i distribucije - Nabraja modele organizacije međunarodne logistike i distribucije	- Shvata logistički proces sa međunarodnog aspekta - Poznaje učesnike međunarodnih logističkih procesa - Uočava faktore uticaja na međunarodnu logistiku i distributivni sistem - Poznaje modele organizacije logističkih i distributivnih sistema	- Razvija sposobnost organizacije i osjećaj za preuzimanje odgovornosti	

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- R. Zelenika i D. Pupavac, Menadžment logističkih sustava, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2008.

6. Materijalni uslovi za izvođenje nastave

- Računar;
- Priključak za internet;
- Video projektor.

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja znanja učenika

- Pismeno, po jedan pismeni rad u svakom klasifikacionom periodu;
- Usmeno, najmanje po jedna provjera znanja u toku klasifikacionog perioda;

- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionom periodu;
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za napredovanje i završetak predmeta

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Profil stručne spreme nastavnika i stručnih saradnika

- Diplomirani saobraćajni inženjer;
- Diplomirani menadžer;

10. Povezanost predmeta

Znanja	Povezanost sa drugim predmetima	
	Predmet	Znanja
- Logistički transportni lanci - Distribucija	- Špedicija	- Špedicija kao složen dinamički, stohastički i logistički sistem
- Distribucija	- Skladišta i skladišno poslovanje	- Tehnološki proces skladištenja
- Logistički lanci	- Međunarodno poslovanje	- Poslovna dokumentacija
- Logistički proces sa međunarodnog aspekta	- Poslovne komunikacije	- Poslovno dopisivanje

1.2.12. TRANSPORTNO OSIGURANJE

1. Naziv predmeta: **TRANSPORTNO OSIGURANJE**

2. Broj časova po godinama obrazovanja i vrstama nastave

Razred	Vrste nastave			Ukupno
	Teorija	Vježbe	Praktična nastava	
I				
II				
III	48	24		72
IV				
Ukupno	48	24		72

3. Opšti ciljevi nastave

- Razumijevanje značaja osiguranja robe, putnika i prevoznih sredstava;
- Sticanje znanja o ugovorima u oblasti pomorskog osiguranja;
- Razumijevanje postupka nadoknade štete na osnovu ugovora o pomorskom osiguranju;
- Sticanje znanja o polisi i drugim ispravama u transportnom osiguranju;
- Upoznavanje sa specifičnostima osiguranja robe i brodova od ratnih i političkih rizika;
- Razvijanje odgovornog odnosa prema ljudima i imovini;
- Razvijanje pozitivnog odnosa prema poštovanju propisa.

4. Sadržaji/Standardi znanja predmeta/Operativni ciljevi
Razred: TREĆI

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
Pojam i značaj osiguranja			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava značaj osiguranja - Poznaje istoriju osiguranja u prevozu - Nabraja vrste osiguranja u prevozu - Navodi značajne organizacije osiguranja - Objašnjava društva za uzajamno osiguranje 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata značaj osiguranja - Razlikuje vrste osiguranja u prevozu - Poznaje značajne organizacije osiguranja - Poznaje osnovne karakteristike pojedinih organizacijskih oblika - Uočava značaj vrijednosti osiguranja - Poznaje određivanje premije osiguranja 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija pozitivnu orijentaciju prema zanimanju 	
Predmet izučavanje osiguranja			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava pojmove osiguranja 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje osnovne pojmove osiguranja: - svota osiguranja - rizik - interes - osigurani slučaj - premija 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija motivisanost u radu 	
Ugovor o pomorskom osiguranju i elementi ugovora			
<ul style="list-style-type: none"> - Nabraja vrste osiguranja - Navodi ugovorene stranke - Objašnjava postupak sklapanja ugovora - Objašnjava franšize - Objašnjava postupak sklapanja ugovora s franšizom - Opisuje predmet osiguranja - Obrazlaže ponudu osiguranja - Objašnjava list pokrića - Objašnjava potvrdu o zaključenom 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje vrste osiguranja - Poznaje elemente ugovora osiguranja - Poznaje postupak sklapanja ugovora sa ugovorenom franšizom - Shvata franšizu - Poznaje postupak sklapanja ugovora bez ugovorene franšize - Upoređuje: predmet osiguranja, ponudu osiguranja, list pokrića i potvrdu o zaključenom 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija osjećaj za ekonomičnost - Stiče pozitivnu orijentaciju prema poštovanju propisa 	<p>Vježba:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sklapanje ugovora sa i bez ugovorene franšize - List pokrića i potvrda o zaključenom osiguranju

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
osiguranju	osiguranju - Uočava karakteristike dokumenata o sklopljenom ugovoru o osiguranju i njihove prednosti u konkretnim slučajevima		
Polisa osiguranja i druge isprave u transportnom osiguranju			
- Objašnjava polisu osiguranja - Nabraja vrste polisa osiguranja - Navodi karakteristike polisa osiguranja - Objašnjava izmjene i raskid ugovora o osiguranju - Objašnjava trajanje pokrivača iz osiguranja - Objašnjava saosiguranje i reosiguranje	- Shvata polisu osiguranja - Poznaje vrste polisa osiguranja - Poznaje vrste i karakteristike polisa osiguranja - Poznaje izmjene i raskide ugovora o osiguranju - Poznaje trajanje pokrivača osiguranja - Uočava važnost reosiguranja i saosiguranja	- Razvija osjećaj za preuzimanje odgovornosti	
Osiguranje prava na naknadu iz ugovora o pomorskom osiguranju			
- Objašnjava pojam štete i štetnog događaja - Nabraja vrste štete - Objašnjava samopridržaj - Opisuje postupak podnošenja odštetnog zahtjeva - Navodi dokumenta koja se prilažu uz odštetni zahtjev - Objašnjava dokument o cesiji - Objašnjava pojam prava subrogacije - Objašnjava naknade štete iz osiguranja	- Poznaje vrste šteta u pomorskim osiguranjima - Uočava razliku između stvarnog i izvedenog potpunog gubitka - Uočava razliku između generalne i partikularne havarije - Poznaje postupak likvidacije zajedničke havarije - Poznaje postupak utvrđivanje diobene osnove i proračuna pojedinačnih doprinosa učesnika zajedničke havarije - Poznaje samopridržaj	- Razvija osjećaj odgovornosti i pozitivnu orijentaciju prema zanimanju	Vježba: - Popunjavanje dokumenata u vezi sa postupkom ostvarivanja prava na naknadu štete

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje postupak podnošenja i rješavanja odštetnog zahtjeva - Poznaje naknade štete iz osiguranja: <ul style="list-style-type: none"> - pogodbu - regres - prebijanje - potraživanje - Poznaje postupak vođenja naknade štete - Uočava značaj instituta subrogacije - Uočava značaj pogodbe i prebijanja potraživanja u praksi osiguranja 		
Osiguranje robe, brodova, od ratnih i političkih rizika i od odgovornosti u pomorstvu			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava osiguranje robe u pomorskom pevozu - Objašnjava osiguranje: <ul style="list-style-type: none"> - prema institutskim klauzulama - od ratnih i političkih rizika - od rizika štrajka - Objašnjava zlonamjerni postupak - Definiše Lloyd-ovu S. G. polisu - Objašnjava englesku pomorsku polisu - Objašnjava osiguranje prevoznog sredstva - Objašnjava osiguranje od odgovornosti prevoznika i učesnika u prevozu 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje osiguranje robe u pomorskom prevozu - Razlikuje osiguranja <ul style="list-style-type: none"> - prema institutskim klauzulama - od ratnih i političkih rizika - od rizika štrajka - Poznaje karakteristike <i>Lloyd-ove S. G.</i> , englesku pomorsku polisu, generalne i pojedinačne polise - Upoređuje osiguranja u međunarodnom prevozu i osiguranja prevoznog sredstva i tereta - Poznaje instituciju osiguranja od odgovornosti učesnika u poslovima prevoza 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija snalažljivost i sposobnost stvaranja pogodne društvene klime 	<p>Vježba:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Popunjava polise prema konkretnim zadacima

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Ž. Tomašić, Transportno osiguranje, Beograd, 1897.
- dr M. Marković, Transport, špedicija, carine i osiguranje, BPŠ - Univerzitet za poslovne studije, Beograd, 2003.

6. Materijalni uslovi za izvođenje nastave

- Računar sa odgovarajućim softverom
- Priključak za internet
- Video projektor

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja znanja učenika

- Pismeno, po jedan pismeni rad u svakom klasifikacionom periodu;
- Usmeno, najmanje po jedna provjera znanja u toku klasifikacionog perioda;
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz svih pismenih i usmenih ocjena u toku klasifikacionog perioda;
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za napredovanje i završetak predmeta

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Profil stručne spreme nastavnika i stručnih saradnika

- Diplomirani ekonomista;
- Diplomirani pravnik;
- Diplomirani saobraćajni inženjer;
- Diplomirani menadžer;

10. Povezanost predmeta

Znanja	Povezanost sa drugim predmetima	
	Predmet	Znanja
- Osiguranje u svim vidovima transporta	- Međunarodni transport	- Vidovi saobraćaja u međunarodnom transportu
- Pojam i značaj osiguranja	- Špedicija	- Osiguranje robe u prevozu
- Poslovna dokumentacija	- Međunarodno poslovanje	- Predmet izučavanja osiguranja
- Polisa osiguranja i druge isprave u transportnom osiguranju	- Organizacija prevoza tereta	- Dokumentacija u prevozu tereta

1.2.13. OSNOVI EKONOMIKE PREDUZEĆA

1. Naziv predmeta: OSNOVI EKONOMIKE PREDUZEĆA

2. Broj časova po godinama obrazovanja i vrstama nastave

Razred	Vrste nastave			Ukupno
	Teorija	Vježbe	Praktična nastava	
I				
II				
III	48	24		72
IV				
Ukupno	48	24		72

3. Opšti ciljevi nastave

- Sticanje znanja o osnovnim ekonomskim pojmovima;
- Razumijevanje organizacione strukture privrede;
- Upoznavanje sa karakteristikama preduzeća kao osnovnog subjekta privređivanja;
- Upoznavanje sa ulaganjima i rezultatima poslovanja preduzeća;
- Upoznavanje sa načinom raspodjele rezultata poslovanja;
- Razumijevanje ekonomskih principa kao uslova za efikasno poslovanje preduzeća;
- Razvijanje svijesti o značaju preduzeća kao osnovnom subjektu tržišnog privređivanja;
- Razvijanje osjećaja za racionalno trošenje materijalnih dobara.

4. Sadržaji/Standardi znanja predmeta/Operativni ciljevi
Razred: TREĆI

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
Uvod u ekonomiku preduzeća			
- Objašnjava poslovnu ekonomiju kao naučnu disciplinu	- Shvata poslovnu ekonomiju kao naučnu disciplinu - Poznaje povezanost ekonomike i organizacije	- Razvija svijest o značaju ekonomije	
Preduzeće kao osnovni subjekt tržišnog privređivanja			
- Objašnjava pojam privređivanja i organizacionu strukturu privrede - Nabraja vrste preduzeća, način osnivanja i prestanak rada - Objašnjava elemente preduzeća, njihov uticaj na privredni rast i tehnološki razvoj - Objašnjava pojam »POTREBA« i način njihovog zadovoljenja	- Shvata pojam privređivanja - Shvata ortgizacionu strukturu privrede - Poznaje nastanak i razvoj preduzeća - Razlikuje vrste preduzeća - Upoređuje odnos opšteg i pojedinačnog, dijela i cjeline, privrede i preduzeća - Uočava zadovoljavanje »potreba« - Uočava organizacionu strukturu privrede	- Razvija svijest o značaju preduzeća kao osnovnom subjektu tržišnog privređivanja	
Ulaganje u reprodukciju			
- Objašnjava pojmove reprodukcije - Objašnjava sredstva preduzeća - Objašnjava vrijednost osnovnih sredstava i amortizacije - Objašnjava pojam obrta kapitala - Navodi izvore sredstava i njihovu strukturu	- Poznaje pojmove reprodukcije: - sredstava - imovine - amortizacije - izvore sredstava preduzeća - Razlikuje osnovna, obrtna i ostala sredstva preduzeća - Upoređuje nabavnu, sadašnju i amortizovanu vrijednost osnovnih sredstava - Poznaje učešće pojedinih izvora sredstava u ukupnim izvorima	- Razvija svijest o značaju pozitivne identifikacije sa preduzećem	Vježba: - izračunavanje amortizacije za osnovna sredstva - izračunavanje koeficijenta obrta obrtnih sredstava

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
Troškovi			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava pojmove troškova i utroška - Nabraja vrste troškova - Objašnjava fiksne i varijabilne troškove - Objašnjava uslovljenost angažovanja i trošenja - Objašnjava značaj kalkulacija - Nabraja metode kalkulacije i njihove karakteristike 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje troškove i utroške - Poznaje troškove prema: <ul style="list-style-type: none"> - elementima procesa rada - mjestu nastanka - nosiocima - Poznaje ukupne troškove pri poslovnom odlučivanju - Poznaje uticaj smanjenja troškova za zadate uslove - Poznaje metode kalkulacije 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija osjećaj za racionalno trošenje materijalnih dobara 	<p>Vježbe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izračunavanje fiksnih i varijabilnih troškova i njihovo grafičko predstavljanje - analiza ukupnih troškova - izračunavanje cijene koštanja i prodajne cijene putem kalkulacije
Utvrđivanje i raspodjela rezultata poslovanja			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava rezultate poslovanja preduzeća - Nabraja oblike izražavanja rezultata poslovanja preduzeća i faktore koji na njih utiču - Objašnjava raspodjelu - Objašnjava zaradu elemente obračuna - Objašnjava odnos zarada-motivacija 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje rezultate poslovanja preduzeća - Upoređuje ukupan prihod i dobit preduzeća - Poznaje ostvarene rezultate u odnosu na postavljene uslove - Razlikuje faktore koji su usloveli određene rezultate - Poznaje uslove za postizanje boljih rezultata - Upoređuje rezultate poslovanja različitih preduzeća - Poznaje raspodjelu dobiti - Razlikuje različite načine raspodjele neto-dobiti - Poznaje odnos zarada-motivacija 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija osjećaj za poštovanje principa koji vode uspješnom poslovanju - Razvija svijest o ličnoj odgovornosti 	<p>Vježba:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izračunavanje fizičkog obima proizvodnje - izračunavanje ukupnog prihoda i dobiti - obračun zarade radnika
Efikasnost poslovanja preduzeća			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava faktore poslovanja preduzeća: 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje faktore poslovanja preduzeća: 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija osjećaj za poštovanje principa koji vode 	<p>Vježba:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izračunavanje produktivnosti

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
<ul style="list-style-type: none"> - produktivnosti - ekonomičnosti - rentabilnosti - Objašnjava uticaj člana kolektiva na lične rezultate i rezultate rada kolektiva 	<ul style="list-style-type: none"> - produktivnost - ekonomičnost - rentabilnost 	<ul style="list-style-type: none"> uspješnom poslovanju 	<ul style="list-style-type: none"> - izračunavanje ekonomičnosti - izračunavanje rentabilnosti

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- V. Drašković, Ekonomija za menadžere, Fakultet za pomorstvo Kotor, Kotor, 2003.
- M. Babić i A. Babić, Međunarodna ekonomija, Zagreb, 2000.
- R. Zelenika, Načela ekonomije i ekonomike, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2005.

6. Materijalni uslovi za izvođenje nastave

- Računar;
- Internet;
- Video projektor.

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja znanja učenika

- Pismeno, po jedan pismeni rad u svakom klasifikacionom periodu;
- Usmeno, najmanje po jedna provjera znanja u svakom klasifikacionom periodu;
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionom periodu;
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za napredovanje i završetak predmeta

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Profil stručne spreme nastavnika i stručnih saradnika

- Diplomirani ekonomista.

10. Povezanost predmeta

Znanja	Povezanost sa drugim predmetima	
	Predmet	Znanja
- Preduzeće kao osnovni subjekt poslovnog privređivanja	- Agencisko poslovanje	- Organizacija agenata u vidovima saobraćaja
- Efikasnost poslovanja preduzeća	- Preduzetništvo	- Osnovne postavke biznisa

1.2.14. CARINE I CARINSKO POSLOVANJE

1. Naziv predmeta: **CARINE I CARINSKO POSLOVANJE**

2. Broj časova po godinama obrazovanja i vrstama nastave

Razred	Vrste nastave			Ukupno
	Teorija	Vježbe	Praktična nastava	
I				
II				
III	48	24		72
IV	66	33		99
Ukupno	114	57		171

3. Opšti ciljevi nastave

- Razumijevanje carinskog sistema i mjesta carinske službe u njemu;
- Sticanje znanja o carinskoj vrijednosti robe;
- Sticanje znanja o carinskoj tarifi;
- Razumijevanje carinskog postupka i shvatanje različitosti tog postupka s obzirom na vrstu robe i granu saobraćaja;
- Sticanje znanja o institutima u carinskom sistemu;
- Sticanje znanja o slobodnim zonama i slobodnim skladištima;
- Sticanje znanja o postupcima carinjenja robe;
- Razvijanje pozitivnog odnosa prema poštovanju propisa;
- Razvijanje profesionalne etike.

4. Sadržaji/Standardi znanja predmeta/Operativni ciljevi
Razred: TREĆI

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
Pojam, uloga i ekonomski značaj carina			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava ekonomski značaj carina - Objašnjava strukturu carinskog sistema - Nabraja izvore carinskog prava - Objašnjava organizaciju rada carinske službe - Navodi poslove carinske službe - Navodi carinske propise - Objašnjava funkcije carinskog sistema - Upoznaje eticki kodeks 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata ekonomski značaj carina - Poznaje strukturu carinskog sistema - Poznaje izvore carinskog prava - Poznaje organizaciju rada carinske službe - Razlikuje poslove carinske službe - Razlikuje pojmove u carinskim propisima - Poznaje osnovne propise carinskog sistema - Poznaje funkcije carinskog sistema - Razumije eticki kodeks 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija pozitivnu orijentaciju prema zanimanju 	
Carinske tarife			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava pojam carinske tarife - Obrazlaže podjele carinskih tarifa - Upoznaje carinske djelove carinskih tarifa - Upoznaje osnovna pravila za primjenjivanje carinske tarife - Shvata jedinstvenu carinsku stopu - Poznaje antidampisku, sezonsku, dodatnu, kompenzatornu carinu - Upoznaje INCOTERMS - Upoznaje uvjerenja o robi, robna i transportna dokumenta - Objasnjava porijeklo robe 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata pojam carinske tarife - Razumije kriterijume podjela carinskih tarifa - Shvata razlicitost carinskih tarifa - Razlikuje djelove carinske tarife (tarifni stav, oznaka, naimenovanje, stopa) - Poznaje funkciju nomenklatura za svrstavanje robe u carinskim tarifama - Shvata svrhu INCOTERMS-a - Razlikuje paritete po INCOTERMS-u - Razlikuje uvjerenja o robi, robna i transportna dokumenta - Razlikuje dokaze o 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija osjećaj odgovornosti - Razvija preciznost u radu 	

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
<ul style="list-style-type: none"> - Upoznaje pojam PDV-a - Upoznaje pojam akciza - Objašnjava funkciju nomenklatura za svrstavanje robe u carinskim tarifama - Objašnjava karakteristike carinske tarife u Crnoj Gori 	<ul style="list-style-type: none"> porijeklu robe - Razlikuje stope PDV-a - Razlikuje akcizne dazbine - Poznaje carinsku tarifu u Crnoj Gori - Poznaje ulogu carinske tarife i međunarodne obaveze 		
Carinska vrijednost			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava pojam carinske vrijednosti - Upoznaje elemente carinske vrijednosti - Upoznaje metode utvrđivanja carinske vrijednosti - Upoznaje druge uvozne dazbine 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata pojam carinske vrijednosti - Zna definiciju carinske vrijednosti - Poznaje postupak izračunavanja vrijednosti robe za carinske svrhe - Poznaje elemente carinske vrijednosti i njen značaj - Razlikuje nacine izračunavanja vrijednosti robe za carinske svrhe - Razlikuje druge uvozne dazbine 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija osjećaj za profesionalnu etiku 	<p>Vježba:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izračunavanja carinske vrijednosti robe
Carinski postupak			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava pojam carinskog postupka - Navodi faze carinskog postupka - Navodi učesnike i njihovu ulogu u carinskom postupku - Objašnjava carinski postupak u vidovima saobraćaja: <ul style="list-style-type: none"> - kopnom - vodnom - vazdušnom - Objasnjava tranzitni postupak - Poznaje karnet TIR - Objasnjava sve carinske postupke 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata pojam carinskog postupka - Poznaje faze carinskog postupka - Razlikuje učesnike i njihovu ulogu u carinskom postupku - Razlikuje carinske postupke u vidovima saobraćaja - Razlikuje i razumije sve carinske postupke - Razumije tranzitni postupak - Poznaje nacine prijavljivanja, podnošenja robe 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija osjećaj za profesionalnu etiku - Razvija samopouzdanje - Razvija samostalnost u radu - Razvijanje svijesti o poštovanju zakonskih propisa 	

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
- Objašnjava zakone i propise u carinskim postupcima	<ul style="list-style-type: none"> - Razumije TIR karnet - Obrazlaže postupak skladištenja i carinske robe - Razlikuje carinska skladišta i smjestašta - Obrazlaže postupak ponovnog izvoza, uništenja i ustupanja robe u korist države - Obrazlaže postupak izvoza - Obrazlaže postupak povracaja robe - Poznaje zakone i propise u carinskim postupcima 		

Razred: ČETVRTI

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
Osnovni instituti u carinskom sistemu			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava osnovne institute u carinskom sistemu - Objašnjava: <ul style="list-style-type: none"> - carisko područje - carinsku liniju - carinske prijelaz - Definiše carinski pogranični pojas - Objašnjava carinsku uniju - Nabraja osnovna pojmovna odredjenja - Objasnjava pojam carinske robe i carinskog nadzora 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata osnovne institute u carinskom sistemu - Razumije carinsko područje i carinsku liniju - Upoređuje carinsku liniju i carinske puteve - Shvata pojam carinskog pograničnog pojasa - Poznaje pojam carinske unije - Razlikuje statičke i dinamičke efekte carinske unije - Poznaje pojam carinske robe - Shvata pojam carinskog nadzora - Razlikuje mjere za vršenje carinskog nadzora - Razlikuje pojam carinske obaveze od carinskog obveznika - Poznaje pravni osnov za naplatu carine i drugih dažbina 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija spremnost i sposobnost za saradnju 	<p>Vježbe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izračunavanje carinske osnovice i carinske stope
Osnivanje i djelatnost slobodnih i carinskih zona			
<ul style="list-style-type: none"> - Obrazlaže slobodne carinske zone 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata pojam slobodne zone - Poznaje način otvaranja slobodne zone - Razumije tretman roba u slobodnoj zoni - Razlikuje luku i slobodnu zonu u istoj - Poznaje značajne slobodne carinske zone u svijetu 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata značaj slobodnih carinskih zona 	
Carinjenje robe			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje postupak 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija osjećaj za 	

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
<ul style="list-style-type: none"> postupak unošenja robe u carinsko područje Crne Gore - Objasnjava tranzitni postupak - Objasnjava postupak stavljanja robe u slobodan promet - Razumije kontrolu carinske deklaracije - Upoznaje nacine pregleda robe - Objasnjava analizu rizika - Nabraja načine obezbjedjenja za naplatu carinskog duga - Nabraja nacine nastanka carinskog duga - Objasnjava propise zaštite prava intelektualnog vlasništva 	<ul style="list-style-type: none"> sa robom koja se unosi u carinsko područje Crne Gore - Pozna je tranzitni postupak - Pozna je postupak stavljanja robe u slobodan promet - Razumije analizu rizika - Pozna je načine obezbjedjenja za naplatu carinskog duga - Pozna je nacine nastanka carinskog duga - Shvata važnost zaštite prava intelektualnog vlasništva - Pozna je postupak po zahtjevu nosioca prava intelektualne svojine 	<ul style="list-style-type: none"> preciznost i tačnost u radu 	
Oslobađanje od plaćanja carine			
<ul style="list-style-type: none"> - Objasnjava obavezu plaćanja carine na osnovu zakonskih propisa - Objasnjava oslobađanja od plaćanja carine u putničkom prometu i redovnom postupku - Definiše pojam malograničnog prometa 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata obavezu plaćanja carine na osnovu zakonskih propisa - Pozna je slučajeve oslobađanja od plaćanja carine - Shvata pojam malograničnog prometa 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija spremnost i sposobnost za saradnju - Razvija spremnost za poštovanje zakona 	<ul style="list-style-type: none"> - Posjeta carinskom terminalu
Privremeni uvoz i privremeni izvoz robe			
<ul style="list-style-type: none"> - Objasnjava postupke privremenog uvoza i privremenog izvoza robe - Upoznaje postupke aktivnog i pasivnog oplemenjivanja - Upoznaje ATA 	<ul style="list-style-type: none"> - Pozna je postupak privremenog uvoza i privremenog izvoza robe - Razlikuje postupke aktivnog i pasivnog oplemenjivanja - Shvata pojam karneta ATA 		

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
karnet	- Poznaje elemente karneta ATA		
Carinski delikti			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava pojam carinskog delikta - Objašnjava prekršajni postupak - Navodi carinske prekršaje - Nabraja zaštitne mjere od carinskih prekršaja - Navodi kaznena djela - Navodi zakone povezane sa carinskim postupkom 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata pojam carinskog delikta - Poznaje prekršajni postupak - Razlikuje Zapisnik o carinskom prekršaju i Zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka - Poznaje propisane zaštitne mjere - Poznaje osnovne zakone povezane sa carinskim postupkom 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija objektivnost - Razvija spremnost za poštovanje zakona 	<p>Vježba:</p> <ul style="list-style-type: none"> - primjena propisa u sprovođenju carinskih prekršajnih postupaka

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- V. Drašković, Carine i carinsko poslovanje s osvrtom na pomorski transport, Fakultet za pomorstvo Kotor, Kotor, 2003.
- M. Stanković: Carine i carinsko poslovanje, Ekonomski fakultet, Podgorica, 2004.
- dr M. Marković, Transport, špedicija, carine i osiguranje, BPŠ - Univerzitet za poslovne studije, Beograd, 2003.
- Carinski zakon (Sl. list RCG 7/2002, 38/2002. . . Sl. List CG 21/2008)
- Zakon o carinskoj tarifi (Sl. list RCG 75/05)
- Uredba za sprovođenje Carinskog zakona, (Sl. list RCG 15/2003, 81/2006, Sl. list CG 38/2008)
- Zakon o spoljnoj trgovini, (Sl. list RCG 28/04)
- Zakon o carinskoj službi (Sl. list RCG 7/2002 I 29/2005)
- Zakon o slobodnim zonama (Sl. List RCG 42/04)
- Pravilnik o obliku i sadržaju, načinu podnošenja i popunjavanja carinske deklaracije i sažete prijave (Sl. list RCG 16/2003, 43/2004, 2/2005, 14/2005 i Sl. list CG 40/2007)
- T. Bogičević: Carinska tarifa, Preduzeće za željezničku, izdavačko novinsku djelatnost d. o. o. , Beograd, 2002.

6. Materijalni uslovi za izvođenje nastave

- Računar;
- Internet;
- Video projektor.

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja znanja učenika

- Pismeno, po jedan pismeni rad u svakom klasifikacionom periodu;
- Usmeno, najmanje po jedna provjera znanja u toku klasifikacionog perioda;
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionom periodu;
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za napredovanje i završetak predmeta

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Profil stručne spreme nastavnika i stručnih saradnika

- Diplomirani ekonomista;
- Diplomirani pravnik;
- Diplomirani menadžer sa položenim stručnim carinskim ispitom.

10. Povezanost predmeta

Znanja	Povezanost sa drugim predmetima	
	Predmet	Znanja
- Carinski postupci u svim vidovima saobraćaja	- Međunarodni transport	- Vidovi saobraćaja u međunarodnom transportu
- Pojam uloga i ekonomski značaj carina	- Međunarodno poslovanje	- Poslovna dokumentacija
- Agent u carinskim postupcima	- Agencisko poslovanje	- Odgovornost agenta u cvarinskim postupcima
- Carinski postupci	- Špedicija	- Zastupanje u carinskim postupcima
- Carinski postupak skladištenja robe	- Skladišta i skladišno poslovanje	- Vođenje skladišta
- Vrste agenta	- Poslovna komunikacija	- Poslovno dopisivanje
- Ugovori u prevozu - Prevozne isprave	- Saobraćajno pravo	- Ugovori u prevozu - Prevozne isprave
- Carinsko poznavanje robe - Carinske tarife	- Komercijalno i carinsko poznavanje robe	- Poznavanje robe

1.2.15. AGENCIJSKO POSLOVANJE

1. Naziv predmeta: **AGENCIJSKO POSLOVANJE**

2. Broj časova po godinama obrazovanja i vrstama nastave

Razred	Vrste nastave			Ukupno
	Teorija	Vježbe	Praktična nastava	
I				
II				
III				
IV	66	33		99
Ukupno	66	33		99

3. Opšti ciljevi nastave

- Upoznavanje sa značajem agencijskih poslova;
- Sticanje znanja o poslovima različitih vrsta agenata;
- Sticanje znanja o ugovorima o agencijskom poslovanju;
- Osposobljavanje za obavljanje agencijskih poslova;
- Upoznavanje sa sistemom organizacije agencije;
- Razvijanje odgovornosti prema izvršavanju radnih zadataka;
- Razvijanje pozitivnog odnosa prema zanimanju.

4. Sadržaji/Standardi znanja predmeta/Operativni ciljevi
Razred: ČETVRTI

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
Pojam, nastanak i ekonomski značaj agencijskog poslovanja			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava osnovne pojmove agencijskog poslovanja - Objašnjava ekonomske potrebe za agentom u vidovima saobraćaja 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata osnovne pojmove agencijskog poslovanja - Poznaje ekonomsku potrebu za agentom u vidovima saobraćaja 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija pozitivnu orijentaciju prema zanimanju 	
Vrste agenta			
<ul style="list-style-type: none"> - Nabraja vrste agenata u vidovima saobraćaja - Objašnjava poslove koje obavlja agent - Navodi agente prema nalogodavcu i načinu imenovanja 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje vrste agenata u vidovima saobraćaja - Upoređuje agente prema poslovima koje obavljaju - Razlikuje agenate prema nalogodavcu i načinu imenovanja 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija pozitivan odnos kvaliteta rada i ispunjavanja radnih obaveza 	
Pravni izvori o agentu			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava pravne propise o agentu 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje pravne propise o agentu 		
Prava i dužnosti agenta			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava prava i dužnosti agenta u vidovima saobraćaja 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje prava i dužnosti agenta u vidovima saobraćaja: - pravo na agencijsku nagradu, naknadu troškova, privilegija i zaloga - dužnost postupanja prema principalovom nalogu - dužnost postupanja pažnjom dobrog i urednog trgovca - dužnost obavještanja nalogodavca o provođenju naloga - dužnost podnošenja obračuna nalogodavcu 	<ul style="list-style-type: none"> - Razumije značaj hijerarhije u službi 	<p>Vježba:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uloge agenata

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
	- dužnost ličnog obavljanja poslova i isticanja osobina agenta		
Agent i treća lica			
- Objašnjava poslove agenta prema trećem licu - Objašnjava poslove pomorskog agenta prema trećem licu	- Pozna je vrste poslova agenta prema trećem licu - Razlikuje vrste poslova pomorskog agenta prema trećem licu: - pomorski agent i brodar - pomorski agent i zapovjednik broda - pomorski agent i drugi sugovarači njegovog nalogodavca - pomorski agent i predstavnici javne vlasti	- Razvija tolerantnost	Vježba: - Uloga agenata i trećih lica
Odgovornost agenta			
- Objašnjava odgovornost agenta prema nalogodavcu - Objašnjava vanugovornu odgovornost agenta prema nalogodavcu i drugim licima - Obrazlaže načine osiguranja agentove odgovornosti	- Shvata odgovornost agenta prema nalogodavcu - Shvata vanugovornu odgovornost agenta prema nalogodavcu i drugim licima - Uočava potrebu osiguranja agentove odgovornosti	- Razvija osjećaj za preuzimanje odgovornosti	
Ugovor o agenciji			
- Objašnjava ugovor o agenciji - Objašnjava ugovor o plovidbenoj agenciji - Objašnjava trajanje, prestanak i zastarelost ugovora	- Pozna je ugovor o agenciji u: građanskom, trgovačkom i pomorskom pravu - Pozna je ugovor o plovidbenoj agenciji - Shvata pojmove trajanja, prestanka i zastarelosti ugovora	- Razvija preciznost u radu	- Primjeri ugovora
Organizacija agenata u vidovima saobraćaja			
- Objašnjava	- Pozna je	- Razvija preciznost i	Vježba:

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
organizaciju agencija u vidovima saobraćaja - Opisuje rad agencija i njene organizacione cjeline - Opisuje prestanak rada agencije - Obrazlaže nadoknade za usluge agencije - Objašnjava tarife agencija u vidovima saobraćaja - Objašnjava udruživanje agenata	organizacije agencije u vidovima saobraćaja - Poznaje rad agencija u vidovima saobraćaja - Razlikuje organizacione cjeline u vidovima saobraćaja - Poznaje prestanak rada agencije - Poznaje vrste nadoknada za izvršene usluge - Razlikuje tarife agencija u vidovima saobraćaja - Shvata udruživanje agenata	ekonomičnost u radu	- postupak određivanja visine nadoknade za izvršene usluge

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- K. Čačić, J. Popesku, M. Nikolić: Agencijsko i hotelijersko poslovanje, Zavod za udžbenike, Beograd, 2006.
- M. Avramović, Poslovanje turističkih agencija, Visoka poslovna škola strukovnih studija Leskovac, Leskovac, 2006.

6. Materijalni uslovi za izvođenje nastave

- Računar sa programskom opremom;
- Video projektor;
- Internet.

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja znanja učenika

- Pismeno, po jedan pismeni rad u svakom klasifikacionom periodu;
- Usmeno, najmanje po jedna provjera znanja u toku klasifikacionog perioda;
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz svih pismenih i usmenih ocjena u toku klasifikacionog perioda;
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za napredovanje i završetak predmeta

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Profil stručne spreme nastavnika i stručnih saradnika

- Diplomirani ekonomista;

10. Povezanost predmeta

Znanja	Povezanost sa drugim predmetima	
	Predmet	Znanja
- Odgovornost agenta u cvarinskim postupcima	- Carine i carinsko poslovanje	- Agent u carinskim postupcima
- Organizacija agenata u vidovima saobraćaja	- Špedicija	- Osnovni pojmovi špediterske djelatnosti
- Vrste agenta	- Poslovne komunikacije	- Poslovno dopisivanje
- Organizacija agenata u vidovima saobraćaja	- Osnovi ekonomike preduzeća	- Preduzeće kao osnovni subjekt poslovnog privređivanja
- Pojam, nastanak i ekonomski značaj agenciskog poslovanja	- Preduzetništvo	- Pojam preduzetništva i biznis
- Organizacija agenata u vidovima saobraćaja	- Međunarodno poslovanje	- Poslovna dokumentacija

1.2.16. ORGANIZACIJA PREVOZA TERETA

1. Naziv predmeta: **ORGANIZACIJA PREVOZA TERETA**

2. Broj časova po godinama obrazovanja i vrstama nastave

Razred	Vrste nastave			Ukupno
	Teorija	Vježbe	Praktična nastava	
I				
II				
III				
IV	66	33		99
Ukupno	66	33		99

3. Opšti ciljevi nastave

- Sticanje znanja o teretu kao predmetu prevoza;
- Upoznavanje sa dokumentacijom i ispravama koje prate prevoz tereta;
- Razumijevanje prevoza tereta kao procesa;
- Upoznavanje sa činiocima koji utiču na izbor rute kretanja tereta;
- Sticanje znanja o odabiru najpovoljnijeg sredstva prevoza s obzirom na specifičnosti tereta;
- Upoznavanje sa zadacima i ovlaštenjima operativnog osoblja u procesu prevoza tereta i prepoznavanje svog mjesta u tom procesu;
- Shvatanje važnosti racionalizacije prevoza i uticaja dobre organizacije rada na smanjenje troškova poslovanja;
- Razumijevanje uticaja organizacije prevoza tereta na zdravu životnu sredinu.

4. Sadržaji/Standardi znanja predmeta/Operativni ciljevi
Razred: ČETVRTI

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
Teret kao predmet prevoza i pojmovi u njegovom prevozu			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava važnost prevoza tereta - Objašnjava prevoz i vrste prevoza tereta - Objašnjava svojstva i uticaj tereta na cijenu prevoza - Nabraja vrste pakovanja i obilježavanja tereta - Objašnjava zaštitu i prevoznu ambalažu 	<ul style="list-style-type: none"> - Razlikuje vrste prevoza tereta - Poznaje karakteristike i uticaj tereta na cijenu prevoza - Shvata značaj pakovanja i obilježavanja tereta - Shvata značaj ambalaže 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija pozitivnu orijentaciju prema zanimanju 	<p>Vježba:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prepoznaje svojstva tereta i opisuje na konkretnom primjeru
Racionalizacija u prevozu tereta			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava racionalizaciju u prevozu - Objašnjava paletizaciju - Objašnjava kontejnerizaciju - Objašnjava multi-modalni i integralni sistem prevoza - Navodi tehnologije prevoza u vidovima saobraćaja 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata racionalizaciju u prevozu - Shvata paletizaciju tereta - Shvata kontejnerizaciju tereta - Razlikuje multi-modalni i integralni sistem prevoza - Poznaje tehnologije prevoza u vidovima saobraćaja 	<ul style="list-style-type: none"> - Razumije potrebu jedinstvenog transportnog procesa 	<p>Vježba</p> <ul style="list-style-type: none"> - Primjeri racionalizacije
Operativno osoblje u prevozu tereta			
<ul style="list-style-type: none"> - Opisuje operativno osoblje u tehnološkom procesu prevoza - Objašnjava ovlašćenja operativnog osoblja u vidovima saobraćaja - Objašnjava propise rada operativnog osoblja u vidovima saobraćaja - Opisuje upravljanje vozilom prema zakonu u Crnoj Gori - AETR-u i EU-u 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje operativno osoblje u tehnološkom procesu prevoza - Razlikuje ovlašćenja operativnog osoblja u vidovima saobraćaja - Poznaje propise rada operativnog osoblja u vidovima saobraćaja - Poznaje propise upravljanja vozilom koji važe u CG i EU 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija snalažljivost i osjećaj za timski rad 	

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
Dokumentacija u prevozu tereta			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava prevozne isprave - Objašnjava popunjavanje putnog radnog naloga, čitanje i upoređenje sa tahografom - Objašnjava ugovore o prevozu - Opisuje teretni list u pojedinim vidovima saobraćaja i <i>CMR</i> - Opisuje zakone o primjeni dokumenata u prevozu tereta 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje prevozne isprave za vozilo, posadu i teret - Upoređuje ugovore o prevozu - Poznaje teretni list i <i>CMR</i> - Poznaje osnovne zakone o primjeni dokumenata u prevozu tereta 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija preciznost i tačnost u radu 	<ul style="list-style-type: none"> - Dokumenta u prevozu tereta: za posadu, vozilo i teret - <i>CMR</i> <p>Vježba:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Popunjavanje putnog radnog naloga - Čitanje tahografa - Popunjavanje teretni list
Tehnologija prevoza tereta			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava prevoz prema sporazumu <i>CMR</i>-a - Objašnjava tehnologije prevoza u vidovima saobraćajnim 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje osnovne karakteristike prevoza po <i>CMR</i>-u - Shvata realizaciju prevoza po <i>CMR</i>-u - Poznaje tehnologije prevoza po vidovima saobraćaja 	<ul style="list-style-type: none"> - Razumije značaj poštovanja međunarodnih propisa - Razvija ekonomičnost 	
Prevoz specifičnih vrsta tereta			
<ul style="list-style-type: none"> - Navodi zakone i konvencije u prevozu specifičnih vrsta tereta - Objašnjava prevoz životinja - Objašnjava <i>ADR</i> - Navodi opasne materije - Objašnjava vozila za prevoz opasnih materija - Navodi mjere zaštite pri rukovanju i prevozu opasnih materija - Nabroja lako kvarljive terete - Opisuje tehnologiju prevoza kvarljivih 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje zakone i konvencije u prevozu specifičnih vrsta tereta - Poznaje pravilnik i tehnologiju o prevozu životinja - Poznaje <i>ADR</i>, - Poznaje opasne materije - Shvata potrebu obilježavanja vozila i opremu za prevoz opasnih materija - Poznaje mjere zaštite pri rukovanju i prevozu opasnih materija - Poznaje 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija snalažljivost i osjećaj za preuzimanje odgovornosti - Razvija ekološku svijest 	

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
tereta - Objašnjava prevoz specifičnih vrsta tereta - Nabraja odobrenja i dozvole za prevoz specijalnog tereta - Opisuje obilježavanje i pratnju vozila - Opisuje elaborat rute (itinerer) kretanja specijalnog tereta - Nabraja mjere zaštite specijalnih tereta	tehnologiju prevoza lako kvarljivih tereta - Pozna je oznake na vozilu za prevoz lako kvarljivih tereta - Pozna je prevoz specifičnih vrsta tereta - Pozna je postupak dobijanja odobrenja za prevoz i pratnju vozila - Pozna je značaj elaborata rute kretanja specijalnog tereta - Pozna je mjere zaštite pri rukovanju i prevozu specijalnih tereta		
Pokazatelji rada			
- Objašnjava računanje pokazatelja poslovanja u vidovima saobraćaja	- Pozna je parametre poslovanja - Shvata potrebu računanja pokazatelja uspješnog poslovanja		

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- prof. dr R. A. Perišić, Savremene tehnologije transporta I - integralni sistemi transporta - III izdanje, Saobraćajni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 1991.
- prof. dr R. A. Perišić, Savremene tehnologije transporta II - integralni sistemi transporta - III izdanje, Saobraćajni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 1991.

6. Materijalni uslovi za izvođenje nastave

- Računar sa softverom;
- Video projektor;
- Internet.

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja znanja učenika

- Pismeno, po jedan pismeni rad u svakom klasifikacionom periodu;
- Usmeno, najmanje po jedna provjera znanja u svakom klasifikacionom periodu;
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionom periodu;

- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za napredovanje i završetak predmeta

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Profil stručne spreme nastavnika i stručnih saradnika

- Diplomirani saobraćajni inženjer;
- Diplomirani menadžer;

10. Povezanost predmeta

Znanja	Povezanost sa drugim predmetima	
	Predmet	Znanja
- Racionalizacija u prevozu	- Špedicija	- Racionalna organizacija prevoza
- Tehnologija prevoza	- Međunarodni transport	- Vidovi saobraćaja u međunarodnom transportu
- Prevoz specifičnih vrsta tereta	- Međunarodno poslovanje	- Tehnika spoljno trgovinskog poslovanja
- Dokumentacija u prevozu tereta	- Transportno osiguranje	- Polisa osiguranja i druge isprave u transportnom osiguranju
- Ugovori u prevozu - Prevozne isprave - Tehnologija prevoza - Dokumentacija u prevozu tereta	- Saobraćajno pravo	- Ugovori u prevozu - Prevozne isprave
- Prevoz specifičnih vrsta tereta	- Mehanizacija luka i terminala	- Pretovarna mehanizacija za specifične vrste tereta
- Tehnologija prevoza u lukama	- Lučka koordinacija	- Koordinacija u lučkom transportu

1.2.17. LUČKA KOORDINACIJA

1. Naziv predmeta: LUČKA KOORDINACIJA

2. Broj časova po godinama obrazovanja i vrstama nastave

Razred	Vrste nastave			Ukupno
	Teorija	Vježbe	Praktična nastava	
I				
II				
III				
IV	44	22		66
Ukupno	44	22		66

3. Opšti ciljevi nastave

- Sticanje znanja o luci kao radnom području;
- Razumijevanje organizacije rada u lučkom transportu;
- Sticanje znanja o lučkom transportu;
- Upoznavanje sa ugovorima o izvršenju lučkih usluga;
- Poznavanje dokumentacije koja prati izvršenje lučko transportnih ugovora;
- Sticanje znanja o transportovanju opasnih tereta;
- Razumijevanje savremenih tokova u razvoju lučkog transporta;
- Razumijevanje značaja poštovanja propisa u radu;
- Razvijanje osjećaja odgovornosti za tačno i pravovremeno izvršavanje radnih zadataka;
- Razvijanje ekološke svijesti.

4. Sadržaji/Standardi znanja predmeta/Operativni ciljevi
Razred: ČETVRTI

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
Pojam i značaj lučke koordinacije			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava pojam lučke koordinacije - Nabraja načela lučke koordinacije - Navodi propise koji se primjenjuju u lučkoj koordinaciji 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata pojam lučke koordinacije - Razlikuje načela lučke koordinacije: <ul style="list-style-type: none"> - načelo ekonomičnosti - načelo dispozitivnosti - načelo jednakog postupanja - Poznaje propise koji se primjenjuju u lučkoj koordinaciji 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija pozitivnu orijentaciju prema zanimanju 	
Lučko radno područje			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava pojam i segmente lučnog radnog područja - Objašnjava održavanje reda u luci 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje pojam i segmente lučnog radnog područja - Razlikuje lučki kopneni od vodenog radnog prostora - Uočava važnost statusa radnog područja - Poznaje lučku infrastrukturu - Shvata važnost sigurnosti saobraćaja u lučkom radnom području - Poznaje održavanje reda u luci 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija spremnost i sposobnost za saradnju 	
Koordinacija u lučkom transportu			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava koordinaciju u lučkom transportu - Nabraja učesnike u lučkoj koordinaciji - Navodi postupke lučkog operativnog planiranja - Objašnjava odnos špeditera i ostalih učesnika u lučkom transportu - Objašnjava odnos 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata važnost koordinacije u lučkom transportu - Razlikuje učesnike u lučkoj koordinaciji: <ul style="list-style-type: none"> - lučko transportne organizacije - brodske agente - lučke špeditere - željezničke prevoznike 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija tolerantnost - Razumije značaj timskog rada 	<ul style="list-style-type: none"> - Oblikuje godišnji plan plasmana i plan izvršenja lučkih usluga - Izrađuje dnevni operativni plan rada - Pravi red prvenstva - Predviđa i formira operativni plan lučko transportne organizacije

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
<ul style="list-style-type: none"> brodskog agenta i učesnika u lučkom transportu - Opisuje relacije u lučkom transportu - Objašnjava kretanje dokumenata i obavještenja u lučkom transportu 	<ul style="list-style-type: none"> - drumske prevoznike - organe uprave - Shvata važnost lučkog operativnog planiranja - Identifikuje problematiku lučke koordinacije - Razlikuje obaveze špeditera i ostalih učesnika u lučkom transportu: - prije prijema tereta - prijem tereta - čuvanje tereta - zaključivanje posebnih ugovora - dužnosti koordinacije transporta - Razlikuje obaveze brodskog agenta i ostalih učesnika u lučkom transportu pri: - iskrcaju tereta - ukrcaju tereta - Razlikuje plan puta kretanja prevoznih sredstava u odnosu na put kretanja tereta - Razlikuje način kretanja dokumenata i obavještenja koja se odnose na iskrcaj i ukrcaj tereta 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija dogovornost u radu - Razvija tačnost i preciznost u radu 	
Lučki transport			
<ul style="list-style-type: none"> - Nabraja lica i pretpostavke za zaključenje lučko transportnog posla - Objašnjava zaključenje lučko transportnog posla - Nabraja elemente neophodne za 	<ul style="list-style-type: none"> - Razlikuje endogene i egzogene pretpostavke za zaključenje lučko transportnog posla - Shvata značaj zaključivanja lučko transportnog posla - Identifikuje 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija tačnost i odgovornost 	

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
izvršenje lučko transportnog posla - Objašnjava odgovornosti lučko transportne organizacije	neophodne elemente za izvršenje lučko transportnog posla: - pravni osnov za izvršenje - predmet izvršenja - radno vrijeme - rok za izvršenje - određivanje redosljeda izvršenja posla - dužnost pravilnog slaganja - sredstva potrebna za osiguranje tereta - sredstva za ukrcaj i iskrcaj - Razlikuje odgovornosti lučko transportne organizacije: - oštećenje tereta - dužna pažnja - propust radnika - lučko transportne organizacije i trećih lica - neispravnost prevoznih sredstava	- Razvija spremnost za preuzimanje odgovornosti	
Ugovori o izvršenju lučkih usluga			
- Objašnjava ugovore o izvršenju lučkih usluga - Objašnjava ugovor za izvršenje ostalih lučkih usluga	- Pozna je ugovore: - štivadorski (slagački) - pretovarni - lučko-transportno-skladišni - lučka pilotaža - lučko tegljenje - Pozna je ugovor za izvršenje ostalih lučkih usluga	- Razumije važnost poštovanja zakona	- Lučko transportno skladišni ugovori: - ugovor s brodarom za uskladištenje (brod-skladište) - ugovor s primaocem za iskladištenje (skladište-vozilo) - ugovor s primaocem za uskladištenje (vozilo-skladište) - ugovor s krcateljem za uskladištenje (vozilo-skladište) - ugovor s brodarom

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
			za iskadištenje (skladište-brod) - ugovor o smještaju tereta u obalna skladišta - ugovor o uskladištenju tereta u pozadinska skladišta
Primopredaja tereta u lučkom transportu			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava premopredaju tereta u vidovima saobraćaja - Objašnjava primopredaju tereta kod uskladištenja u vidovima saobraćaja 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata važnost utvrđivanja identiteta, količine i stanja tereta pri primopredaji u luci: - u željezničkom prevozu - u drumskom prevozu - u pomorskom prevozu - Shvata važnost primopredaje tereta kod uskladištenja u vidovima saobraćaja 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija odgovornost - Razvija profesionalnu etiku 	<ul style="list-style-type: none"> - Posjeta luci
Kretanje dokumentacije u toku izvršenja lučko transportnih poslova			
<ul style="list-style-type: none"> - Nabraja lučku eksternu dokumentaciju - Opisuje način kretanja dokumentacije 	<ul style="list-style-type: none"> - Razlikuje lučku eksternu dokumentaciju: - dispoziciju - iskaz vaganja - iskaz težina - brojački listić - zapisnik o oštećenju, manjku i gubitku tereta - potvrdu uskladištenja i iskadištenja tereta - Razlikuje kretanje dokumentacije: - vozilo-skladište - skladište-čekrk-brod - brod-čekrk-skladište - brod-čekrk-vozilo - vozilo-čekrk-brod 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija tačnost i preciznost u radu 	

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
	- skladište-vozilo		
Lučki transport opasnih tereta			
<ul style="list-style-type: none"> - Nabraja opasne terete - Objašnjava propise transporta i rukovanje opasnim teretima 	<ul style="list-style-type: none"> - Pozna je propise transporta opasnih tereta - Pozna je bitne karakteristike rukovanja opasnim teretima: <ul style="list-style-type: none"> - klasifikacija - deklaracija - ulazak broda i vozila u luku - oznake brodova i kopnenih prevoznih sredstava - mjere sigurnosti za prevozna sredstva - opšte mjere sigurnosti - posebne mjere sigurnosti - skladištenje opasnih materija u lučka skladišta 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija ekološku svijest 	
Savremena kretanja u lučkom transportu			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava uticaj kontejnerizacije na razvoj luka - Opisuje carinski postupak s kontejnerima - Objašnjava ispravu multimodalnog transporta - Objašnjava preduzetnika u multimodalnom transportu 	<ul style="list-style-type: none"> - Pozna je uticaj kontejnerizacije na razvoj luka - Pozna je carinski postupak sa kontejnerima - Shvata značaj jedinstvene isprave multimodalnog transporta - Uočava nosioca i njegovu odgovornost u multimodalnom transportu 	<ul style="list-style-type: none"> - Razumije razvoj tehnike 	<p>Vježba:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uticaj kontejnerizacije na razvoj luka kroz izmjenu morfologije luka, disperzije luka, izmjenu profila i lučkih radnika

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- B. Kesić; Ekonomija luka, Pomorski fakultet Rijeka, Rijeka, 2003.

6. Materijalni uslovi za izvođenje nastave

- Računar sa softverom;
- Video projektor;
- Internet.

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja znanja učenika

- Pismeno, po jedan pismeni rad u svakom klasifikacionom periodu;
- Usmeno, najmanje po jedna provjera znanja u svakom klasifikacionom periodu;
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionom periodu;
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za napredovanje i završetak predmeta

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Profil stručne spreme nastavnika i stručnih saradnika

- Diplomirani saobraćajni inženjer;
- Zapovjednik broda sa ovlaštenjem od 3000BT ili većeg;
- Diplomirani menadžer;
- Diplomirani mašinski inženjer.

10. Povezanost predmeta

Znanja	Povezanost sa drugim predmetima	
	Predmet	Znanja
- Kordinacija u lučkom transportu	- Međunarodni transport	- Vidovi saobraćaja u međunarodnom transportu
- Kretanje dokumentacije u toku izvršenja lučko transportnih poslova	- Skladišta i skladišno poslovanje	- Skladišno poslovanje
- Savremena kretanja u lučkom transportu	- Mehanizacija luka i terminala	- Mehanizacija na pojedinim terminalima
- Kordinacija u lučkom transportu	- Organizacija prevoza tereta	- Tehnologija prevoza u lukama

1.2.18. PREDUZETNIŠTVO

1. Naziv predmeta: **PREDUZETNIŠTVO**

2. Broj časova po godinama obrazovanja i vrstama nastave

Razred	Vrste nastave			Ukupno
	Teorija	Vježbe	Praktična nastava	
I				
II				
III				
IV	44	22		66
Ukupno	44	22		66

3. Opšti ciljevi nastave

- Sticanje znanja o preduzetništvu i biznisu;
- Razumijevanje razlike između preduzetništva i menadžmenta;
- Prepoznavanje optimalnih uslova za preduzetništvo i biznis;
- Razumijevanje uloge države u stvaranju uslova za preduzetništvo i biznis;
- Upoznavanje sa pojmom korporacije kao najvišeg nivoa u razvoju preduzetništva;
- Razvijanje svijesti o važnosti slobodnog protoka roba, ljudi i kapitala za razvoj preduzetništva;
- Razvijanje otvorenosti za biznis ideje;
- Razvijanje kritičkog mišljenja;
- Razvijanje kreativnog mišljenja;
- Razvijanje samostalnosti i samopouzdanja.

4. Sadržaji/Standardi znanja predmeta/Operativni ciljevi
Razred: ČETVRTI

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
Pojam preduzetništva i biznisa			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava pojam preduzetništva i biznisa - Objašnjava pojam menadžmenta 	<ul style="list-style-type: none"> - Upoređuje preduzetništvo i biznis - Upoređuje preduzetništvo i menadžment - Upoređuje rad u državnom sektoru sa biznisom i uočava osnovne razlike 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija motivisanost za preduzetništvo 	
Osnovne postavke biznisa			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava osnovne postavke biznisa - Obrazlaže: <ul style="list-style-type: none"> - zavisnost biznisa od potreba - hijerarhiju potreba - vezu biznis ideje i njenog finansiranja - dilemu: »imati poslovnu ideju« ili »imati novac« - globalizaciju ili zatvorenost nacionalne privrede - dilemu: »ili - ili« sa višestrukim izborom 	<ul style="list-style-type: none"> - Opisuje osnovne postavke biznisa - Uspostavlja vezu između slobode izbora i preuzimanja odgovornosti za realizaciju biznis ideja - Shvata prioritet biznis ideje i novca za njeno finansiranje - Uspostavlja vezu između globalizacije i razvoja biznisa 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija mišljenje, samostalnost u donošenju odluka i preuzimanju odgovornosti 	<ul style="list-style-type: none"> - Navodi primjere sopstvenih potreba u uspostavljanju veze sa biznisom - Radi piramidalnu šemu hijerarhije potreba - Primjeri poslovnih ideja i njihovo finansiranje
Biznis u informatičkoj ekonomiji			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava mehanički i holistički pristup u ekonomiji - Objašnjava ekonomsku ravnotežu - Objašnjava osnovne postavke nove ekonomske paradigme 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje mehanički pristup u ekonomiji - Shvata ključne postulate holističkog pristupa - Razlikuje ekonomsku ravnotežu i potpunu konkurenciju - Poznaje materijalne i nematerijalne resurse - Shvata osnovne postavke nove 	<ul style="list-style-type: none"> - Uočava značaj informacija za zajedništvo i usklađivanje interesa 	

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
	ekonomske paradigme		
Uloga države u stvaranju ambijenta za efikasan biznis i preduzetništvo			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava ključne historijske uloge države u ekonomiji - Obrazlaže uticaje na razvoj preduzetništva: <ul style="list-style-type: none"> - monetarne politike - fiskalne politike - spoljnotrgovinske politike 	<ul style="list-style-type: none"> - Pozna je ključne historijske uloge države u ekonomiji - Shvata politiku »jeftinog novca« i restriktivnu monetarnu politiku na biznis i preduzetništvo - Upoređuje uticaj direktnih i indirektnih poreza na biznis i preduzetništvo - Pozna je uticaj izvoza na preduzetništvo 		
Korporacija- najviši nivo u razvoju preduzetništva			
<ul style="list-style-type: none"> - Obrazlaže korporaciju kao oblik preduzetništva - Objašnjava proces razvoja korporacije - Objašnjava pojmove: <ul style="list-style-type: none"> - akcionarske svojine - depersonalizacije svojine - svojinske demokratije - »glasanja nogama« - Objašnjava formiranje upravnih odbora u korporaciji 	<ul style="list-style-type: none"> - Pozna je korporaciju kao oblik preduzetništva - Shvata proces razvoja korporacije - Upoređuje inokosnog vlasnika, partersku firmu i korporaciju - Pozna je sličnost savremenih akcionara i rentijera - Upoređuje aktivne i pasivne akcionare - Shvata uticaj prodaje akcija na poslovni uspjeh korporacije - Pozna je institucionalne investitore kao vlasnike akcija - Pozna je uticaj nevladničkih grupa na preduzetništvo - Uočava suprotstavljene interese vlasnika 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija svijest o potrebi ulaganja novčanih sredstava za kupovinu akcija 	

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
	akcija i preduzetnika - Uočava značaj upravnih odbora u korporacijama		

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- V. Vukotić: Preduzetništvo i biznis, Ekonomski fakultet, Podgorica, 1996.
- V. Drašković: Ekonomija za menadžere, Fakultet za pomorstvo, Kotor, 2003.
- V. Vukotić: Psihofiziologija biznisa, Ekonomski fakultet, Podgorica, 2003

6. Materijalni uslovi za izvođenje nastave

- Računar sa softverom;
- Video projektor;
- Internet.

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja znanja učenika

- Pismeno, po jedan pismeni rad u svakom klasifikacionom periodu;
- Usmeno, najmanje po jedna provjera znanja u svakom klasifikacionom periodu;
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionom periodu;
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za napredovanje i završetak predmeta

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Profil stručne spreme nastavnika i stručnih saradnika

- Diplomirani ekonomista;

10. Povezanost predmeta

Znanja	Povezanost sa drugim predmetima	
	Predmet	Znanja
- Osnovne postavke biznisa	- Špedicija	- Pravno regulisanje špedicije
- Osnovne postavke biznisa	- Onovi ekonomike preduzeća	- Efikasnost poslovanja preduzeća
- Pojam, nastanak i ekonomski značaj agenciskog poslovanja	- Agencisko poslovanje	- Pojam preduzetništva i biznis

1.2.19. PRAKTIČNA NASTAVA

1. Naziv predmeta: PRAKTIČNA NASTAVA

2. Broj časova po godinama obrazovanja i vrstama nastave

Razred	Vrste nastave			Ukupno
	Teorija	Vježbe	Praktična nastava	
I		18	54	72
II		18	54	72
III		36	108	144
IV		33	99	132
Ukupno		105	315	420

Vježbe: odjeljenje se dijeli na grupe do 17 učenika.

Praktična nastava: odjeljenje se dijeli na grupe do 17 učenika

3. Opšti ciljevi nastave

- Sticanje znanja o kancelarijskoj opremi i osposobljavanje za rad sa birotehničkom opremom;
- Osposobljavanje za primjenu mjera zaštite na radu;
- Osposobljavanje za carinsko i komercijalno razlikovanje robe;
- Osposobljavanje za rad na terminalu;
- Osposobljavanje za rad u skladištu;
- Osposobljavanje za obavljanje špediterskih poslova;
- Osposobljavanje za učešće u obavljanju carinskih poslova;
- Osposobljavanje za obavljanje agencijskih poslova;
- Osposobljavanje za učešće u obavljanju poslova osiguranja u prevozu;
- Osposobljavanje za izbor prevoznog sredstva i pretovarne mehanizacije s obzirom na vrstu robe;
- Razvijanje radne discipline, preciznosti i urednosti pri obavljanju agencijskog, špediterskog i carinskog posla;
- Razvijanje odgovornog odnosa prema drugima;
- Osposobljavanje za timski rad;
- Osposobljavanje za primjenu mjera zaštite okoline.

4. Sadržaji/Standardi znanja predmeta/Operativni ciljevi
Razred: PRVI

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
Mjere zaštite na radu			
<ul style="list-style-type: none"> - Opisuje izvore opasnosti na radu - Nabraja sredstva zaštite na radu - Navodi i opisuje socijalni, humanitarni i ekonomski značaj zaštite na radu - Opisuje subjektivne i objektivne faktore štetnosti i povreda pri radu - Demonstrira upotrebu HTZ opreme - Navodi mjere sigurnosti pri manipulaciji sa opasnim teretima 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje izvore opasnosti na radu - Razlikuje sredstva zaštite na radu - Upoređuje socijalno-humanitarni i ekonomski značaj zaštite na radu - Upoređuje subjektivne i objektivne faktore štetnosti i povreda pri radu - Demonstrira upotrebu HTZ opreme - Poznaje mjere sigurnosti pri manipulaciji sa opasnim teretima 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija sposobnost opažanja i upoređivanja različitih opasnosti u radu 	<ul style="list-style-type: none"> - Rad za HTZ opremom
Kancelarijsko tehnički poslovi			
<ul style="list-style-type: none"> - Navodi opremu radnog mjesta - Objašnjava osnovne kancelarijske poslove - Navodi osnovnu kancelarijsku opremu - Opisuje popunjavanje najvažnijih dokumenata - Navodi važnost interpersonalne komunikacije - Definiše pojam i način ispoljavanja kreativnog mišljenja - Navodi osobine čovjeka koje utiču na radne rezultate i sposobnosti - Navodi osobine uspješnog menadžera 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje opremu radnog mjesta - Rješava osnovne kancelarijske poslove - Rukuje osnovnom kancelarijskom opremom - Popunjavanja važnijia dokumenata - Razvija kreativno mišljenje i sposobnosti koje pozitivno utiču na radne rezultate - Usvaja osobine koje karakterišu uspješnog menadžera - Objašnjava važnost kreativnosti u marketingu 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija osjećaj za racionalno trošenje materijalnih sredstava - Razvija tehničku kulturu 	<ul style="list-style-type: none"> - Rad sa birotehničkom opremom

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
kvaliteta proizvoda - Nabraja propise o kvalitetu životnih namirnica - Objašnjava značaj proizvodnje zdrave hrane	poljoprivredno-prehrambenoj industriji - Pozna je vrste namirnica - Određuje pojam životnih namirnica - Pozna je faktore kvaliteta proizvoda - Pozna je svojstva i vrste životnih namirnica - Shvata značaj propisa o kvalitetu životnih namirnica - Shvata značaj proizvodnje i upotrebe zdrave hrane		

Razred: DRUGI

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
Rad na terminalima			
<ul style="list-style-type: none"> - Navodi opremu radnog mjesta u terminalu - Opisuje osnovne poslove u terminalu - Objašnjava dokumentaciju koja se koristi u terminalu - Navodi prevozna sredstva koja su u dodiru sa terminalom - Opisuje prekrcajnu mehanizaciju koja se koristi u terminalima - Objašnjava kontinualne nasine sa vucnim organom - Objašnjava kontinualne masine bez vucnog organa - Opisuje upotrebu ciklicnih transportnih sredstava - Opisuje upotrebu mosnih manipulatora - Nabraja terminale prema vrsti robe koja se prevozi 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje opremu radnog mjesta u terminalu - Izvršava osnovne poslove u terminalu - Popunjava dokumentaciju koja se koristi u terminalu - Razlikuje dokumentaciju koja se koristi u terminalu - Navodi prevozna sredstva koja su u dodiru sa terminalom - Opisuje prekrcajnu mehanizaciju koja se koristi u terminalima - Primjenjuje prekrcajnu mehanizaciju koja se koristi u terminalima - Upotrebljava mašine sa vučnim organom: <ul style="list-style-type: none"> - transporteri - elevatori - konvejeri - Upotrebljava mašine bez vučnog organa: <ul style="list-style-type: none"> - pneumatske transportere - hidraulicke transportere - Upravlja ciklicnim transportnim sredstvima: <ul style="list-style-type: none"> - prekrcajnim mostovima - portalnim i - mobilnim dizalicama - Shvata prednosti i nedostatke mosnih 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija pozitivnu identifikaciju sa agencijom - Razvija odgovornost i preciznost u radu - Razvija tehničku kulturu - Razvija svijest o potrebi primjene mjera zaštite na radu 	<ul style="list-style-type: none"> - Rad u terminalu

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
	manipulatora: - mosnog manipulatora na gumenim tockovima - šinskog mosnog manipulatora - Razlikuje terminale za prevoz: - rasutog tereta - generalnog tereta - kontejnera - tecnog tereta - drvene grade - životinje - ro-ro terminal		
Rad u skladištu			
<ul style="list-style-type: none"> - Navodi opremu radnog mjesta u skladištu - Opisuje osnovne poslove u skladištu - Objasnjava dokumentaciju koja se koristi u skladištu - Navodi prevozna sredstva koja su u dodiru sa skladištima - Opisuje prekrcajnu mehanizaciju koja se koristi u skladištima - Navodi vrste popisa robe - Objasnjava kontrolu kvaliteta i kvantiteta robe - Opisuje komisijski zapisnik o kvantitativnom i kvalitativnom preuzimanju robe - Navodi pravila ispunjavanja skladisne evidencije 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje opremu radnog mjesta u skladištu - Izvršava osnovne poslove u skladištu - Popunjava dokumentaciju koja se koristi u skladištu - Razlikuje dokumentaciju koja se koristi u skladištu - Navodi prevozna sredstva koja su u dodiru sa skladištima - Opisuje prekrcajnu mehanizaciju koja se koristi u skladištima - Primjenjuje prekrcajnu mehanizaciju koja se koristi u skladistima - Pravi popis robe - Izrađuje kontrolu kvaliteta i kvantiteta robe - Popunjava komisijski zapisnik o kvantitativnom i kvalitativnom 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija preciznost i tačnost u radu - Razvija odgovornost u radu 	<ul style="list-style-type: none"> - Rad u skladištu

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
	<ul style="list-style-type: none"> preuzimanju robe - Popunjava skladisnu evidenciju 		
Rad u luci			
<ul style="list-style-type: none"> - Navodi opremu radnog mjesta u luci - Opisuje osnovne poslove u luci - Objašnjava dokumentaciju koja se koristi u luci - Navodi prevozna sredstva koja su u dodiru sa lukom - Opisuje prekrcajnu mehanizaciju koja se koristi u luci - Objasnjava deklaraciju o opasnim teretima u luci 	<ul style="list-style-type: none"> - Pozna je opremu radnog mjesta u luci - Izvršava osnovne poslove u luci - Popunjava dokumentaciju koja se koristi u luci - Razlikuje dokumentaciju koja se koristi u luci - Navodi prevozna sredstva koja su u dodiru sa lukom - Opisuje prekrcajnu mehanizaciju koja se koristi u luci - Primjenjuje prekrcajnu mehanizaciju koja se koristi u luci - Pozna je deklaraciju o opasnim teretima u luci 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija svijest o ličnoj i kolektivnoj odgovornosti - Razvija svijest o potrebi zaštite an radu - Razvija ekološku svijest 	<ul style="list-style-type: none"> - Rad u luci

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
<ul style="list-style-type: none"> - Uvjerenje o homologaciji vozila. .. - Opisuje kamionski tovarni list CMR i avionski tovarni list AWB 	<ul style="list-style-type: none"> - Uvjerenje o homologaciji vozila. .. - Popunjava kamionski tovarni list CMR i avionski tovarni list AWB 		
Informatički sistemi u špediciji			
<ul style="list-style-type: none"> - Pozna je program za popunjavanje spediterske dokumentacije ZZI 	<ul style="list-style-type: none"> - Rukuje programom za popunjavanje spediterske dokumentacije ZZI 	<ul style="list-style-type: none"> - Razumije primjenu savremenih informacionih tehnološkija 	
Carinski poslovi			
<ul style="list-style-type: none"> - Navodi opremu radnog mjesta - Definise sledeće carinske poslove: - Prijem i kontrola carinske deklaracije - Vrsi pregled robe - Satavlja zapisnik o pocinjenim carinskim prekrasajima - Vrsi pregled putnika i sredstava i stavlja robu u carinski postupak - Vrsi kontrolu unosenja, iznosenja i tranzita robe - Vrsi radnju carinske robe 	<ul style="list-style-type: none"> - Pozna je opremu radnog mjesta - Obavlja sledeće carinske poslove: - Prijem i kontrola carinske deklaracije - Vrsi pregled robe - Satavlja zapisnik o pocinjenim carinskim prekrasajima - Vrsi pregled putnika i sredstava i stavlja robu u carinski postupak - Vrsi kontrolu unosenja, iznosenja i tranzita robe - Vrsi radnju carinske robe 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija pozitivan odnos prema sprovođenju zakonske regulative 	<ul style="list-style-type: none"> - Rad u crinskom terminalu
Dokumentacija u carinskom poslovanju			
<ul style="list-style-type: none"> - Upozna je dokumentaciju u carinskom poslovanju potrebnu za: - Stavljanjenje robe u slobodan promet - Privremeni uvoz robe - Skladistenje robe - Aktivno oplemenjivanje robe - Pasivno oplemenjivanje robe - Izvoz robe 	<ul style="list-style-type: none"> - Popunjava dokumentaciju u carinskom poslovanju potrebnu za: - Stavljanjenje robe u slobodan promet - Privremeni uvoz robe - Skladistenje robe - Aktivno oplemenjivanje robe - Pasivno oplemenjivanje robe - Izvoz robe 	<ul style="list-style-type: none"> - Stiče osjećaj za preciznost i poštovanje propisa 	<ul style="list-style-type: none"> - Službena dokumentacija

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
<ul style="list-style-type: none"> - Jedinstvena carinska isprava - Navodi priloge jedinstvenoj carinskoj ispravi: - Faktura - Ugovor - Deklaracija o carinskoj vrijednosti 	<ul style="list-style-type: none"> - jedinstvena carinska isprava - Razlikuje priloge jedinstvenoj carinskoj ispravi: - Faktura - Ugovor - Deklaracija o carinskoj vrijednosti 		
Operativni carinski poslovi i sistemi			
<ul style="list-style-type: none"> - Navodi operativne carinske poslove: - Carinska kontrola putnika - Kontrola unosenja i iznosenja domaćih i stranih sredstava plaćanja - Stavljanje robe u carinski postupak - Nadzor nad carinskom robom - Vaganje robe - Sastavlja zapisnik o pocinjenim carinskim prekršajima 	<ul style="list-style-type: none"> - Izvršava operativne carinske poslove: - Carinska kontrola putnika - Kontrola unosenja i iznosenja domaćih i stranih sredstava plaćanja - Stavljanje robe u carinski postupak - Nadzor nad carinskom robom - Vaganje robe - Sastavlja zapisnik o pocinjenim carinskim prekršajima 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija profesionalnu etiku - Razvija komunikativnost i ljubaznost 	

Razred: ČETVRTI

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
Agencijski poslovi			
<ul style="list-style-type: none"> - Navodi opremu radnog mjesta - Opisuje unutrašnju organizaciju agencije - Objašnjava organizovanje prevoza bilo kojim vidom transporta - Obrazlaže operativne poslove pomorskog i vazduhoplovnog agenta - Opisuje način popunjavanja dokumenata koji se koriste u pomorskoj i vazduhoplovnoj luci 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje opremu radnog mjesta - Poznaje unutrašnju organizaciju agencije - Poznaje organizovanje prevoza bilo kojim vidom transporta - Razlikuje operativne poslove pomorskog i vazduhoplovnog agenta - Izvršava operativne poslove pomorskog i vazduhoplovnog agenta - Poznaje način popunjavanja dokumenata koji se koriste u pomorskoj i vazduhoplovnoj luci - Popunjava dokumenata koja se koriste u pomorskoj i vazduhoplovnoj luci 	<ul style="list-style-type: none"> - Stiče pozitivan odnos prema zanimanju - Razvija pozitivnu komunikaciju 	<ul style="list-style-type: none"> - Rad u agenciji
Dokumentacija u agencijskim poslovima			
<ul style="list-style-type: none"> - Navodi dokumenta u agencijskim poslovima - Objasnjava nastanak ugovora o agencijskom poslovanju - Navodi vrste ugovora u agencijskim poslovima - Nabraja stranke iz ugovora u agencijskim poslovima 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje dokumenta u agencijskim poslovima - Popunjava dokumenta u agencijskim poslovima - Objasnjava nastanak ugovora o agencijskom poslovanju - Razlikuje vrste ugovora u agencijskim poslovima - Upoređuje stranke iz ugovora u agencijskim 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija osjećaj za odgovornost 	<ul style="list-style-type: none"> - Službena dokumentacija

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
	poslovima		
Operativni agencijski poslovi			
<ul style="list-style-type: none"> - Navodi operativne agencijske poslove: - posao zastupanja - posao prihvata i otpreme broda - posao zastupanja broдача - poslovi posredovanja - poslovi pomaganja kapetanu broда - Obrazlaze agencijske poslove prema poslovima koje obavlja agent: - poslovi prema nalogodavcu - poslovi prema načinu imenovanja 	<ul style="list-style-type: none"> - Razlikuje operativne agencijske poslove: - posao zastupanja - posao prihvata i otpreme broда - posao zastupanja broдача - poslovi posredovanja - poslovi pomaganja kapetanu broда - Upoređuje agencijske poslove prema poslovima koje obavlja agent: - poslovi prema nalogodavcu - poslovi prema načinu imenovanja 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija osjećaj za timski rad - Razvija spremnost za saradnju 	
Poslovi prevozničkih osiguranja			
<ul style="list-style-type: none"> - Navodi opremu radnog mjesta - Obrazlaze opstu i pojedinačnu polisu - Definise pojam štete i štetnog događaja - Objasnjava sledeće vrste štete: - stvarni gubitak - izvedeni potpuni gubitak - generalna havarija - partikularna havarija - nagrada za spašavanje - partikularni troškovi - obaveza nagrade trećim licima - Opisuje postupak podnošenja odštetnog zahtjeva - Navodi dokumenta koja se prilažu uz odštetni zahtjev - Definiše sledeće 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznađe opremu radnog mjesta - Razlikuje opstu i pojedinačnu polisu - Popunjava opstu i pojedinačnu polisu - Poznađe pojam štete i štetnog događaja - Razlikuje sledeće vrste štete: - stvarni gubitak - izvedeni potpuni gubitak - generalna havarija - partikularna havarija - nagrada za spašavanje - partikularni troškovi - obaveza nagrade trećim licima - Poznađe postupak podnošenja odštetnog zahtjeva - Popunjava dokumenta koja se 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata značaj poštovanja propisa - Razvija osjećaj za ekonomičnost - Razvija objektivnost u radu 	<ul style="list-style-type: none"> - Službena dokumentacija

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
naknade štete iz osiguranja: - pogodba - regres - prebijanje potraživanja	prilažu uz odštetni zahtjev - Upoređuje sledeće naknade štete iz osiguranja: - pogodba - regres - prebijanje potraživanja		
Prevozna sredstva i pretovarna mehanizacija			
- Nabraja prevozna sredstva u: - pomorskom - rijecnom - vazdusnom - drumskom i - zeljeznicnom saobraćaju - Nabraja pretovarnu mehanizaciju - Opisuje pretovarnu mehanizaciju prema načinu rada - Navodi tehničko tehnološke karakteristike pretovarne mehanizacije - Opisuje kontinualne i diskontinualne transportne uređaje	- Razlikuje prevozna sredstva u: - pomorskom - rijecnom - vazdusnom - drumskom i - zeljeznicnom saobraćaju - Nabraja pretovarnu mehanizaciju - Razlikuje pretovarnu mehanizaciju prema načinu rada - Poznaje tehničko tehnološke karakteristike pretovarne mehanizacije - Upoređuje kontinualne i diskontinualne transportne uređaje	- Razvija tehničku kulturu - Razvija osjećaj za ekonomičnost	- Rad u licu i terminalu

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Ž. Tomašić, Transportno osiguranje, Beograd, 1897.
- B. Jakaša, Pravo osiguranja, Zagreb, 1972
- B. Ivošević, Saobraćajno pravo, Fakultet za poslovno pravo, Beograd, 2005.
- M. Trajković, Saobraćajno pravo, Beograd, 1985.
- V. Drašković, Carine i carinsko poslovanje s osvrtnom na pomorski transport, Fakultet za pomorstvo Kotor, Kotor, 2003.
- D. Perović, Spoljna trgovina, Fakultet za pomorstvo Kotor, Kotor, 2000.
- D. Perović, Međunarodna špedicija, Fakultet za pomorstvo Kotor, Kotor, 2003.
- M. Drašković, Integrisana marketing logistika u sistemu menadžmenta Luke Bar, Fakultet za pomorstvo, Kotor, Kotor, 2008
- B. Dragović, Rukovanje i prevoz tereta, Bijelo Polje, 2003.
- J. Vladić, Mehanizacija pretovara II, Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad, 1991.
- S. Tošić, Transportni uređaji, Mašinski fakultet, Beograd, 1990.
- I. Buljan, Krcanje i slaganje tereta, Školska knjiga, Zagreb, 1979
- J. M. Rouse i S. Rouse, Poslovne komunikacije, Zagreb, 2005.

- dr sc. Č. Dundović i dr. sc. S. Hess, Unutrašnji transport i skladištenje, Pomorski fakultet u Rijeci, Rijeka, 2007.
- dr sc. Č. Dundović, Prekrcajna sredstva prekidnog transporta, Pomorski fakultet u Rijeci, Rijeka, 2005.
- Grupa autora, Upravljanje zalihama i skladišno poslovanje, RRiF-plus d. o. o. , Zagreb, 2002.
- prof. dr R. A. Perišić, Savremene tehnologije transporta I - integralni sistemi transporta - III izdanje, Saobraćajni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 1991.
- prof. Dr R. A. Perišić, Savremene tehnologije transporta II - integralni sistemi transporta - III izdanje, Saobraćajni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 1991.
- dr M. Marković, Transport, špedicija, carine i osiguranje, Beogradska poslovna škola - Univerzitet za poslovne studije, Beograd, 2003.
- M. Stakić, Međunarodni transport i špedicija - sedmo izdanje, Viša ekonomska škola, Beograd, 1977.

6. Materijalni uslovi za izvođenje nastave

- Računar;
- Softwear ZZI i CIS - demo verzije;
- Internet;
- Video projektor;
- Birotehnička oprema;
- HTZ- oprema;
- Publikacije, legislativa, pravilnici;
- Službena dokumenta.

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja znanja učenika

I i II razred

- Usmeno, najmanje po jedna provjera znanja u svakom klasifikacionom periodu;

III i IV razred

- Usmeno, najmanje po jedna provjera znanja u svakom klasifikacionom periodu;
- Praktičan rad, po jedan rad u svakom klasifikacionom periodu;
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za napredovanje i završetak predmeta

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Profil stručne spreme nastavnika i stručnih saradnika

- Diplomirani menadžer;
- Diplomirani ekonomista;
- Diplomirani menadžer sa položenim stručnim carinskim ispitom.
- Diplomirani saobraćajni inženjer.

10. Povezanost predmeta

Znanja	Povezanost sa drugim predmetima	
	Predmet	Znanja
- Kancelarijsko tehnički poslovi	- Poslovne komunikacije	- Kancelarijsko poslovanje
- Prevozna sredstva i pretovarna mehanizacija	- Mehanizacija luka i terminala	- Parametri od uticaja na izbor pretovarnog sredstva - Sastavni djelovi I elementi mehanizacije - Mehanizacija na pojedinim terminalima
- Rad u skladištu	- Skladišta i skladišno poslovanje	- Vrste skladišta - Oprema skladišta - Lučka skladišta
- Špediterski poslovi - Dokumentacija u špediciji - Informatički sistemi u špediciji	- Špedicija	- Organizacija špediterske djelatnosti - Osnovni poslovi špediterske djelatnosti
- Carinski poslovi - Dokumentacija u carinskom poslovanju - Operativni carinski poslovi i sistemi	- Carine i carinsko poslovanje	- Carinska tarifa - Carinska vrijednost - Carinski postupak - Carinjenje robe - Carinski delikti
- Agencijski poslovi - Dokumentacija u agencijskom poslovanju - Operativni agencijski poslovi	- Agencijsko poslovanje	- Prava I dužnosti pomorskog agenta - Pomorski agent I treća lica - Organizacija pomorskih agenata
- Ugovor o pomorskom osiguranju i elementi ugovora - Polisa osiguranja i druge isprave u transportnom osiguranju - Osiguranje prava na naknadu iz ugovora o pomorskom osiguranju	- Transportno osiguranje	- Poslovi prevoznika osiguranja

1.3. IZBORNI PREDMETI

1.3.1. POSLOVNA INFORMATIKA

1. Naziv predmeta: POSLOVNA INFORMATIKA

2. Broj časova po godinama obrazovanja i vrstama nastave

Razred	Vrste nastave			Ukupno
	Teorija	Vježbe	Praktična nastava	
I	36	36		72
II	36	36		72
III				
IV				
Ukupno	72	72		144

Vježbe: odjeljenje se dijeli na grupe do 17 učenika.

3. Opšti ciljevi nastave

- Upoznavanje sa pojmovima poslovne informatike i osposobljavanje za e - poslovanje;
- Upoznavanje sa programskim paketima Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft Access;
- Ovladavanje metodama i tehnikama pripreme, obrade, prenošenja i korišćenja informacija;
- Shvatanje neophodnosti čuvanja informacija;
- Osposobljavanje za izradu tabela i dijagrama;
- Osposobljavanje za popunjavanje formulara i izradu izvještaja;
- Osposobljavanje za kreiranje web prezentacije;
- Razumijevanje informacione tehnologije kao razvojne kategorije;
- Shvatanje neophodnosti globalnog povezivanja;
- Razvijanje logičkog mišljenja;
- Razvijanje samostalnosti u radu.

4. Sadržaji/Standardi znanja predmeta/Operativni ciljevi

Razred: PRVI

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
Rad sa dokumentima			
- Upoznaje rad sa novim dokumentima, postojećim dokumentima i prikazivanje dokumenta u različitim oblicima	- Određuje oblik prikazivanja dokumenta	- Razvija odgovornost	Vježbe: - pisanje novog i aktiviranje postojećeg dokumenta - rad sa dokumentima iz drugog programskog paketa
Tabele			
- Opisuje crtanje tabela - Upoznaje dodavanje i brisanje redova i kolona - Oblikuje različite proste i složene poslove sa podacima u tabeli	- Planira i tabelarno ilustruje podatke kako bi informacija bila razumljivija - Određuje kada će podatke tabelarno prikazivati	- Shvata neophodnost racionalnog organizovanja radnog vremena	Vježbe: - crtanje tabela preko komandi tabele - dodavanje redova i kolona u tabeli - uređenje izgleda tabele - radi računanje sa podacima tabele
Pravopisna, gramatička i stilska provjera			
- Objašnjava neophodnost ispravnog pravopisa	- Ispravlja pronađene greške - Koristi komandu spelling check - Koristi komandu grammar check		Vježbe: - pravopisna provjera teksta - gramatička provjera - korišćenje rječnika
Pravljenje i uređenje pisama			
- Objašnjava pisanje novih pisama i korišćenje postojećih formi pisama	- Sastavlja poslovno pismo - Odgovara na primljeno poslovno pismo	- Razvija komunikativnost	Vježbe: - pisanje novih pisama - korišćenje postojećih formi pisama
Veza word-a sa ostalim programskim paketima			
- Objašnjava vezu Word-a i ostalih paketa	- Koristi vezu programskih paketa i različite podatke koristi kod više programskih paketa (Word, Excel, Power Point. . .)	- Razvija svijest o globalnoj povezanosti	Vježbe: - povezanost Word-a i drugih programskih paketa
Internet			
- Objašnjava namjenu interneta i karakteristike pojedinih pretraživača	- Upoređuje načine rada pojedinih pretraživača - Sakuplja podatke i primjenjuje		Vježbe: - Web site, URL, programi za navigaciju, pretraživači,

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
- Poznaje principe elektronske pošte	internet servise		elektronska pošta
Formatiranje u excel-u			
- Objašnjava formatizovanje različitih elemenata (ćelije, zaglavlja) - Opisuje pojam rotacije pojedinih elemenata	- Poznanje formatizovanje elemenata	- Razvija kreativnost	- Primjenjuje sijenčenje i oblikovanje djelova teksta ili čitavog dokumenta - Vršiti zaokruživanje brojeva
Rad sa listama i bazama			
- Objašnjava pojam sortiranja i sortiranje po različitim obilježjima - Opisuje pojam filtriranja i rad sa filtriranim podacima	- Sortira podatke po jednom ili više obilježja i mijenja sortne pojmove - Filtrira podatke u tabelama		Vježbe: - Formiranje baze ili korišćenje postojeće - Sortiranje i filtriranje konkretne baze
Pivot tabele			
- Poznaje <i>PIVOT</i> tabele, način njihove izrade i rad sa njima	- Kreira <i>PIVOT</i> tabelu i mijenja oblik i tabelarni prikaz	- Razvija samostalnost u radu	Vježbe: - Izrada i korišćenje <i>PIVOT</i> tabele
Dijagrami u excel-u			
- Objašnjava ulogu izražavanja podataka putem dijagrama - Navodi elemente dijagrama - Formatizuje dijagram	- Poznaje elemente dijagrama - Izražava podatke uz pomoć dijagrama	- Razvija sposobnost samostalnog procjenjivanja, izražavanja i vrednovanja rezultata	Vježbe: - Izbor vrste dijagrama - Određivanje elemenata dijagrama
Veza excel-a sa ostalim programskim paketima			
- Objašnjava povezanost <i>Excel</i> -a i ostalih programskih paketa u informatičkom okruženju	- Koristi <i>Excel</i> i druge programske pakete	- Razvija sposobnost samostalnog procjenjivanja i vrednovanja rezultata	Vježbe: - Povezivanje <i>Excel</i> -a, <i>Word</i> -a, <i>Power Point</i> -a i drugih programskih paketa

Razred: DRUGI

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
Baze podataka			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava programski paket microsoft access - Objašnjava pojam baze podataka (db) u microsoft access-u 	<ul style="list-style-type: none"> - Razlikuje elemente radnog okruženja, komande - Poznaje karakteristike microsoft access-a - Razlikuje nove i postojeće baze podataka (db) - Razlikuje komande baze podataka poznaje objekte baze podataka (db) 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata neophodnost praćenja razvoja tehnike 	<ul style="list-style-type: none"> - Aktiviranje i deaktiviranje programskog paketa microsoft access - Otvaranje, zatvaranje i rad sa novim i postojećim bazama podataka
Tabele			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava kreiranje tabele u programskom paketu Microsoft Access - Objašnjava modifikovanje tabele - Opisuje načine povezivanja tabela 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje karakteristike tabela u Microsoft Access-u - Razlikuje načine kreiranja tabela - Oblikuje i ažurira tabelu i podatke - Upotrebljava skrivanje i zamrzavanje kolona - Planira način povezivanja tabela 		<ul style="list-style-type: none"> - Kreiranje tabela korišćenjem: <ul style="list-style-type: none"> - Design view - Wizard - Kreiranje tabela uvozom iz programskog paketa Microsoft Word - Kreiranje tabela uvozom iz programskog paketa Microsoft Excel (komanda import) - Sortiranje i filtriranje podataka tabele - Zamrzavanje i skrivanje kolona tabele - Štampanje tabele - Povezivanje tabela relacijama 1: 1, 1: više, više: 1
Upiti			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava pojam upita - Objašnjava kreiranje upita 	<ul style="list-style-type: none"> - Oblikuje upit i pronalazi podatke uz pomoć upita - Planira i izrađuje upit od postojeće tabele uz pomoć: <ul style="list-style-type: none"> - Dizajn view - Wizard 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata suštinu odvajanja bitnog od nebitnog 	<ul style="list-style-type: none"> - Kreiranje upita, pronalaženje i odvajanje podataka po zadatom pojmu, grupi pojmova ili po zadatom uslovu komandom: <ul style="list-style-type: none"> - <i>Design view</i>

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
			- <i>Wizard</i>
Formulari			
- Objašnjava kreiranje formulara	- Poznaje korišćenje formulara - Izrađuje formular korišćenjem komande: - Autoform - Form Wizard - Unosi podatke u formular		- Izrada formulara za unos podataka (tabular, columnar, datasheet, justified) - Oblikovanje dokumenta koristeći komande za formatiranje fonta, poravnavanje
Izveštaji			
- Objašnjava pojam izvještaja - Opisuje promjenu izgleda izvještaja	- Poznaje svrhu pravljenja izvještaja - Razlikuje načine kreiranja izvještaja - Sastavlja i izrađuje izvještaj komandom: - Report wizard - Autoreport - Planira i vrši korekciju izvještaja u Design view - Mijenja font i ostale elemente izvještaja - Priprema izvještaj za štampu	- Razvija preciznost i ličnu odgovornost u radu	- Kreiranje izvještaja u različitim oblicima (columnar, tabular, Chart wizard, label wizard) - Kreiranje izvještaja komandama: - Autoreport - Report wizard - Print preview - Štampanje izvještaja
Pages, makroi, moduli			
- Objašnjava pojam strane, modula i makroa	- Planira stranu na web-u - Utvrđuje hiper linkove - Razlikuje module i makroe		
Elektronsko poslovanje			
- Objašnjava pojam i vrste e-poslovanja - Opisuje aplikacije e-poslovanja - Objašnjava principe rada: - sistema u bankarskom poslovanju, - sistema	- Razlikuje vrste e-poslovanja - Poznaje na internetu aplikacije za e-poslovanje - Upotrebljava aplikacije e-poslovanja	- Razvija svijest o globalnom povezivanju	- Rad na konkretnim aplikacijama: - e-poslovanja - e-bankarstva - e-trgovine

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
bankomata, - homebanking sistema - govorne komunikacione sisteme			
Stvaranje i korišćenje web-a			
- Opisuje <i>web</i> prezentaciju	- Vršiti prezentaciju podataka na <i>web</i> -u	- Razvija svijest o globalnoj povezanosti	Vježbe: - Izrada <i>web</i> prezentacije

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- J. Kelly: Microsoft Excel, Korak po korak, CET, Beograd, 2003.
- D. Marinčić, M. Sardelić: Poslovna informatika (baze podataka) za treći razred ekonomske škole, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2004.
- D. Marinčić: Poslovna informatika, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2003.

6. Materijalni uslovi za izvođenje nastave

- Učionica opremljena računarima sa odgovarajućom programskom opremom;
- Internet;
- Programski paket Microsoft Access.

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja znanja učenika

- Praktičan rada na računaru, najmanje po jedan u svakom klasifikacionom periodu; Usmeno, najmanje po jedna provjera znanja u svakom klasifikacionom periodu;
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionom periodu;
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za napredovanje i završetak predmeta

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Profil stručne spreme nastavnika i stručnih saradnika

- Diplomirani ekonomista, smjer poslovni informacioni sistemi ili srodni smjerovi;
- Diplomirani matematičar, smjer računarske nauke;
- Profesor tehnike i informatike;
- Diplomirani inženjer elektrotehnike, smjer računarske tehnike i informatike;
- Diplomirani inženjer organizacije rada, smjer kibernetika.

10. Povezanost predmeta

Znanja	Povezanost sa drugim predmetima	
	Predmet	Znanja
- Poznavanje programskih paketa	- Carine i carinsko poslovanje	- Primjena programskih paketa kao osnov za obavljanje djelatnosti
- Poznavanje programskih paketa	- Špedicija	- Primjena programskih paketa kao osnov za obavljanje djelatnosti
- Poznavanje programskih paketa	- Agencisko poslovanje	- Primjena programskih paketa kao osnov za obavljanje djelatnosti
- Poznavanje programskih paketa	- Međunarodno poslovanje	- Primjena programskih paketa kao osnov za obavljanje djelatnosti
- Poznavanje programskih paketa	- Poslovna komunikacija	- Primjena programskih paketa kao osnov za obavljanje djelatnosti
- Poznavanje programskih paketa	- Preduzetništvo	- Primjena programskih paketa kao osnov za obavljanje djelatnosti
- Poznavanje programskih paketa	- Lučka koordinacija	- Primjena programskih paketa kao osnov za obavljanje djelatnosti
- Poznavanje programskih paketa	- Skladišta i skladišno poslovanje	- Primjena programskih paketa kao osnov za obavljanje djelatnosti
- Poznavanje programskih paketa	- Mehanizacija luka i terminala	- Primjena programskih paketa kao osnov za obavljanje djelatnosti

1.3.2. RAČUNOVODSTVO

1. Naziv predmeta: RAČUNOVODSTVO

2. Broj časova po godinama obrazovanja i vrstama nastave

Razred	Vrste nastave			Ukupno
	Teorija	Vježbe	Praktična nastava	
I				
II				
III	36	36		72
IV				
Ukupno	36	36		72

3. Opšti ciljevi nastave

- Shvatanje značaja i uloge računovodstva u evidentiranju poslovnih događaja;
- Shvatanje neophodnosti tačnog, urednog i pravovremenog davanja računovodstvenih informacija, za donošenje poslovnih odluka;
- Sticanje osnovnih znanja o inventaru i inventarisanju;
- Sticanje osnovnih znanja o bilansu i kontu;
- Sticanje osnovnih znanja o vođenju poslovnih knjiga u knjigovodstvu;
- Upoznavanje sa pojmovima prihoda i rashoda;
- Osposobljavanje za obavljanje računovodstvenih poslova na računaru;
- Razvijanje tačnosti i preciznosti u radu.

4. Sadržaji/Standardi znanja predmeta/Operativni ciljevi
Razred: TREĆI

Informativni ciljevi i sadržaji učenik	Formativni ciljevi učenik	Socijalizacijski ciljevi učenik	Preporuke za izvođenje nastave
Pojam računovodstva			
<ul style="list-style-type: none"> - Definiše pojam, cilj i zadatke računovodstva - Obrazlaže sredstva i izvore sredstava - Opisuje knjigovodstvena dokumenta, njihovu kontrolu i čuvanje - Definiše pojam i oblike konta 	<ul style="list-style-type: none"> - Razlikuje sredstva i izvore sredstava - Određuje šematski prikaz sredstava i izvora sredstava - Razlikuje knjigovodstvena dokumenta - Razlikuje oblike konta - Navodi konta po obliku 		<ul style="list-style-type: none"> - U radu se primjenjuju važeći zakonski propisi
Inventar i inventarisanje			
<ul style="list-style-type: none"> - Definiše pojam, cilj, vrste i organizaciju inventarisanja - Obrazlaže inventarisanje osnovnih sredstava, upoređuje stvarno i knjigovodstveno stanje i knjiženje razlike - Definiše inventar u prostom i dvojnomo knjigovodstvu 	<ul style="list-style-type: none"> - Razlikuje pojam, cilj i organizaciju inventarisanja - Poznaje inventar ukupne imovine i rezultata - Poznaje razliku između knjigovodstvenog i stvarnog stanja 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija sistematičnost u radu 	<ul style="list-style-type: none"> - Liste inventara
Pojam bilansa i konta			
<ul style="list-style-type: none"> - Definiše pojam i vrste početnog bilansa i bilansne ravnoteže - Obrazlaže sastavljanje početnog bilansa na osnovu inventara - Definiše pojam poslovnih promjena i njihov uticaj na bilans stanja - Definiše četiri osnovne grupe bilansnih promjena i pojašnjava sastavljanje sukcesivnih bilansa - Obrazlaže raščlanjivanje 	<ul style="list-style-type: none"> - Razlikuje pojam i vrste početnog bilansa i bilansne ravnoteže - Pravi početni bilans na osnovu inventara - Razlikuje bilansne promjene i njihov uticaj na bilans stanja - Razlikuje četiri osnovne bilansne promjene i formira sukcesivne bilanse - Poznaje raščlanjivanje bilansa na konta - Razlikuje aktivna i pasivna konta 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija preciznost i ličnu odgovornost u radu 	

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
<ul style="list-style-type: none"> bilansa na konta - Definiše aktivna i pasivna konta - Objašnjava otvaranje konta na osnovu bilansa - Obrazlaže sastavljanje bilansa na osnovu stanja na kontima - Objašnjava sastavljanje probnog bilansa, zaključuje konta stanja i pravi krajnji bilans 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaje nastanak konta na osnovu bilansa - Poznaje nastanak bilansa na osnovu stanja na kontima - Izrađuje probni bilans, zaključuje konta stanja i krajnji bilans 		
Raščlanjavanje bilansa na aktivna i pasivna konta			
<ul style="list-style-type: none"> - Pojašnjava raščlanjavanje bilansa na konta - Definiše i nabraja aktivna i pasivna konta 	<ul style="list-style-type: none"> - Knjiži raščlanjavanje bilansa na konta - Upoređuje aktivna i pasivna konta 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija osjećaj samopouzdanja i strpljenja 	
Poslovne knjige u knjigovodstvu, prosto i dvojno knjigovodstvo			
<ul style="list-style-type: none"> - Opisuje prosto i dvojno knjigovodstvo i njihove karakteristike - Navodi karakteristike, oblike i metode dvojnog knjigovodstva - Opisuje poslovne knjige dvojnog knjigovodstva i nabraja ih: dnevnik, glavna knjiga, pomoćne knjige i knjige propisane za preduzetnike - Objašnjava zaključak dnevnika i glavne knjige - Pojašnjava primjer za hronološku i sistematsku evidenciju poslovnih knjiga 	<ul style="list-style-type: none"> - Razlikuje prosto knjigovodstvo - Razlikuje dvojno knjigovodstvo - Razlikuje metode prostog i dvojnog knjigovodstva - Identifikuje i upotrebljava knjige dvojnog knjigovodstva - Razlikuje dnevnik kao hronološku evidenciju - Razlikuje glavnu knjigu kao sistematsku evidenciju - Razlikuje pomoćne knjige - Oblikuje i pravi zaključak dnevnika i glavne knjige 	<ul style="list-style-type: none"> - Razumije važnost postojanja pravila u radu - Razvija sistematičnost u radu 	

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
	- Sastavlja primjer za hronološku i sistematsku evidenciju poslovnih knjiga		
Evidencija poslovanja preko blagajne i žiro računa			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava blagajničko poslovanje - Definiše blagajnički maksimum - Demonstrira blagajničku dokumentaciju i objašnjava blagajničku evidenciju - Objašnjava žiro-račun i njegovo otvaranje - Nabraja instrumente platnog prometa - Pojašnjava knjiženje na kontu žiro-računa 	<ul style="list-style-type: none"> - Izrađuje dnevnik blagajne i konto blagajne - Vrš korekciju stvarnog i knjigovodstvenog stanja blagajne - Knjiži na kontu žiro-računa - Knjiži uporedo na blagajni i žiro-računu 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija svijest o potrebi poštovanja pravila 	<ul style="list-style-type: none"> - Dokumenta za blagajničko poslovanje - Instrumenti platnog prometa
Evidencija dobavljača i kupaca			
<ul style="list-style-type: none"> - Definiše pojam materijala, vrste i cijene - Pojašnjava dokumentaciju u vezi sa nabavkom i trošenjem materijala - Objašnjava evidenciju na analitičkom i sintetičkom kontu materijala - Opisuje evidenciju obaveza prema dobavljačima - Navodi dokumentaciju - Objašnjava evidenciju i knjiženje na analitičkim i 	<ul style="list-style-type: none"> - Interpretira pojam materijala, vrste i cijene - Razlikuje dokumentaciju u vezi sa nabavkom i trošenjem materijala - Izvodi evidenciju na analitičkim i sintetičkim kontima materijala - Interpretira evidenciju obaveza prema dobavljačima - Razlikuje dokumentaciju - Knjiži na analitičkim i sintetičkim kontima dobavljača - 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija svijest o ličnoj odgovornosti u radu - Razvija preciznost u radu 	<ul style="list-style-type: none"> - Dokumentacija za nabavku i izdavanje materijala

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
sintetičkim kontima dobavljača - Demonstrira uporedna knjiženja	Izrađuje uporedna knjiženja na kontima dobavljača, materijala i žiro računa		
Pojam prihoda, rashoda i finansiskog rezultata			
- Upoznaje pojam prihoda i pojašnjava njihovu podjelu - Demonstrira knjiženje prihoda na uspješnim kontima - Navodi primjer za knjiženje prihoda sa obračunom	- Uočava dejstvo prihoda na bilans stanja - Knjiži prihode na uspješnim kontima Utvrđuje finansijski rezultat i sastavlja zaključni list i bilans uspjeha - Uočava razliku između konta rezultata i konta stanja - Vršiti zatvaranje konta stanja	- Razvija svijest o poštovanju pravila - Razvija osjećaj za ekonomičnost	- Prateća knjigovodstvena dokumentacija
Pojam rashoda			
- Upoznaje pojam rashoda i pojašnjava njihovu podjelu - Demonstrira knjiženje rashoda na uspješnim kontima - Objašnjava finansijski rezultat, zaključni list i bilans uspjeha	- Uočava dejstvo rashoda na bilans stanja - Knjiži rashode na uspješnim kontima - Utvrđuje finansijski rezultat i sastavlja zaključni list i bilans uspjeha - Uočava razliku između konta rezultata i konta stanja - Vršiti zatvaranje konta stanja - Razlikuje prihode i rashode	- Razvija svijest o potrebi poštovanja pravila	- Prateća knjigovodstvena dokumentacija

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- L. V. Poznanić:- Računovodstvo, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1999.
- R. Radovanović, K. Škarić, : Finansijsko računovodstvo, Beograd, 1999.
- V. Malešević: Zbirka testova i zadataka sa rešenjima iz računovodstva, Beograd, 2003.
- R. Radovanović: Računovodstvo preduzeća, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Beograd, 1996.
- Z. Petrović: Uvod u računovodstvo, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Beograd, 1997.
- Zakoni i drugi propisi o računovodstvu i platnom prometu preduzeća
- Ekonomska enciklopedija I, II

6. Materijalni uslovi za izvođenje nastave

- Učionica opremljena računarom sa odgovarajućom programskom opremom, grafoskopom, knjigovodstvenom dokumentacijom (nalozi za prenos, isplatu, hartije od vrijednosti, finansijska dokumentacija kod banaka, finansijska dokumentacija kod budžetskih ustanova, obrasci godišnjih obračuna i drugi).

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja znanja učenika

- Pismeno, po jedan pismeni rad u klasifikacionom periodu;
- Usmeno, najmanje po jedna provjera znanja u toku klasifikacionog perioda;
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz pismenih i usmenih ocjena u toku klasifikacionog perioda;
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za napredovanje i završetak predmeta

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Profil stručne spreme nastavnika i stručnih saradnika

- Diplomirani ekonomista.

10. Povezanost predmeta

Znanja	Povezanost sa drugim predmetima	
	Predmet	Znanja
- Obavljanje računovodstvenih poslova na računaru	- Poslovanje informatika	- Operacije na računaru

1.3.3. STATISTIKA

1. Naziv predmeta: **STATISTIKA**

2. Broj časova po godinama obrazovanja i vrstama nastave

Razred	Vrste nastave			Ukupno
	Teorija	Vježbe	Praktična nastava	
I				
II				
III				
IV	33	33		66
Ukupno	33	33		66

3. Opšti ciljevi nastave

- Sticanje znanja za primjenu statističkih metoda u praksi;
- Razumijevanje važnosti statističkih metoda u praćenju i analizi poslovanja preduzeća;
- Sticanje znanja o sređivanju, prikazivanju i analizi podataka;
- Razvijanje logičkog mišljenja;
- Razvijanje samostalnosti u donošenju zaključaka na osnovu dobijenih podataka i analiza;
- Razvijanje objektivnosti i nepristranosti;
- Podsticanje preciznosti i tačnosti u radu.

4. Sadržaji/Standardi znanja predmeta/Operativni ciljevi
Razred: ČETVRTI

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
Uvod u statistiku			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava pojam statistike - Definiše pojam masovnih pojava, varijabilitet i zakon velikih brojeva - Opisuje faze statističkog istraživanja 	<ul style="list-style-type: none"> - Uočava masovne pojave i njihov varijabilitet - Interpretira upotrebu zakona velikih brojeva u statistici - Razlikuje faze statističkog istraživanja 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija pozitivan stav prema istraživanju 	
Statističko posmatranje			
<ul style="list-style-type: none"> - Definiše program posmatranja - Navodi cilj posmatranja i predmet posmatranja - Nabraja obilježja statističkih jedinica - Objašnjava metode obuhvatanja jedinica posmatranja - Opisuje izvore i načine prikupljanja podataka - Ilustruje statistički upitnik 	<ul style="list-style-type: none"> - Shvata statističko posmatranje, program posmatranja - Razlikuje stvarna, vremenska i prostorna obilježja - Razlikuje vrste statističkog posmatranja - Poznaje izvore i načine prikupljanja podataka 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija samostalnost u radu 	<ul style="list-style-type: none"> - Izrada jednostavnog statističkog upitnika
Sređivanje, grupisanje i prikazivanje podataka			
<ul style="list-style-type: none"> - Opisuje pojam, vrste i faze sređivanja i grupisanja podataka - Objašnjava formiranje numeričkih, atributivnih, geografskih i vremenskih statističkih serija - Definiše kumulativne statističke serije - Objašnjava statističke tabele - Definiše pojam i vrste grafičkog 	<ul style="list-style-type: none"> - Razlikuje prosto i kombinovano grupisanje podataka - Formira atributivne, intervalne i neintervalne serije distribucije frekvencija - Razlikuje pokazatelje vremenskih serija - Sastavlja geografske serije - Razlikuje kumulativni niz „ispod” i kumulativni niz 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija osjećaj tačnosti i preciznosti u radu - Navikava se na timski rad - Razvija odgovornosti za tačnost u prikazivanju podataka - Razvija sistematičnost u radu - Razvija osjećaj za urednost i pedantnost 	<p>Vježbe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formiranje statističkih serija (rad u grupama) - Izrada grafikona i tabela - Izrada grafikona i tabela na računaru

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
prikazivanja	<p>„iznad”</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pozna je pravila u sastavljanju statističkih tabela - Raspoređuje podatke u tabeli - Prikazuje podatke pomoću linijskog dijagrama, stubića, krugova i polukrugova - Razlikuje poligon i histogram frekvencija 		
Analiza podataka			
<ul style="list-style-type: none"> - Opisuje srednje vrijednosti - Definiše aritmetičku, geometrijsku i harmonijsku sredinu, medijanu i modus - Objašnjava pojam i mjere disperzije 	<ul style="list-style-type: none"> - Razlikuje izračunate i pozicione srednje vrijednosti - Izračunava aritmetičku sredinu iz grupisanih i negrupisanih podataka - Razlikuje osobine aritmetičke sredine - Upoređuje mjere disperzije 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija osjećaj za preciznost - Razvija odgovornost i samostalnost u radu - Preuzima odgovornost za donešene odluke - Shvata važnost profesionalnosti u radu 	<p>Vježbe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izračunavanje srednjih vrijednosti i njihovo grafičko prikazivanje na primjerima iz prakse - Izračunavanje geometrijske sredine i harmonijske sredine - Izračunavanje pozicione srednje vrijednosti (medijanu i modus) - Izračunavanje intervala varijacije, srednjeg apsolutnog odstupanja, standardne devijacije i koeficijenta varijacije - Izračunavanje koeficijenta korelacije
Osnovni pojmovi o poslovnoj statistici			
<ul style="list-style-type: none"> - Pozna je pojam, predmet i značaj poslovne statistike - Definiše preduzeće kao statističku jedinicu 	<ul style="list-style-type: none"> - Razlikuje opštu i poslovnu statistiku - Prepoznaje dokumentaciju vezanu za poslovnu statistiku - Razlikuje i definiše 		

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
	izvore podataka poslovne statistike		
Pokazatelji dinamike proizvodnje i prometa			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava apsolutni nivo i apsolutni rast i prosječni apsolutni nivo i prosječni apsolutni rast - Definiše tempo razvoja i tempo rasta i prosječni tempo razvoja i rasta - Objašnjava razvojnu tendenciju pojava - trend - Navodi vrste relativnih brojeva - Objašnjava bazne i lančane indekse - Definiše individualne i grupne indekse količina, cijena, vrijednosti proizvodnje i prometa, indekse troškova života 	<ul style="list-style-type: none"> - Uočava vezu između tempa razvoja i tempa rasta - Odeđuje linearni trend po metodu najmanjih kvadrata - Izrađuje dijagram rasturanja podataka - Razlikuje obračun linearnog trenda za paran i neparan broj perioda - Grafički prikazuje trend - Razlikuje vrste relativnih brojeva - Razlikuje indekse količina, cijena, vrijednosti proizvodnje i prometa, indekse troškova života - Razlikuje metode izračunavanja sezonskih indeksa 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija preciznost i samostalnost u radu - Razvija sposobnost analitičkog mišljenja - Preuzima odgovornost za predložena rješenja 	<p>Vježbe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izračunavanje apsolutnog nivoa, apsolutnog rasta, prosječnog nivoa i prosječnog rasta - Izračunavanje prosječnog tempa rasta i prosječnog tempa razvoja - Određivanje linearnog trenda - Grafičko prikazivanje linije linearnog trenda na računaru - Izračunavanje indeksa - Grafičko prikazivanje indeksa - Izračunavanje baznih i lančanih indeksa - Izrada dijagrama uticaja sezonskih oscilacija na nivoa pojave
Statističko obuhvatanje produktivnosti rada			
<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava pojam i način mjerenja produktivnosti rada - Definiše individualne i grupne indekse produktivnosti rada 		<ul style="list-style-type: none"> - Shvata značaj produktivnosti rada za uspješno poslovanje preduzeća 	<p>Vježbe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izračunavanje produktivnosti rada - Izračunavanje indeksa produktivnosti rada - Izračunavanje produktivnosti rada - Izračunavanje individualnog indeksa produktivnosti rada - Izračunavanje grupnog indeksa produktivnosti rada na bazi: - nepromijenjenog sastava proizvodnje - promijenjenog

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
			sastava proizvodnje

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- M. Žižić, M. Vidić: Statistika, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2003.
- J. Radulović: Statistika, Univerzitet Crne Gore, Podgorica, 2003.
- V. Serdar, Šošić I.: Uvod u statistiku, Školska knjiga, Zagreb, 2002.
- N. Kecojević: Metodi statističke analize za medicinare, Univerzitet Crne Gore, Podgorica 2003.
- B. Veljković: Poslovna statistika, Univerzitetska knjiga, Beograd 2002.
- B. Ivanović: Teorija korelacija u ekonomskom istraživanju

6. Materijalni uslovi za izvođenje nastave

- Računar sa odgovarajućom programskom opremom;
- Grafoskop;
- Video projektor.

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja znanja učenika

- Pismeno, pismeni radovi po jedan u svakom klasifikacionom periodu;
- Usmeno, najmanje po jedna provjera znanja u svakom klasifikacionom periodu;
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionom periodu;
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za napredovanje i završetak predmeta

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Profil stručne spreme nastavnika i stručnih saradnika

- Diplomirani ekonomista;
- Diplomirani matematičar;
- Profesor matematike.

10. Povezanost predmeta

Znanja	Povezanost sa drugim predmetima	
	Predmet	Znanja
- Tabele i dijagrami u Excel-u - Izrada formula	- Poslovna informatika	- Prikazivanje sttističkih podataka - Analiza podataka

1.3.4. MEĐUNARODNO POSLOVANJE

1. Naziv predmeta: **MEĐUNARODNO POSLOVANJE**

2. Broj časova po godinama obrazovanja i vrstama nastave

Razred	Vrste nastave			Ukupno
	Teorija	Vježbe	Praktična nastava	
I				
II				
III				
IV	44	22		66
Ukupno	44	22		66

3. Opšti ciljevi nastave

- Upoznavanje sa osnovnim pojmovima međunarodnog poslovanja;
- Razumijevanje uloge i značaja marketinga u strategiji poslovanja preduzeća;
- Sticanje osnovnih znanja o međunarodnom tržištu;
- Sticanje osnovnih znanja o uvozu i izvozu;
- Upoznavanje sa pojmom ugovora u spoljno trgovinskom poslovanju;
- Shvatanje neophodnosti ujednačavanja međunarodne organizacije sa međunarodnim pravom;
- Razvijanje pozitivnog stava o međunarodnom poslovanju i međunarodnoj saradnji.

4. Sadržaji/Standardi znanja predmeta/Operativni ciljevi
Razred: ČETVRTI

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
Pojam, značaj i uloga međunarodnog poslovanja			
<ul style="list-style-type: none"> - Definiše pojam, značenje i ulogu međunarodnog poslovanja - Obrazlaže činioce koji utiču i ograničavaju međunarodno poslovanje - Objašnjava trgovinski i platni bilans, devalvaciju i revalvaciju - Obrazlaže načine kako se prate i vode rezultati međunarodnog poslovanja - Definiše pojam spoljno trgovinskog marketinga 	<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava pojam, značenja i ulogu međunarodnog poslovanja - Navodi činioce koji utiču i ograničavaju međunarodno poslovanje - Razlikuje trgovinski i platni bilans, devalvaciju i revalvaciju - Navodi načine kako se prate i vode rezultati međunarodnog poslovanja - Objašnjava i navodi bitne elemente spoljno trgovinskog marketinga: <ul style="list-style-type: none"> - strateško upravljanje marketingom - proces planiranja marketinga - motive država za nastup na stranom tržištu - Objašnjava da je međunarodni marketing jedan od bitnijih djelova strategije poslovanja preduzeća 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija pozitivan stav o međunarodnom poslovanju - Razvija tolerantnost 	
Vrste poslova i djelatnost međunarodnog poslovanja			
<ul style="list-style-type: none"> - Obrazlaže i navodi pojedine poslove u međunarodnom poslovanju - Objašnjava temeljna obilježja izvoza, uvoza, kooperacijskih i specifičnih poslova - Obrazlaže važnije 	<ul style="list-style-type: none"> - Navodi pojedine poslove u međunarodnom poslovanju - Razlikuje specifičnosti izvoza, uvoza, kooperacijskih i specifičnih poslova gdje navodi 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija svijest o značaju saradnje u međunarodnom poslovanju 	

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
poslove u međunarodnom poslovanju	njihove: vrste, ograničenja, obilježja i politiku države - Navodi važnije poslove u međunarodnom poslovanju i objašnjava njihovu ulogu, važnost i budućnost u međunarodnom poslovanju		
Organizacija međunarodnog poslovanja			
<ul style="list-style-type: none"> - Definiše pojam tržišta i navodi njegove funkcije - Obrazlaže pojam međunarodnog tržišta i međunarodne razmjene - Navodi oblike međunarodnog poslovanja - Definiše i navodi oblike prodaje robe i usluga u međunarodnom poslovanju 	<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava pojam tržišta i navodi njegove funkcije - Razlikuje međunarodno tržište i međunarodnu razmjenu - Objašnjava oblike međunarodnog poslovanja - Navodi oblike prodaje robe i usluga u međunarodnom poslovanju 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija otvorenost i pozitivan stav o međunarodnoj razmjeni 	
Tehnika spoljno trgovinskog poslovanja			
<ul style="list-style-type: none"> - Obrazlaže načine sklapanja ugovora u spoljno trgovinskom poslovanju - Obrazlaže načine formiranja i ugovaranja cijena - Objašnjava na primjerima koje poslove treba izvršiti sa dokumentacijom prilikom izvoza i uvoza - Obrazlaže način ugovaranja međunarodnog posla 	<ul style="list-style-type: none"> - Navodi načine sklapanja ugovora u spoljno trgovinskom poslovanju - Navodi načine ugovaranja cijena i kalkulacije u međunarodnoj poslovnoj praksi - Navodi na primjerima koje poslove treba izvršiti sa dokumentacijom prilikom izvoza i uvoza - Objašnjava način ugovaranja međunarodnog 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija sposobnost za postizanje kompromisa 	

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
	posla		
Poslovna dokumentacija			
<ul style="list-style-type: none"> - Definiše pojam poslovne dokumentacije - Definiše razliku između finansijskih i trgovinskih dokumenata - Obrazlaže koji se dokumenti koriste kod pojedinih poslova 	<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava pojam poslovne dokumentacije - Ralikuje sledeće dokumente: <ul style="list-style-type: none"> - finansijske - robne - prevozne - o osiguranju robe i - ostale - Navodi koji se dokumenti koriste kod pojedinih poslova 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija preciznost u radu 	
Ujednačavanje međunarodnog prava i međunarodne organizacije			
<ul style="list-style-type: none"> - Definiše pojam međunarodnog prava - Definiše pojam međunarodne organizacije - Obrazlaže usklađenost međunarodne organizacije sa međunarodnim pravom 	<ul style="list-style-type: none"> - Objašnjava pojam međunarodnog prava - Objašnjava pojam međunarodne organizacije - Navodi usklađenost međunarodne organizacije sa međunarodnim pravom 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija svijest o neophodnosti poštovanja međunarodnog prava 	

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- D. Perović, Spoljna trgovina, Fakultet za pomorstvo Kotor, Kotor, 2000.
- M. Kolaković, T. Lazibat, Međunarodno poslovanje u uvjetima globalizacije, Sinergija nakladništvo d. o. o. , Zagreb, 2005.

6. Materijalni uslovi za izvođenje nastave

- Računar sa odgovarajućim softverom;
- Priključak za internet;
- LCD projektor.

7. Obavezni način provjeravanja i ocjenjivanja znanja učenika

- Pismeno, po jedan pismeni rad u svakom klasifikacionom periodu;
- Usmeno, najmanje po jedna provjera znanja u svakom klasifikacionom periodu;
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionom periodu;
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za napredovanje i završetak predmeta

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Profil stručne spreme nastavnika i stručnih saradnika

- Diplomirani ekonomista;
- Diplomirani pravnik;

10. Povezanost predmeta

Znanja	Povezanost sa drugim predmetima	
	Predmet	Znanja
- Poslovna dokumentacija	- Međunarodni transport	- Vidovi saobraćaja u međunarodnom transportu
- Poslovna dokumentacija	- Carine i carinsko poslovanje	- Pojam uloga i ekonomski značaj carina
- Poslovna dokumentacija	- Špedicija	- Organizacija špediterske djelatnosti
- Poslovna dokumentacija	- Agencisko poslovanje	- Organizacija agenata u vidovima saobraćaja
- Poslovna dokumentacija	- Transportno osiguranje	- Predmet izučavanja osiguranja
- Poslovna dokumentacija	- Saobraćajno pravo	- Ugovori u prevozu
- Vrste poslova i djelatnost međunarodnog poslovanja	- Poslovne komunikacije	- Komunikologija poslovnih komunikacija
- Tehnika spoljno trgovinskog poslovanja	- Organizacija prevoza tereta	- Prevoz specifičnih vrsta tereta
- Vrste poslova i djelatnost međunarodnog poslovanja	- Ekonomika saobraćaja	- Ekonomika pojedinih vidova saobraćaja
- Poslovna dokumentacija	- Logistika	- Logistički lanci

1.3.5. POSLOVNI ENGLISKI JEZIK

1. Naziv predmeta: POSLOVNI ENGLISKI JEZIK

2. Broj časova po godinama obrazovanja i vrstama nastave

Razred	Vrste nastave			Ukupno
	Teorija	Vježbe	Praktična nastava	
I				
II				
III	36	36		72
IV	33	33		66
Ukupno	69	69		138

Teorija: U IV razredu, odjeljenje se dijeli na grupe do 17 učenika.

Vježbe: U IV razredu, odjeljenje se dijeli na grupe do 17 učenika.

3. Opšti ciljevi nastave

- Razvijanje sposobnosti sporazumijevanja na engleskom jeziku u poslovima špedicije, carine i u agencijskim poslovima;
- Stvaranje lingvističke osnove za dalje izučavanje jezika;
- Pripremanje za permanentno učenje i usavršavanje u komunikaciji na engleskom jeziku;
- Podsticanje pravilnog razvoja ličnosti u intelektualnom, emocionalnom i moralnom smislu;
- Podsticanje kreativnosti i osjećaja za lijepo;
- Formiranje autonomne, demokratične, empatične ličnosti sposobne da na primjeren način djeluje u interkulturalnom i plurilingvalnom okruženju.

4. Sadržaji/Standardi znanja predmeta/Operativni ciljevi
Razred: TREĆI

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
Tehnike učenja engleskog jezika			
<ul style="list-style-type: none"> - Razgovara o učenju engleskog jezika i njegovom značaju u budućoj profesiji 	<ul style="list-style-type: none"> - Nabraja jezičke vještine - Nabraja svoje dobre i loše strane u upotrebi engleskog jezika - Sluša autentične stavove i iskustva u učenju engleskog jezika - Upotrebljava <i>Present Simple</i> i <i>Present Continuous</i> - Pozna je pojam STCW95 i njene zahtjeve za nivo znanja engleskog jezika - Daje mišljenje, izražava slaganje/neslaganje u simulaciji dijaloga 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija sklonost ka učenju engleskog jezika - Razvija sposobnost za samostalan rad 	<ul style="list-style-type: none"> - Pair work - Team Work - Internet - Role Play
Vještina komunikacije			
<ul style="list-style-type: none"> - Razgovara o načinima vođenja uspješne i konstruktivne komunikacije 	<ul style="list-style-type: none"> - Razumije tekst o problemima u komunikaciji - Navodi šta je potrebno za uspješnu komunikaciju - Sluša autentični intervju sa stručnjakom za vještinu komunikacije - Opisuje ljude koji su vješti/loši u komunikaciji - Uvježbava vođenje telefonskog razgovora pomoću simulacije dijaloga 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija komunikativne sposobnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - Pair work - Team Work - Internet - Role Play
Marketing			
<ul style="list-style-type: none"> - Razgovara o marketingu 	<ul style="list-style-type: none"> - Razumije relevantni novinski članak - Sluša autentični 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija snalažljivost - Razvija samopouzdanje 	<ul style="list-style-type: none"> - Team Work - Internet

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
	<ul style="list-style-type: none"> poslovni sastanak - Uvježbava kolokacije vezane za marketing - Uvježbava složene imenice i imeničke fraze - Spaja riječ sa definicijom - Popunjava praznine u tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> - Stiče sigurnost u izražavanju 	
Vidovi transporta			
<ul style="list-style-type: none"> - Opisuje vidove transporta 	<ul style="list-style-type: none"> - Nabraja transportna sredstva - Upotrebljava relativne rečenice za definisanje pojmova - Popunjava praznine u tekstu o aerodromskom terminalu - Opisuje procedure za ukrcaj u avion - Razumije članak o jednom međunarodnom aerodromu - Obnavlja relativne rečenice - Nabraja djelove automobila - Upotrebljava <i>Past Simple</i> i <i>Past Continuous</i> 		
Motivisanost na poslu			
<ul style="list-style-type: none"> - Analizira motivisanost na poslu 	<ul style="list-style-type: none"> - Razumije relevantni novinski članak - Sluša autentični intervju sa jednim stručnjakom - Uvježbava riječi koje se odnose na motivaciju - Upotrebljava pasiv - Uvježbava snalaženje u problematičnim situacijama u 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvija ljubav prema budućem pozivu - Razvija samopouzdanje - Stiče sigurnost u izražavanju 	<ul style="list-style-type: none"> - Pair work - Team work

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
	simulaciji dijaloga		
Tereti			
- Opisuje vrste tereta	- Nabraja vrste tereta - Nabraja ambalažu/načine pakovanja - Imenuje načine rukovanja teretom - Nabraja opasne terete i njihov način pakovanja		
Matematički termini			
- Upotrebljava riječi koje su vezane za brojeve, računske operacije, geometrijske oblike i cijene	- Upotrebljava velike brojeve - Upotrebljava procenete - Upotrebljava izraze vezane za mjere i cijene - Upotrebljava riječi vezane za računske operacije - Nabraja geometrijske oblike	- Razvija sposobnost snalaženja u problematičnim situacijama - Razvija samopouzdanje	
Rizici na poslu			
- Razgovara o rizicima i stresnim situacijama na poslu	- Razumije relevantni novinski članak - Sluša autentični intervju sa jednim stručnjakom - Upotrebljava riječi koje se odnose na rizik - Upotrebljava priloge za izražavanje intenziteta		
Vođenje finansija			
- Upotrebljava termine koji su vezani za finansijsko poslovanje	- Nabraja osnovne pojmove vezane za finansije - Popunjava tabelu sa vrstama riječi - Nabraja nazive linija, dijagrama i slika koje se koriste za opisivanje finansijskog		

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
	<ul style="list-style-type: none"> poslovanja - Nabraja termine vezane za novac 		
Bankarsko poslovanje i osiguranje			
<ul style="list-style-type: none"> - Razumije termine vezane za bankarsko poslovanje i osiguranje 	<ul style="list-style-type: none"> - Nabraja termine vezane za bankarsko poslovanje - Nabraja termine vezane za osiguranje - Razumije adaptirani novinski članak 	<ul style="list-style-type: none"> - Stiče samopouzdanje u komunikaciji - Razvija ljubav prema budućem pozivu 	<ul style="list-style-type: none"> - Team work - Internet
Logistika			
<ul style="list-style-type: none"> - Upotrebljava termine vezane za logistiku 	<ul style="list-style-type: none"> - Razumije definiciju logistike - Razumije adaptirani novinski članak - Upotrebljava složene imenice - Upoterbljava pasivne konstrukcije 		

Razred: ČETVRTI

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
Timski rad			
- Upoznaje se sa vještinom timskog rada	- Razumije novinski članak o timskom radu - Sluša autentični intervju sa ekspertom za timski rad - Upotrebljava modalne glagole - Rješava konflikte u simulaciji dijaloga	- Razvija komunikativne sposobnosti	- Pair Work - Team work
Rješavanje kriznih situacija			
- Opisuje moguće krizne situacije na poslu	- Razumije relevantni novinski članak - Sluša intervju sa ekspertom za rješavanje kriznih situacija - Uvježbava da odgovara na neugodna pitanja u simulaciji dijaloga	- Razvija komunikativne sposobnosti	- Pair work
Menadžment			
- Upotrebljava termine vezane za menadžment	- Razumije novinski članak - Sluša autentični intervju sa jednim menadžerom - Uvježbava da opusti sagovornike u simulaciji dijaloga	- Razvija ljubav prema budućem pozivu - Razvija snalažljivost - Razvija svijest o ličnoj odgovornosti i spremnost za pomoć	- Pair work - Team work - Internet
Preduzeća i njihovo poslovanje			
- Upotrebljava termine vezane za preduzeća i njihovo poslovanje	- Razumije relevantni novinski članak - spaja riječi sa odgovarajućom definicijom - Popunjava praznine u tekstu	- Razvija ljubav prema budućem pozivu	
Način poslovanja u budućnosti			
- Razgovara o mogućem načinu poslovanja u budućnosti	- Razumije relevantni novinski članak - Sluša autentični intervju sa jednim stručnjakom	- Razvija svijest o budućem pozivu - Razvija komunikativne sposobnosti - Stiče sigurnost u	- Pair work - Team work

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
	- Upotrebljava <i>will</i> i <i>be going to</i> za predviđanje budućih događaja	izražavanju	
Pomorstvo			
- Upotrebljava termine vezane za pomorstvo	- Imenuje djelove broda - Nabraja posadu broda - Nabraja vrste trgovačkih brodova - Razumije namjenu trgovačkih brodova		
Brodsko administracija			
- Opisuje način vođenja brodske administracije	- Imenuje brodska dokumenta - Prepoznaje i razumije izraze koji se koriste u dokumentima	- Stiče sposobnost preciznog izražavanja	- Pair Work - Team Work
Korespondencija			
- Vodi korespondenciju	- Piše formalna pisma - Piše izvještaje - Piše CV i prpratno pismo	- Stiče sposobnost preciznog izražavanja - Razvija sposobnog jasnog saopštavanja informacija - Razvija sposobnost poštovanja i uvažavanja drugih ljudi - Stiče sposobnost da vjerodostojno predstavi lične potencijale i kvalitete	- Pair work - Team Work - Internet

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Poslovni engleski - tekstovi sa vježbanjima

- C. Logie, E. Vivers, A. Nisbet: Marlins Study pack 2. Edinburgh, Marlins, 1998.
- Blakey, T. N.: English for Maritime Studies 2nd edition, Hemel Hempstead, Prentice Hall International (UK) Ltd, 1987.
- Kluijven Peter C. van: International Maritime Language Programme. Published by Alk & Heijnen Publishers Alkmaar, The Netherlands, 2003.
- M. Raymond: English Grammar in Use. Cambridge, Cambridge University Press, 1995.

6. Materijalni uslovi za izvođenje nastave

- Kasetofon;
- Grafoskop;
- Vizuelna sredstva (poster, mape, itd.);
- TV, DVD i CD-plyer.
- Povremeno se koristi odgovarajuća računarska učionica (jedan računar za dva učenika, umreženi računari povezani na Internet).

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja znanja učenika

- Pismeno, pismeni zadatak u II i IV klasifikacionom periodu;
- Usmeno, najmanje po jedna provjera znanja u svakom klasifikacionom periodu;
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionom periodu;
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za napredovanje i završetak predmeta

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Profil stručne spreme nastavnika i stručnih saradnika

- Profesor engleskog jezika i književnosti;
- Diplomirani filolog engleskog jezika i književnosti.

10. Povezanost predmeta

Znanja	Povezanost sa drugim predmetima	
	Predmet	Znanja
- Stručna terminologija	- Osnovi ekonomike preduzeća	- Termini vezani za ekonomiju i poslovanje preduzeća
- Stručna terminologija	- Međunarodni transport	- Termini vezani za transportna sredstva
- Teret	- Rukovanje i prevoz tereta	- Vrste tereta, ambalaža, pribor za krcanje
- Vještina poslovne komunikacije	- Poslovne komunikacije	- Tehnike za uspješnu oralnu i pismenu komunikaciju
- Stručna terminologija	- Matematika	- Termini vezani za računске operacije i geometrijske oblike
- Stručna terminologija	- Računovodstvo	- Termini vezani za računovodstvo

1.3.6. STRANI JEZIK II- ITALIJANSKI JEZIK

1. Naziv predmeta: ITALIJANSKI JEZIK

2. Broj časova po godinama obrazovanja i vrstama nastave

Razred	Vrste nastave			Ukupno
	Teorija	Vježbe	Praktična nastava	
I	50	22		72
II	50	22		72
III	50	22		72
IV	46	20		66
Ukupno	196	86		282

3. Opšti ciljevi nastave

- Razvoj komunikativnih sposobnosti učenika;
- Ostvarivanje veće autonomije učenika pri učenju;
- Razvoj harmonične ličnosti učenika;
- Razvijanje tolerantnog odnosa prema različitim jezicima i kulturama;
- Podsticanje radoznalosti, duhovitosti i kulture dijaloga;
- Razvijanje samopouzdanja, samostalnosti i kreativnosti;
- Sticanje radnih navika;
- Razvijanje kulture lijepog ponašanja;
- Razvoj ekološke svijesti i ljubavi prema životnom okruženju;
- Razvoj fer pleja i timskog rada.

4. Sadržaji/Standardi znanja predmeta/Operativni ciljevi
Razred: PRVI

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
- Fonološki sistem jezika sa pravopisom	- Oslovljava, pozdravlja, zahvaljuje	- Komunikativnost i stvaranje pozitivne društvene klime	- Frontalni, individualni, rad u parovima i grupama uz kombinovano korišćenje aktivnih i tradicionalnih metoda u nastavi
- Prezent glagola ESSERE, nenaglašene lične zamjenice	- Predstavlja sebe i drugog - Saopštava lične podatke - Postavlja pitanja o identitetu drugih osoba	- Razvoj inicijativnosti	
- Glagol AVERE i brojevi	- Saopštava godine, adresu, broj telefona. . . - Popunjava formular - Govori o članovima porodice	- Razvoj preciznosti u izražavanju	
- Prezent pravilnih glagola	- Predstavlja zaposlene u agenciji	- Razvoj ljubaznosti, predusretljivosti, efikasnosti. . .	
- Stručna terminologija	- Navodi poslove agencije	- Razvoj komunikativnost i preciznost u izražavanju	
- Predlozi A, DI, IN, DA	- Saopštava tačno vrijeme, daje informaciju o vremenu - Prima poruku		
- Sadašnje vrijeme glagola ANDARE, FARE, VENERE	- Govori o dnevnim aktivnostima	- Pozitivna orijentacija prema zanimanju, radoznalost, motivisanost i samopouzdanje	
- Neodređeni i određeni član	- Upotrebljava član uz nazive objekata u skladištu - Opisuju radni prostor	- Jasnost i određenost u komunikaciji	
Modalni glagoli Potere, Volere, Dovere, Sapere	- Govori o obavezama na poslu - Izražava želju molbu, zahtjev	- Podsticanje spremnosti na pomoć, efikasnost i identifikacija sa prirodom budućeg posla	- Frontalni, individualni, rad u parovima i grupama uz kombinovano korišćenje aktivnih i tradicionalnih metoda u nastavi
- Imperativ	- Upućuje nekoga u kom pravcu da ide	- Podizanje nivoa spremnosti na	

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
	<ul style="list-style-type: none"> - Opisuje put do određenog mjesta - Daje uputstva za snalaženje 	pomoć	
<ul style="list-style-type: none"> - Pridjevi, njihovi oblici i mjesto u rečenici 	<ul style="list-style-type: none"> - Opisuje radno mjesto - Raspituje se i daje informacije o određenom mjestu i njegovoj okolini - Daje preporuke u vezi sa mjestima posjete 		
<ul style="list-style-type: none"> - Prisvojni pridjevi 	<ul style="list-style-type: none"> - Prihvata ili odbija poziv 		
<ul style="list-style-type: none"> - Lične zamjenice kao direktni i indirektni objekt 	<ul style="list-style-type: none"> - Traži informacije - Odgovara na pitanja 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvoj preciznosti u izražavanju 	
<ul style="list-style-type: none"> - Upotreba predloga -DA, DI, IN 	<ul style="list-style-type: none"> - Upotrebljava odgovarajuće predloge uz imena zemalja - Prima telefonsku poziv 		
<ul style="list-style-type: none"> - Pokazni pridjevi i nazivi boja 	<ul style="list-style-type: none"> - Savjetuje drugoga pri kupovini 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvoj kreativnosti 	
<ul style="list-style-type: none"> - Poređenje pridjeva 	<ul style="list-style-type: none"> - Pomaže pri izboru sredstva za transport - Upoređuje cijene i kvalitet različitih sredstava transporta 		

Razred: DRUGI

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
- Blisko buduće vrijeme	- Govori o planovima za taj i naredne dane - Odgovara na zadatke	- Razvoj komunikativnosti i snalažljivosti	- Frontalni, individualni, rad u parovima i grupama uz kombinovano korišćenje aktivnih i tradicionalnih metoda u nastavi
- Passato prossimo (perfekt)	- Prepričava događaje od prethodnog dana - Pomaže u postupku traženja izgubljenih stvari	- Razvoj sposobnosti stvaranja pogodne društvene klime - Razvoj spremnosti na pomoć	
- Particelle CI i NE	- Govori o sadržajima rada - Unosi osnovne informacije u izvještaje o radu		
- Komparacija pridjeva	- Upoređuje kategorije prevoznih sredstava	- Razvoj odgovornosti i profesionalnosti	
- Pridjevi QUELLO i BELLO	- Postavlja pitanja o vrsti prevoznog sredstva	- Razvoj inicijativnosti - Razvoj komunikativnosti	
- Prilozi	- Prima telefonski poziv - Razgovara o vremenu - Iznosi pritužbu na uslugu	- Razvoj sposobnosti stvaranja pogodne društvene klime	
- Povratni glagoli	- Raspituje se o zdravlju sagovornika		
- Passato prossimo povratnih glagola	- Opisuje događaje od prethodnog dana - Opisuje znamenitosti grada i šireg zavičaja - Govori o obavljenim poslovima na radnom mjestu	- Razvoj pozitivnog odnosa prema lokalnoj zajednici	
- Imperfekt	- Opisuje okolnosti nekog događaja	- Razvoj preciznosti u izražavanju	
Relative zamjenice	- Govori o svom poslu - Bliže određuje stvari lica i mjesta o kojima govori	- Pozitivna identifikacija prema zanimanju	

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
	- Objašnjava značenje riječi koje ne razumije		- Frontalni, individualni, rad u parovima i grupama uz kombinovano korišćenje aktivnih i tradicionalnih metoda u nastavi
- Glagolska vremena- obnavljanje	- Piše životopis - Piše molbu za posao	- Razvijanje svijesti o svojim sposobnostima	
- Kondicional prezenta	- Daje predloge i savjete	- Razvoj inicijativnosti i spremnosti na pomoć	
- Izjavne recenice, neupravni govor	- Predstavlja svoje mjesto u istorijskim okvirima	- Razvijanje svijesti o zavičaju u okvirima istorijskih perioda	

Razred: TREĆI

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
- Imperfekt i perfekat (passato prossimo) obnavljanje	- Opisuje ličnost - Prepričava okolnosti odigravanja nekog nepovoljnog događaja na poslu - Govori o teretima	- Razvoj spremnosti na pomoć	- Frontalni, individualni, rad u parovima i grupama uz kombinovano korišćenje aktivnih i tradicionalnih metoda u nastavi.
- Vremenske rečenice i gerund	- Govori o ranijem izgledu mjesta - Odgovora na prigovore o izvršenom poslu	- Razvoj pozitivnog odnosa prema zavičaju	
- Buduće vrijeme	- Izražava lično mišljenje o zanimanjima u saobraćaju i odnosu društva prema njima	- Kritičko razumijevanje odnosa tehnike i prirode i društva	
- Konjunktiv	- Preporučuje izletišta - Umije poželjeti prijatan boravak i sretan put	- Spremnost na pomoć, ljubaznost	
- Uvježbava upotrebu Kondicional prezenta	- Izražava želju, daje predlog i savjet - Prihvata predlog	- Snalažljivost i prilagodljivost	
- Prilozi za kolicinu	- Govori o načinu ishrane - Saopštava zaduženja na radnom mjestu	- Razvijanje tolerancije prema stranoj kulturi	
- Pokazne zamjenice	- Navodi sportske sadržaje grada u kome boravi	- Podizanje kvaliteta rada	
- Neupravni govor pri postavljanju pitanja	- Piše poslovno pismo - Iznosi primjedbe i sugestije - Prenosi poruku - Rezimira izlaganje, rasprave i intervjue	- Preuzimanje odgovornosti	

Razred: ČETVRTI

Informativni ciljevi i sadržaji	Formativni ciljevi	Socijalizacijski ciljevi	Preporuke za izvođenje nastave
učenik	učenik	učenik	
- Slaganje vremena	- Govori o svom školovanju - Predstavlja Crnu Goru kao državu	- Samopouzdanje i osjećaj nacionalne pripadnosti	- Frontalni, individualni, rad u parovima i grupama uz kombinovano korišćenje aktivnih i tradicionalnih metoda u nastavi.
- Pogodbene rečenice	- Govori o uticaju saobraćaja na okolinu i ekološku zaštitu	- Razvoj ekološke svijesti i kritičkog odnos prema tehnološkom razvoju	
- Pravila o mjestu ličnih zamjenica u rečenici	- Predstavlja ponudu agencije u kojoj radi	- Razvoj svijesti o neophodnosti kvalitetnog obavljanja radnih zadataka	
- Upotreba participa	- Umije napisati poslovni e-mail	- Razvijanje svijesti o potrebi cjeloživotnog učenja	
- Dopusne rečenice	- Upoređuje male i velike transportne sisteme		

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Autentični dokumenti, tekstovi iz štampe i sa interneta;
- S. Moderc, Gramatika italijanskog jezika, Udruženje nastavnika italijanskog jezika, Beograd 2004
- I. Klajn, Rječnik Italijansko-srpski i Srpsko-italijanski, Nolit Beograd 1996

6. Materijalni uslovi za izvođenje nastave

- Kabinet stranog jezika sa audio i video opremom;
- CD-player;
- Video-player;
- DVD;
- Video kasete - nastavni filmovi;
- Knjige, rječnici, gramatike, stripovi, poster, geografske karte, časopisi.

7. Obavezni način provjeravanja i ocjenjivanja znanja učenika

- Pismeno, pismeni zadatak u II i IV klasifikacionom periodu;
- Usmeno, najmanje po jedna provjera znanja u svakom klasifikacionom periodu;
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionom periodu;
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se iz svih datih ocjena u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za napredovanje i završetak predmeta

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Profil stručne spreme nastavnika i stručnih saradnika

- Profesor italijanskog jezika i književnosti;
- Diplomirani filolog italijanskog jezika i književnosti.

10. Povezanost predmeta

Znanja	Povezanost sa drugim predmetima	
	Predmet	Znanja
- Nazivi tereta, skladišta	- Rukovanje i prevoz tereta	- Stručna terminologija
- Stručna terminologija iz oblasti prevoza tereta	- Organizacija prevoza tereta	- Stručna terminologija
- Stručna terminologija	- Agencijsko poslovanje	- Osoblje u agenciji - Komunikacija sa strankama

2. STRUČNI ISPIT

2.1. ISPITNI KATALOZI ZA STRUČNO - TEORIJSKI DIO ISPITA

Uslov

Da bi učenik odabrao jedan od ponuđenih predmeta za stručno teorijski dio stručnog ispita uslov je:

- da tema njegovog stručnog rada nije iz istog ispitnog kataloga.

2.1.1. ŠPEDICIJA

1. Naziv ispitnog kataloga: ŠPEDICIJA

2. Cilj ispita

- Provjera uspješnosti učenika pri usvajanju neophodnih standarda znanja iz oblasti špedicije.

3. Standardi znanja koji se ocjenjuju na stručnom ispitu

1. Šta je špedicija?
2. Koji je značaj špedicije?
3. Objasniti nastanak i razvoj špedicije
4. Navesti vrste špedicije
5. Što je INCOTERMS - pojam i značaj?
6. Šta su INCOTERMS termini skupa E?
7. Šta su INCOTERMS termini skupa F?
8. Šta su INCOTERMS termini skupa C?
9. Šta su INCOTERMS termini skupa D?
10. Nabrojati međunarodne i nacionalne propise u špediterskoj djelatnosti
11. Navesti osnovne poslove špediterske djelatnosti
12. Nabrojati tarifno-konjunkturane poslove i objasniti
13. Objasniti zahtjev za špediterski posao i izradu špediterske ponude
14. Šta je ugovor o špediterskoj djelatnosti i koje su osnovne karakteristike tog ugovora?
15. Šta je ugovor o vaganju i sortiranju robe i koje su osnovne karakteristike tog ugovora?
16. Šta je tovarni list, sadržaj i uloga tovarnog lista?
17. Objasniti šta je konosman
18. Nabrojati špediterske poslove pri uvozu robe
19. Nabrojati špediterske poslove pri izvozu robe
20. Nabrojati špediterske poslove robe u tranzitu
21. Nabrojati špediterske poslove pri organizaciji sajma
22. Objasniti specijalne poslove špediterske djelatnosti
23. Objasniti LEASING poslove
24. Šta je TIR karnet?
25. Šta je ATA karnet?
26. Objasniti strukturu menadžmenta pomorske špedicije
27. Nabrojati dokumenta u međunarodnoj špediciji
28. Objasniti organizaciju špediterske djelatnosti
29. Navesti definiciju i načela špediterskih tarifa
30. Objasniti špediciju kao složen sistem.

4. Tip ispita

- Usmeni
- Stručni aktiv utvrđuje spisak ispitnih pitanja na osnovu spiska u standardima znanja koji se ocjenjuju na stručnom ispitu.
- Na ispitnom listu treba da budu tri pitanja, kombinovana po složenosti - da budu iz različitih taksonomskih kategorija i iz različitih tematskih oblasti.

5. Dozvoljena pomagala

- Nijesu predviđena.

6. Literatura i drugi izvori

- Literatura je definisana katalogom znanja.

2. 1. 2. CARINE I CARINSKO POSLOVANJE

1. Naziv ispitnog kataloga: CARINE I CARINSKO POSLOVANJE

2. Cilj ispita

- Provjera uspješnosti učenika pri usvajanju neophodnih standarda znanja iz oblasti carina i carinskog poslovanja.

3. Standardi znanja koji se ocjenjuju na stručnom ispitu

1. Objasniti pojam carine, carinskog sistema i carinskog postupka
2. Objasniti osnovna pojmovna odredjenja carinskog sistema
3. Šta je carinska roba?
4. Šta je carinski nadzor?
5. Objasniti postupak pregleda robe
6. Objasniti postupak analize rizika
7. Šta je jedinstvena carinska isprava?
8. Objasniti redovan postupak JCI
9. Šta je usmena deklaracija?
10. Nabrojiti carinske postupke
11. Koje Objasniti postupak su isprave u carinskom postupku?
12. Objasniti postupak stavljanja robe u slobodan promet
13. Objasniti tranzitni postupak
14. Objasniti postupak sa tranzitnom deklaracijom
15. Objasniti postupak carinskog skladištenja
16. Koji su tipovi skladišta?
17. Objasniti vođenje carinskog skladišta
18. Kako nastaje carinski dug?
19. Objasniti obezbjeđenje carinskog duga
20. Objasniti postupak oslobadjanja od placanja carine u putnickom prometu
21. Objasniti postupak oslobadjanja od placanja carine u redovnom postupku
22. Objasniti postupak privremenog uvoza sa potpunim oslobodjenjem od placanja carinskog duga
23. Objasniti postupak privremenog uvoza sa djelimicnim oslobodjenjem od placanja carinskog duga
24. Šta je postupak aktivnog oplemenjivanja?
25. Šta je postupak pasivnog oplemenjivanja?
26. Objasniti postupak izvoza
27. Šta je izvozna deklaracija?
28. Šta je ponovni izvoz?
29. Objasniti postupak unistenja robe
30. Objasniti postupak ustupanja robe u korist države
31. Šta je povracaj robe?
32. Šta su carinske tarife?
33. Navesti podjelu carinskih tarifa
34. Koje su osnovne odredbe Uredbe o carinskoj tarifi?
35. Šta su: tarifni stav, tarifna oznaka, tarifni broj, tarifni podbroj i tarifni međupodbroj?
36. Koja su osnovna pravila za primjenjivanje carinske tarife?
37. Šta je jedinstvena carinska stopa?
38. Šta su: antidampiska, sezonska, dodatna i kompenzatorna carina?
39. Šta je carinska vrijednost?
40. Koji su elementi carinske vrijednosti?

41. Koji su metodi utvrđivanja carinske vrijednosti?
42. Objasniti uvozne dazbine
43. Objasniti: pojam PDV-a, stope i utvrđivanje osnovice
44. Objasniti pojam akciza i kako se obračunavaju
45. Objasniti porijeklo robe
46. Koji su dokazi o porijeklu robe?
47. Koji su pariteti grupe F i paritet grupe E?
48. Koji su pariteti grupe C?
49. Koji su pariteti grupe D?
50. Koja su uvjerenja o robi?
51. Šta je kontrolna lista?
52. Šta je TIR karnet?
53. Šta je ATA karnet?
54. Šta su slobodne zone i slobodna skladista?
55. Objasniti postupanje sa robom u slobodnoj zoni
56. Šta su slobodne carinske prodavnice?
57. Objasniti zastitu prava intelektualne svojine
58. Šta je carinski prekršaj?
59. Objasniti organizaciju i djelokrug rada carinske sluzbe
60. Objasniti etički kodeks carinika

4. Tip ispita

- Usmeni
- Stručni aktiv utvrđuje spisak ispitnih pitanja na osnovu spiska u standardima znanja koji se ocjenjuju na stručnom ispitu.
- Na ispitnom listu treba da budu tri pitanja, kombinovana po složenosti - da budu iz različitih taksonomskih kategorija i iz različitih tematskih oblasti.

5. Dozvoljena pomagala

- Nijesu predviđena pomagala.

6. Literatura i drugi izvori

- Literatura je difinisana predmetnim katalogom.

2. 1. 3. AGENCIJSKO POSLOVANJE

1. Naziv ispitnog kataloga: AGENCIJSKO POSLOVANJE

2. Cilj ispita

- Provjera uspješnosti učenika pri usvajanju neophodnih standarda znanja iz oblasti agencijskog poslovanja.

3. Standardi znanja koji se ocjenjuju na stručnom ispitu

1. Šta je agencijsko poslovanje?
2. Koje su ekonomske potrebe za agentom u kopnenom saobraćaju?
3. Koje su ekonomske potrebe za agentom u pomorskom saobraćaju?
4. Nabrojati vrste agenata prema vidovima saobraćaja
5. Navesti poslove koje obavlja agent
6. Navesti razlike agenata prema nalogodavcu i načinu imenovanja
7. Koja su prava agenata?
8. Koje su dužnosti agenta?
9. Objasniti šta znači „dužnost postupanja pažnjom dobrog i urednog trgovca“
10. Koje su to vrste poslova koje agent obavlja prema trećim licima?
11. Navesti i objasniti poslove između pomorskog agenta i brodara
12. Navesti i objasniti poslove između agenta i zapovjednika broda
13. Navesti i objasniti poslove između pomorskog agenta i drugih sugovarača njegovog nalogodavca
14. Navesti i objasniti poslove između pomorskog agenta i predstavnika javne vlasti
15. Koje su odgovornosti agenta prema nalogodavcu?
16. Objasniti vanugovornu odgovornost agenta
17. Koji su načini osiguranja agentove odgovornosti?
18. Šta je ugovor o agenciji i šta sadrži?
19. Objasniti razlike ugovora o agenciji u građanskom, trgovačkom i pomorskom pravu
20. Šta je ugovor o plovidbenoj agenciji i šta sadrži?
21. Objasniti pojmove trajanje, prestanak i zastarelost ugovora
22. Navesti specifičnosti agencije u različitim vidovima saobraćaja
23. Opisati rad agencije
24. Koje su organizacione cjeline agencije?
25. Objasniti pojam „nadoknade za usluge agencije“
26. Navesti vrste nadoknada za izvršene usluge
27. Navesti razlike agencijskih tarifa u različitim vidovima saobraćaja
28. Šta je udruživanje agenta?
29. Koji su ciljevi i prednosti udruživanja agenata?
30. Navesti jednu agenciju iz okruženja i objasniti njenu djelatnost

4. Tip ispita

- Usmeni
- Stručni aktiv utvrđuje spisak ispitnih pitanja na osnovu spiska u standardima znanja koji se ocjenjuju na stručnom ispitu.
- Na ispitnom listu treba da budu tri pitanja, kombinovana po složenosti - da budu iz različitih taksonomskih kategorija i iz različitih tematskih oblasti.

5. Dozvoljena pomagala

- Nijesu predviđena pomagala.

2. 1. 4. ORGANIZACIJA PREVOZA TERETA

1. Naziv ispitnog kataloga: ORGANIZACIJA PREVOZA TERETA

2. Cilj ispita

- Provjera uspješnosti učenika pri usvajanju neophodnih standarda znanja iz oblasti agencijskog poslovanja.

3. Standardi znanja koji se ocjenjuju na stručnom ispitu

1. Šta je prevoz tereta i navesti vrste prevoza tereta?
2. Koje karakteristike tereta utiču na cijenu prevoza i kako one utiču?
3. Navesti vrste pakovanja i obilježavanja tereta
4. Koji je značaj pakovanja i obilježavanja tereta?
5. Koja je razlika između zaštitne i prevozne ambalaže?
6. Šta znači racionalizacija prevoza?
7. Šta je paletizacija i koji je značaj paletizacije?
8. Šta je kontejnerizacija i koji je njen značaj?
9. Šta je multimodalni sistem prevoza?
10. Šta je integralni sistem prevoza?
11. Šta je operativno osoblje u prevozu?
12. Koja su ovlašćenja operativnog osoblja u različitim vidovima saobraćaja?
13. Koji su važeći propisi za upravljanje vozilom u CG?
14. Šta su prevozne isprave?
15. Kako se dijele prevozne isprave?
16. Šta je putni radni nalog i kako se ispunjava?
17. Šta je tahograf i koja je njegova upotreba?
18. Šta je ugovor o prevozu i šta sadrži?
19. Šta je teretni list?
20. Šta je CMR?
21. Koje su osnovne karakteristike prevoza po CMR-u?
22. Navesti zakone i konvencije koji se moraju poštovati u prevozu specifičnih vrsta tereta
23. Objasniti proces prevoza živih životinja
24. Šta je ADR?
25. Navesti opasne materije i navesti specifičnosti vozila kojima se one prevoze
26. Kako se obilježavaju vozila kojima se vrši prevoz opasnih materija i koje su mjere zaštite pri rukovanju i prevozu opasnih materija?
27. Navesti lako kvarljive terete i objasniti kako se obilježavaju vozila za prevoz lako kvarljivog tereta
28. Koje su karakteristike prevoza specifičnih vrsta tereta?
29. Koje dozvole i odobrenja je neophodno obezbjediti za prevoz specifičnih tereta i objasniti način obilježavanja i pratnje vozila?
30. Šta znači itinerer kretanja i objasniti ga?

4. Tip ispita

- Usmeni
- Stručni aktiv utvrđuje spisak ispitnih pitanja na osnovu spiska u standardima znanja koji se ocjenjuju na stručnom ispitu.
- Na ispitnom listu treba da budu tri pitanja, kombinovana po složenosti - da budu iz različitih taksonomskih kategorija i iz različitih tematskih oblasti.

5. Dozvoljena pomagala

- Nijesu predviđena pomagala.

6. Literatura i drugi izvori

- Literatura je definisana predmetnim katalogom.

2.2. ISPITNI KATALOZI ZA STRUČNI RAD

2.2.1. ŠPEDICIJA

1. Naziv ispitnog kataloga: ŠPEDICIJA

2. Cilj ispita

Na stručnom radu stručnog ispita kandidat treba da pokaže:

- analitički pristup zadatoj temi;
- sistematičnost pri izradi stručnog rada;
- pravilnu upotrebu stručne terminologije;
- samostalnost u korišćenju literature i podataka dostupnih sa Interneta;
- stručnost na nivou špeditersko-agencijskog i carinskog tehničara;
- pravilan odabir i srazmjerno korišćenje fotografija, tablica i grafikona pri izradi stručnog rada.

3. Spisak tema/zadataka

1. ŠPEDITERSKI POSLOVI PRI UVOZU ROBE

- Analiza tehnoloških operacija pri uvozu (dispozicija, osiguranje, aviziranje. . .)
- Postupak carinjenja pri uvozu
- Otprema robe i fakturisanje
- Primjer uvoza robe (po izboru učenika)

2. ŠPEDITERSKI POSLOVI PRI IZVOZU ROBE

- Analiza tehnoloških operacija pri izvozu (dispozicija, osiguranje, prevozne isprave. . .)
- Osiguranje i carinjenje robe
- Otprema robe (izbor vrste transporta)
- Primjer izvoza robe(po izboru učenika)

3. ŠPEDITERSKI POSLOVI ROBE U TRANZITU

- Analiza tehnoloških operacijatranzita
- Prijem i otprema robe
- Primjer špediterskog posla za robu u tranzitu

4. SAJAMSKI POSLOVI

- Analiza tehnoloških operacija sajamskih poslova
- Prijem i smještaj izložbenih eksponata
- Otprema eksponata nakon završetka sajma
- Primjer sajamskog posla

5. ŠPEDICIJA U POMORSTVU

- Vrste trgovačkih brodova i linija
- Prevozne isprave u pomorskom transportu
- Teretnica (analizirati kako izgleda i šta sadrži)

6. INCOTERMS 2000

- Pojam, svrha i ciljevi INCOTERMS-a
- INCOTERMS termini skupa E
- INCOTERMS termini skupa F
- INCOTERMS termini skupa C
- INCOTERMS termini skupa D

4. Uputstvo za sprovođenje stručnog rada

- U skladu sa Pravilnikom o polaganju završnih i stručnih ispita.

5. Dozvoljena pomagala

- Računar;
- Grafoskop;
- Video projektor;
- Grafički prikazi.

6. Literatura i drugi izvori

- Za učenike je preporučena literatura objavljena u katalogu znanja.

2. 2. 2. CARINE I CARINSKO POSLOVANJE

1. Naziv ispitnog kataloga: CARINE I CARINSKO POSLOVANJE

2. Cilj ispita

Na stručnom radu stručnog ispita kandidat treba da pokaže:

- analitički pristup zadatoj temi;
- sistematičnost pri izradi stručnog rada;
- pravilnu upotrebu stručne terminologije;
- samostalnost u korišćenju literature i podataka dostupnih sa Interneta;
- stručnost na nivou špeditersko-agencijskog i carinskog tehničara;
- pravilan odabir i srazmjerno korišćenje fotografija, tablica i grafikona pri izradi stručnog rada.

3. Spisak tema/zadataka

1. OSNOVNI POJMOVI CARINSKOG SISTEMA

- Pojam carine, carinskog sistema i carinskog postupka
- Osnovni instituti carinskog sistema: carinsko područje, carinska linija, carinski prijelaz
- Pojam carinske robe
- Zastupanje u carinskom postupku
- Obavještenja o primjeni carinskih propisa
- Obavezujuće informacije

2. PRIJAVLJIVANJE I PREGLED ROBE

- Carinski nadzor
- Prijavljivanje robe
- Podnosenje robe
- Pregled robe
- Analiza rizika
- Privremeni smjestaj robe
- Sazeta prijava

3. JEDINSTVENA CARINSKA ISPRAVA - JCI

- Redovan postupak
- Usmena deklaracija
- Naknadna kontrola carinske deklaracije

4. CARINSKI POSTUPCI

- Isprave u carinskom postupku
- Stavljanje robe u slobodan promet
- Pustanje robe

5. TRANZITNI POSTUPAK

- Glavni obveznik
- Obezbjedjivanje istovjetnosti robe
- Postupak sa tranzitnom deklaracijom

6. SKLADIŠTENJE ROBE

- Postupak carinskog skladistenja
- Tipovi skladista
- Uobicajeni postupci i postupanja

- Privremeno iznosenje robe iz carinskog skladista
- Vodjenje carinskog skladista

7. CARINSKI DUG

- nastanak carinskog duga
- naplata carinskog duga
- obezbjedjenje carinskog duga

8. OSLOBAĐANJE OD PLAĆANJA CARINE

- oslobadjanje od placanja u putnickom prometu
- oslobadjanje od placanja u redovnom postupku

9. PRIVREMENI UVOZ

- postupak privremenog uvoza
- privremeni uvoz sa potpunim oslobodjenjem od placanja carinskog duga
- privremeni uvoz sa djelimicnim oslobodjenjem od placanja carinskog duga

10. AKTIVNO OPLEMENJIVANJE

- postupak aktivnog oplemenjivanja
- odobrenje
- sistem odlaganja i sistem povracaia

11. PASIVNO OPLEMENJIVANJE

- postupak pasivnog oplemenjivanja
- odobrenje
- sistem standardne zamjene

12. IZVOZ

- postupak izvoza
- izvozna deklaracija
- kontrola iznosenja robe

13. PONOJNI IZVOZ I UNIŠTENJE ROBE

- ponovni izvoz
- unistenje robe
- ustupanje robe u korist drzave
- povracaj robe

14. POJAM I PODJELA CARINSKIH TARIFA

- pojam carinskih tarifa
- podjele carinskih tarifa
- veza izmedju nase carinske tarife i harmonizovane nomenklature

15. OSNOVNE ODREDBE CARINSKE TARIFE

- osnovne odredbe iz Uredbe o carinskoj tarifi
- pojam nomenklature
- tarifni stav, tarifna oznaka, tarifni broj, tarifni podbroj, tarifni medjupodbroj

16. PRAVILA PRIMJENE CARINSKE TARIFE

- osnovna pravila za primjenjivanje carinske tarife
- jedinstvena carinska stopa
- antidampiska, sezonska, dodatna, kompenzatorna carina

17. CARINSKA VRIJEDNOST

- elementi carinske vrijednosti
- uslovi za prihvatanje carinske vrijednosti
- popusti i dodaci koji uticu na carinsku vrijednost
- metodi utvrđivanja carinske vrijednosti

18. UVOZNE DAŽBINE

- druge uvozne dazbine
- pojam PDV-a, stope, utvrđivanje osnovice
- pojam akciza, obracun

19. PORIJEKLO ROBE

- porijeklo robe - preferencijalno i nepreferencijalno
- sporazumi o slobodnoj trgovini
- dokazi o porijeklu robe, EUR 1, FORM A, izjave na fakturi

20. INCOTERMS

- pariteti grupe F (FCA, FAS, FOB) i paritet grupe E (EXW)
- pariteti grupe C (CFR, CIF, CPT, CIP)
- pariteti grupe D (DAF, DES, DEQ, DDU, DDP)

21. DOKUMENTA U CARINSKOM POSTUPKU

- uvjerenja o robi (veterinarsko, fitosanitarno, sanitarno, o direktnoj posiljci, radiolosko)
- robni dokumenti
- transportni dokumenti

22. POSEBNI REŽIM UVOZA

- kontrolna lista
- dozvole
- kvote

23. TIR I ATA KARNET

- TIR karnet
- ATA karnet

24. SLOBODNE ZONE

- slobodne zone i slobodna skladišta
- unosenje robe u slobodnu zonu
- postupanje sa robom u slobodnoj zoni
- iznosenje robe iz slobodne zone
- slobodne carinske prodavnice

25. ZAŠTITA PRAVA INTELEKTUALNE SVOJINE

- postupak po zahtjevu nosioca prava
- prekid postupka

26. CARINSKI PREKRŠAJ

- zapisnik o carinskom prekršaju
- zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka

27. ORGANIZACIJA CARINSKE SLUŽBE

- organizacija i djelokrug rada carinske službe
- eticki kodeks

- prikupljanje, čuvanje i osiguranje podataka

4. Uputstvo za sprovođenje stručnog rada

- U skladu sa Pravilnikom o polaganju završnih i stručnih ispita

5. Dozvoljena pomagala

- Računar;
- Grafoskop;
- Video projektor;
- Grafički prikazi.

6. Literatura i drugi izvori

- Carinski zakon (Sl. list RCG 7/2002, 38/2002. . . Sl. List CG 21/2008)
- Zakon o carinskoj tarifi (Sl. list RCG 75/05)
- Uredba za sprovođenje Carinskog zakona, (Sl. list RCG 15/2003, 81/2006, Sl. list CG 38/2008)
- Zakon o spoljnjoj trgovini, (Sl. list RCG 28/04)
- Zakon o carinskoj službi (Sl. list RCG 7/2002 I 29/2005)
- Zakon o slobodnim zonama (Sl. List RCG 42/04)
- Pravilnik o obliku i sadržaju, načinu podnošenja i popunjavanja carinske deklaracije i sažete prijave (Sl. list RCG 16/2003, 43/2004, 2/2005, 14/2005 i Sl. list CG 40/2007)
- Tihomir Bogičević: Carinska tarifa, Preduzeće za željezničku, izdavačko novinsku djelatnost d. o. o. , Beograd, 2002.

2.2.3. AGENCIJSKO POSLOVANJE

1. Naziv ispitnog kataloga: AGENCIJSKO POLOVANJE

2. Cilj ispita

Na stručnom radu stručnog ispita kandidat treba da pokaže:

- analitički pristup zadatoj temi;
- sistematičnost pri izradi stručnog rada;
- pravilnu upotrebu stručne terminologije;
- samostalnost u korišćenju literature i podataka dostupnih sa Interneta;
- stručnost na nivou špeditersko-agencijskog i carinskog tehničara;
- pravilan odabir i srazmjerno korišćenje fotografija, tablica i grafikona pri izradi stručnog rada.

3. Spisak tema/zadataka

1. ORGANIZACIJA RADA AGENCIJE

- Objasniti osnovne pojmove agencijskog poslovanja
- Objasniti poslove koje obavlja agent (pomorski, agent u špediciji I dr.)
- Analizirati tarife pružanja agencijskih usluga
- Primjer jedne agencije (organizacija rada)

2. UGOVORI U AGENCIJSKOM POSLOVANJU

- Objasniti pojam ugovora
- Analizirati ugovor o agenciji (trgovačko I pomorsko pravo)- prava I obaveze
- Trajanje, prestanak I zastarjelost ugovora
- Primjer jednog ugovora

3. POSLOVI POMORSKOG AGENTA

- Analizirati poslove pomorskog agenta
- Prava I dužnosti pomorskog agenta
- Analiza toka dokumentacije u odnosu na ostale učesnike u lučkom poslovanju (Luka, Lučka kapetanija, Carina, Policija...)

4. POSLOVI AGENTA U ŠPEDICIJI

- Analiza poslova agenta u špediciji
- Prava I dužnosti agenta u špediciji
- Analiza toka dokumentacije u odnosu na ostale učesnike u transport robe (Carina, Policija....)

5. ANALIZA AGENCIJSKIH POSLOVA PRI SERVISIRANJU JAHTE

- Objasniti poslove koje obavlja agent prilikom dolaska jahte I analizirati dokumentaciju koja prati taj proces
- Objasniti poslove koje obavlja agent prilikom odlaska jahte I analizirati dokumentaciju koja prati taj proces
- Ostale usluge pomorskog agenta I tarife
- Primjer servisa jahte

7. ANALIZA AGENCIJSKIH POSLOVA PRI SERVISIRANJU PUTNIČKOG BROAD

- Objasniti poslove koje obavlja agent prilikom dolaska broda I analizirati dokumentaciju koja prati taj proces
- Objasniti poslove koje obavlja agent prilikom odlaska broda I analizirati dokumentaciju koja prati taj proces

- Ostale usluge pomorskog agenta i tarife
- Primjer servisa putničkog broda

4. Uputstvo za sprovođenje stručnog rada

- U skladu sa Pravilnikom o polaganju završnih i stručnih ispita

5. Dozvoljena pomagala

- Računar;
- Grafoskop;
- Video projektor;
- Grafički prikazi.

6. Literatura i drugi izvori

- Za učenike je preporučena literatura objavljena u katalogu znanja.

2.2.4. ORGANIZACIJA PREVOZA TERETA

1. Naziv ispitnog kataloga: ORGANIZACIJA PREVOZA TERETA

2. Cilj ispita

Na stručnom radu stručnog ispita kandidat treba da pokaže:

- analitički pristup zadatoj temi;
- sistematičnost pri izradi stručnog rada;
- pravilnu upotrebu stručne terminologije;
- samostalnost u korišćenju literature i podataka dostupnih sa Interneta;
- stručnost na nivou špeditersko-agencijskog i carinskog tehničara;
- pravilan odabir i srazmjerno korišćenje fotografija, tablica i grafikona pri izradi stručnog rada.

3. Spisak tema/zadataka

1. RACIONALIZACIJA PREVOZA TERETA

- Objasniti pojam racionalizacije
- Analiza paletizacije
- Analiza kontejnerizacije
- Značaj i prednosti racionalizacije

2. PREVOZ TERETA PREMA SPORAZUMU CMR-A

- Definisati sporazum CMR-a
- Značaj i prednosti prevoza prema sporazumu CMR-a
- Objasniti tehnologiju prevoza prema sporazumu CMR-a u jednom od vidovima saobraćaja po izboru

3. ORGANIZACIJA PREVOZA ŽIVIH ŽIVOTINJA

- Postupak prevoza živih životinja
- Navesti zakone, konvencije i pravilnike koji se odnose na prevoz živih životinja
- Primjer prevoza živih životinja

4. ORGANIZACIJA PREVOZA OPASNIH MATERIJA

- Postupak prevoza opasnih materija
- Navesti zakone, konvencije i pravilnike koji se odnose na prevoz opasnih materija
- Mjere zaštite pri rukovanju i prevozu
- Primjer prevoza opasnih materija

5. ORGANIZACIJA PREVOZA KVARLJIVIH TERETA

- Postupak prevoza kvarljivih tereta
- Navesti zakone, konvencije i pravilnike koji se odnose na prevoz kvarljivih tereta
- Primjer prevoza kvarljivih tereta

6. PREVOZNE ISPRAVE

- Važnost prevoza tereta
- Vrste prevoza tereta
- Ugovor o prevozu
- Prevozne isprave sa analizom teretnog lista u pojedinim vidovima saobraćaja

4. Uputstvo za sprovođenje stručnog rada

- U skladu sa Pravilnikom o polaganju završnih i stručnih ispita

5. Dozvoljena pomagala

- Računar;
- Grafoskop;
- Video projektor;
- Grafički prikazi.

6. Literatura i drugi izvori

- Za učenike je preporučena literatura objavljena u katalogu znanja.

2.2.5. LOGISTIKA

1. Naziv ispitnog kataloga: LOGISTIKA

2. Cilj ispita

Na stručnom radu stručnog ispita kandidat treba da pokaže:

- analitički pristup zadatoj temi;
- sistematičnost pri izradi stručnog rada;
- pravilnu upotrebu stručne terminologije;
- samostalnost u korišćenju literature i podataka dostupnih sa Interneta;
- stručnost na nivou špeditersko-agencijskog i carinskog tehničara;
- pravilan odabir i srazmjerno korišćenje fotografija, tablica i grafikona pri izradi stručnog rada.

3. Spisak tema/zadataka

1. MODALITETI UPRAVLJANJA ROBNIM TOKOVIMA I LOGISTIČKIM SISTEMIMA

- Direktno upravljanje robnim tokovima sa primjerom
- Indirektno upravljanje robnim tokovima sa primjerom
- Direktno-indiektno upravljanje robnim tokovima sa primjerom

2. MAKROLOGISTIČKI SISTEM

- Definisanje makrologističkog sistema
- Primjer makrologističkog sistema sa analizom

3. MIKROLOGISTIČKI SISTEM

- Definisanje mikrologističkog sistema
- Primjer mikrologističkog sistema sa analizom

4. MEĐUODNOS LOGISTIKE I DISTRIDUCIJE

- Pojam I modaliteti distribucije
- Distribucijski kanali
- Distribucija u logističkom sistemu

5. UPOREĐENJE TRANSPORTNIH LANACA

- Transportni lanci u kopnenom saobraćaju
- Transportni lanci u vodenom saobraćaju
- Transportni lanci u vazdušnom saobraćaju

6. UPOREĐENJE TRANSPORTNIH LANACA U KOMBINOVANOM I INTERMODALNOM TRANSPORT

- Definisati I analizirati logistički transportni lanac u kombinovanom transportu
- Definisati I analizirati logistički transportni lanac u intermodalnom transportu

4. Uputstvo za sprovođenje stručnog rada

- U skladu sa Pravilnikom o polaganju završnih i stručnih ispita

5. Dozvoljena pomagala

- Računar;
- Grafoskop;
- Video projektor;
- Grafički prikazi.

6. Literatura i drugi izvori

- Za učenike je preporučena literatura objavljena u katalogu znanja.

3. OBAVEZNI NAČINI PROVJERAVANJA ZNANJA

Redni broj	Naziv predmeta	Obavezni načini provjeravanja znanja
1.	Međunarodni transport	Provjeravaju se i ocjenjuju usmeni odgovori i pismeni radovi
2.	Saobraćajno pravo	Provjeravaju se i ocjenjuju usmeni odgovori i pismeni radovi
3.	Komercijalno i carinsko poznavanje robe	Provjeravaju se i ocjenjuju usmeni odgovori i pismeni radovi
4.	Rukovanje i prevoz tereta	Provjeravaju se i ocjenjuju usmeni odgovori i pismeni radovi
5.	Saobraćajna geografija	Provjeravaju se i ocjenjuju usmeni odgovori
6.	Ekonomika saobraćaja	Provjeravaju se i ocjenjuju usmeni odgovori i pismeni radovi
7.	Skladišta i skladišno poslovanje	Provjeravaju se i ocjenjuju usmeni odgovori i pismeni radovi
8.	Mehanizacija luka i terminala	Provjeravaju se i ocjenjuju usmeni odgovori i pismeni radovi
9.	Poslovne komunikacije	Provjeravaju se i ocjenjuju usmeni odgovori i pismeni radovi
10.	Špedicija	Provjeravaju se i ocjenjuju usmeni odgovori i pismeni radovi
11.	Logistika	Provjeravaju se i ocjenjuju usmeni odgovori i pismeni radovi
12.	Transportno osiguranje	Provjeravaju se i ocjenjuju usmeni odgovori i pismeni radovi
13.	Osnovi ekonomike preduzeća	Provjeravaju se i ocjenjuju usmeni odgovori i pismeni radovi
14.	Carine i carinsko poslovanje	Provjeravaju se i ocjenjuju usmeni odgovori i pismeni radovi
15.	Agencijsko poslovanje	Provjeravaju se i ocjenjuju usmeni odgovori i pismeni radovi
16.	Organizacija prevoza tereta	Provjeravaju se i ocjenjuju usmeni odgovori i pismeni radovi
17.	Lučka koordinacija	Provjeravaju se i ocjenjuju usmeni odgovori i pismeni radovi

Redni broj	Naziv predmeta	Obavezni načini provjeravanja znanja
18.	Preduzetništvo	Provjeravaju se i ocjenjuju usmeni odgovori i pismeni radovi
19.	Praktična nastava	Provjeravaju se i ocjenjuju usmeni odgovori i praktični radovi
IZBORNA NASTAVA		
1.	Poslovna informatika	Provjeravaju se i ocjenjuju usmeni odgovori i praktični radovi na računaru
2.	Računovodstvo	Provjeravaju se i ocjenjuju usmeni odgovori i pismeni radovi
3.	Statistika	Provjeravaju se i ocjenjuju usmeni odgovori i pismeni radovi
4.	Međunarodno poslovanje	Provjeravaju se i ocjenjuju usmeni odgovori i pismeni radovi
5.	Poslovni engleski jezik	Provjeravaju se i ocjenjuju usmeni odgovori i pismeni zadaci
6.	Strani jezik II- Italijanski jezik	Provjeravaju se i ocjenjuju usmeni odgovori i pismeni zadaci

4. USLOVI ZA NAPREDOVANJE I ZAVRŠETAK OBRAZOVNOG PROGRAMA

- U sljedeći razred napreduju učenici koji su:
  - na kraju školske godine pozitivno ocjenjeni iz svih predmeta tog razreda;
  - obavili profesionalnu praksu;
  - obavili slobodne aktivnosti.
- Četvorogodišnja stručna škola završava se polaganjem Stručnog ispita.

Stručni ispit sastoji se iz:

- pismenog ispita iz Maternjeg jezika i književnosti;
- pismenog /usmenog ispita iz Matematike ili stranog jezika, po izboru učenika;
- usmenog ispita iz jednog od sledećih predmeta: Špedicija, Carine i carinsko poslovanje, Agencijsko poslovanje i organizacija prevoza tereta, u skladu sa uslovima definisanim ispitnim katalozima;
- stručnog rada sa odbranom iz jednog od sledećih predmeta: Špedicija, Carine i carinsko poslovanje, Agencijsko poslovanje, Organizacija prevoza tereta i Logistika, u skladu sa uslovima definisanim ispitnim katalozima.

5. NAČIN PRILAGOĐAVANJA UČENICIMA SA POSEBNIM POTREBAMA

- U skladu sa Zakonom o vaspitanju i obrazovanju djece sa posebnim potrebama (Sl. List RCG 80/04) škola izrađuje individualni obrazovni program uzimajući u obzir rješenje o usmjeravanju djece sa posebnim potrebama.
- Individualni obrazovni program omogućava prilagođeno izvođenje kako bi učenici dostigli propisani stručni standard u svim predmetima.

6. NAČIN PRILAGOĐAVANJA PROGRAMA OBRAZOVANJU ODRASLIH

- Programi stručnog obrazovanja koji su pripremljeni za mlade izvode se i za odrasle u skladu sa Polaznim osnovama za prilagođavanje izvođenja obrazovnih programa obrazovanju odraslih tako, da:
- iz nastavnog plana se izostavljaju predmeti fizičko vaspitanje i slobodne aktivnosti, koji time prestaju biti uslov za završetak obrazovanja;

- škola izradi prilagođen program praktičnog obrazovanja s obzirom na poslove i zadatke, koje obavlja učesnik obrazovanja;
- za odrasle ne vrijede uslovi za napredovanje koji su određeni u programima nego uslovi, koje utvrdi Škola u nacrtu izvođenja odrazovnog programa za odrasle;
- se provjeravanje znanja izvodi putem ispita, pri čemu se uzimaju u obzir načini provjeravanja znanja (usmeno, pismeno, vježbe, praktični rad), određeni obrazovnim programom.

7. PROFIL STRUČNE SPREME NASTAVNIKA I STRUČNIH SARADNIKA

Redni broj	Predmeti	Profil stručne spreme nastavnika i stručnih saradnika
1.	Međunarodni transport	- Diplomirani saobraćajni inženjer - Diplomirani inženjer pomorstva - Diplomirani ekonomista
2.	Saobraćajno pravo	- Diplomirani pravnik
3.	Komercijalno i carinsko poznavanje robe	- Inženjer tehnologije - Diplomirani inženjer pomorstva - Profesor hemije
4.	Rukovanje i prevoz tereta	- Diplomirani saobraćajni inženjer - Diplomirani inženjer pomorstva - Zapovjednik broda sa ovlaštenjem od 3000BT ili većeg - Diplomirani mašinski inženjer
5.	Saobraćajna geografija	- Profesor geografije - Diplomirani geograf
6.	Ekonomika saobraćaja	- Diplomirani saobraćajni inženjer - Diplomirani ekonomista
7.	Skladišta i skladišno poslovanje	- Diplomirani saobraćajni inženjer - Diplomirani menadžer - Diplomirani mašinski inženjer
8.	Mehanizacija luka i terminala	- Diplomirani saobraćajni inženjer - Diplomirani inženjer pomorstva - Diplomirani mašinski inženjer
9.	Poslovne komunikacije	- Diplomirani ekonomista - Diplomirani pravnik
10.	Špedicija	- Diplomirani saobraćajni inženjer - Diplomirani menadžer
11.	Logistika	- Diplomirani saobraćajni inženjer - Diplomirani menadžer
12.	Transportno osiguranje	- Diplomirani ekonomista - Diplomirani pravnik - Diplomirani saobraćajni inženjer - Diplomirani menadžer
13.	Osnovi ekonomike preduzeća	- Diplomirani ekonomista
14.	Carine i carinsko poslovanje	- Diplomirani ekonomista - Diplomirani pravnik - Diplomirani menadžer - sa položenim stručnim carinskim ispitom
15.	Agencijsko poslovanje	- Diplomirani ekonomista

Redni broj	Predmeti	Profil stručne spreme nastavnika i stručnih saradnika
16.	Organizacija prevoza tereta	- Diplomirani saobraćajni inženjer - Diplomirani menadžer
17.	Lučka koordinacija	- Diplomirani saobraćajni inženjer - Zapovjednik broda sa ovlašćenjem od 3000BT ili većeg - Diplomirani menadžer - Diplomirani mašinski inženjer
18.	Preduzetništvo	- Diplomirani ekonomista
19.	Praktična nastava	- Diplomirani menadžer - Diplomirani ekonomista - Diplomirani menadžer sa položenim stručnim carinskim ispitom - Diplomirani saobraćajni inženjer
IZBORNA NASTAVA		
1.	Poslovna informatika	- Diplomirani ekonomista, informacioni sistemi - Diplomirani matematičar, smjer računarske nauke - Profesor tehnike i informatike - Diplomirani inženjer elektrotehnike, smjer računarske tehnike i informatike - Diplomirani inženjer organizacije rada, smjer kibernetika
2.	Računovodstvo	- Diplomirani ekonomista
3.	Statistika	- Diplomirani ekonomista - Diplomirani matematičar - Profesor matematike
4.	Međunarodno poslovanje	- Diplomirani ekonomista - Diplomirani pravnik
5.	Poslovni engleski jezik	- Profesor engleskog jezika i književnosti - Diplomirani filolog engleskog jezika i književnosti
6.	Strani jezik II- Italijanski jezik	- Profesor italijanskog jezika i književnosti. - Diplomirani filolog italijanskog jezika i književnosti

8. OBLIK ORGANIZACIJE IZVOĐENJA OBRAZOVNOG PROGRAMA

- Obrazovni program se organizuje i izvodi u školskom obliku.

8. 1. BROJ ČASOVA PO GODINAMA OBRAZOVANJA I VRSTAMA NASTAVE

Redni broj	Naziv predmeta	Razred	Ukupno časova	Vrsta nastave			Broj časova kod kojih se odjeljenje dijeli u grupe		
				T	V	P	T	V	P
1.	Međunarodni transport	I	72	48	24				
2.	Saobraćajno pravo	I	72	48	24				
3.	Komercijalno i carinsko poznavanje robe	I	72	56	16				
4.	Rukovanje i prevoz tereta	II	72	48	24				
5.	Saobraćajna geografija	II	36	22	14				
6.	Ekonomika saobraćaja	II	72	48	24				

Redni broj	Naziv predmeta	Razred	Ukupno časova	Vrsta nastave			Broj časova kod kojih se odjeljenje dijeli u grupe		
				T	V	P	T	V	P
7.	Skladišta i skladišno poslovanje	II	72	48	24				
8.	Mehanizacija luka i terminala	II	72	48	24				
9.	Poslovne komunikacije	II	72	48	24				
10.	Špedicija	III	108	72	36				
11.	Logistika	III	72	48	24				
12.	Transportno osiguranje	III	72	48	24				
13.	Osnovi ekonomike preduzeća	III	72	48	24				
14.	Carine i carinsko poslovanje	IV	171	114	57				
15.	Agencijsko poslovanje	IV	99	66	33				
16.	Organizacija prevoza tereta	IV	99	66	33				
17.	Lučka koordinacija	IV	66	44	22				
18.	Preduzetništvo	IV	66	44	22				
19.	Praktična nastava	I	72	18	54			18	54
		II	72	18	54			18	54
		III	144	36	108			36	108
		IV	132	33	99			33	99
IZBORNA NASTAVA									
1.	Poslovna informatika	I	72	36	36				
		II	72	36	36				
2.	Računovodstvo	III	72	36	36				
3.	Statistika	IV	66	33	33				
4.	Međunarodno poslovanje	IV	66	42	24				
5.	Poslovni engleski jezik	III	72	36	36				
		IV	66	33	33		33	33	
6.	Strani jezik II- Italijanski	I	72	50	22				
		II	72	50	22				
		III	72	50	22				
		IV	66	46	20				

T - Teorijska nastava

V - Vježbe

P - Praktična nastava

9. PROFESIONALNA PRAKSA

- Učenici prvog, drugog i trećeg razreda, nakon završetka nastavne godine, obavljaju profesionalnu praksu u trajanju od po 10 radnih dana.
  - Profesionalna praksa izvodi se prema programu, za čiju je izradu i realizaciju zadužena škola, i koje treba da je u korelaciji sa programom praktične nastave;
  - Škola je zadužena za izdavanje uputa za obavljanje praktične nastave, koji sadrži mjesto izvođenja, odgovorno lice, mjere bezbjednosti, obaveze učenika itd.;
  - Na profesionalnoj praksi učenik je obavezan da vodi dnevnik, koji sadrži osnovne poslove, aktivnosti, zapažanja itd.
  - Cilj vođenja dnevnika profesionalne prakse je da učenik ovladava vještinama vođenja podataka o poslovima i aktivnostima, pisanom izvještavanju itd.;
  - Dnevnik profesionalne prakse se ne ocjenjuje, ali je njegovo vođenje jedan od uslova za završetak razreda.
- Profesionalna praksa se ne ocjenjuje, ali je uslov za završetak razreda.

10. SLOBODNE AKTIVNOSTI

- Slobodne aktivnosti učenika su sastavni dio nastavnog plana i obrazovnog programa. Konceptija slobodnih aktivnosti zasniva se na tome da sa jedne strane doprinese rekreaciji i opšte kulturnom uzdizanju učenika i upotpunjavanju stručnog znanja s druge strane.
- Program slobodnih aktivnosti donosi Škola, polazeći od utvrđenog broja časova u nastavnom planu (u I, II i III razredu po 36 časova, a u IV - 33 časa godišnje). Program slobodnih aktivnosti je sastavni dio godišnjeg plana rada škole a sastoji se iz tri cjeline:

Sadržaji vezani za opšte-obrazovno područje:

- dani sporta;
- ekološke aktivnosti;
- filmske, pozorišne, muzičke predstave i likovne izložbe;
- posjete istorijskim spomenicima, muzejima, koncertima, sajmu knjiga i dr.

Sadržaji vezani za stručno- teorijsko područje:

- posjete institucijama koje su vezane za obrazovni program koji se realizuje;
- posjete sajmovima informatike i tehnike;
- učešće na stručnim predavanjima i takmičenjima.

Sadržaji po izboru učenika:

- učešće na raznim sekcijama (sportska, dramska, literarna, muzička, likovna, informatička, prva pomoć, saobraćajni propisi, tehnička, internet klub i dr.);
  - socijalni rad učenika.
- Uspješnost učenika na slobodnim aktivnostima se ne ocjenjuje, ali su učenici obavezni realizovati sadržaje slobodnih aktivnosti jer je to uslov za napredovanje u sledeći razred, kao i za završetak obrazovnog programa.

11. SPISAK UČESNIKA KOJI SU UČESTVOVALI U IZRADI OBRAZOVNOG PROGRAMA

- Bogdan Radović, diplomirani inženjer saobraćaja, JU Srednja pomorska škola - Kotor
- dr Dušan Perović, redovni profesor Fakulteta za pomorstvo Kotor
- Dijana Abazović, bečelor menadžer u carini, špediciji i osiguranju, Luka Kotor a. d.
- Branko Pavićević, dipl. menadžer u pomorstvu, carinski inspektor - Uprava carine CG

- capt. Mario Crvelin, oficir pomorstva, JU Srednja pomorska škola - Kotor
- Dragica Perović, diplomirani pravnik
- Svetlana Kikanović, diplomirani ekonomista, JU Gimnazija Kotor
- Ivan Perčin, diplomirani inženjer brodomaštva, JU Srednja pomorska škola - Kotor
- Friderika Pavlović, profesor engleskog jezika i književnosti, JU Srednja pomorska škola - Kotor
- Danijela Gvozdić, diplomirani geograf - turizmolog, JU Srednja pomorska škola Kotor
- Dragana Stanković, diplomirani matematičar, JU Srednja pomorska škola Kotor
- Biljana Petrović - Njegoš, diplomirani pedagog, JU Srednja pomorska škola - Kotor
- Veljko Botica, profesor, direktor JU Srednje pomorske škole - Kotor

Lektori:

- Vesna Nenadov, profesor srpskog jezika i književnosti sa opštom književnošću, JU Srednja pomorska škola - Kotor
- Mira Lakčević, profesor srpsko-hrvatskog jezika i jugoslovenske književnosti, JU Srednja pomorska škola - Kotor
- Dragana Franić, profesor srpske književnosti i jezika, JU Srednja pomorska škola - Kotor
- Tatjana Dragutinović, profesor srpskog jezika i književnosti, JU Srednja pomorska škola - Kotor
- Marina Jelisavac, profesor srpskog jezika i književnosti, JU Srednja pomorska škola - Kotor

Koordinator:

- mr Željko Raičević, JU Centar za stručno obrazovanje, Podgorica